صكنا من الاصل

הצופה

היום	שישי	פרשת האזינו שבת
הפרק	דבהי"ב, טו־טז	דבהי"ב, יז־יח
המשנה	יומא א, ו־ז	יומא א, ח – ב, א
הדף - בבלי	בבא מציעא פז	בבא מציעא פח
ירושלמי	ר"ה ז	ר"ה ח
ההלכה	שו"ע נד, ג – נה, ב	שו"ע נה, ג־ה
רמב"ם	קידוש החודש יב־יד	קידוש החודש טו־יז
זריחה	5.20	5.20
שקיעה	5.48	5.46
סוף זמן ק"ש	7.41	7.41

אולם ניסל
אולם לשמחות ולארועים ושרותי קייטרינג לכל מקום
קידוש וארוחות שבת • גלאט כשר בלבד
לנו הסוכה הגדולה בעיר
רח' ר' טרפון 1 פינת ר' עקיבא בני־ברק
טלפון: באולם 5707276 בבית: 03־6187326

תחזית מזג האוויר

חם ויבש בהרים ובפנים הארץ והביל במישור החוף

ירושלים 20־31, הגולן 21־30, הגליל 20־29, חיפה 22־32, עפולה 23־34, תל אביב 24־31, שכם 21־31, אריאל 20־33, לוד 23־34, עזה 23־30, באר שבע 23־34, אילת 28־38, מעלה אדומים 26־35, סדום 30־41.

ב"ה, יום שישי י"א בתשרי תשנ"ה (16.9.1994) • שנה נ"ז • גליון 16628 • המחיר: 4.85 ש"ח, כולל מע"מ ★ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

בעקבות הידיעה הבלעדית ב"הצופה" בדבר הכללת קיבוץ אל־רום ב"נסיגה המזערית":

באל־רום יושבתו היום העבודה והלימודים וחבריו יצטרפו לשובתי־הרעב באתר גמלא

שר החקלאות יעקב צור, נציגי התק"ם, נציגי הקיבוץ־הדתי ומשלחת מטעם "צומת" ייפגשו היום עם שובתי הרעב • ראש צוות השלום האמריקאי דניס רוס ונציג המועצה לביטחון לאומי שליד הבית הלבן מרטין אינדיג יגיעו השבוע להכין את ביקור כריסטופר

מאת חגי הוברמן מוסר הצופה

בקיבוץ אל־רום יושבתו היום הלימודים והעבודה והחברים והילדים יצטרפו לחבריהם בגמלא להבעת הזדהות.

כך הוחלט באסיפת חירום של חברי הקיבוץ שנערכה בערב יום כיפור, בעקבות הידיעה הבלעדית שפורסמה בערב יום־הכיפורים ב"הצופה", אשר גילתה כי הקיבוץ יהיה כלול בשטח "הפינוי המיזערי" עליו כבר הסכים ראש־הממשלה.

בדיון הוחלט גם לתבוע פגישה דחופה של מזכירות הקיבוץ עם רה"מ על מנת לוודא את אי אמיתות הידיעה.

בהחלטה נאמר גם כי קיבוץ אל־רום רואה עוד חשוב בהמשך קיום ההתיישבות היהודית בגולן גם לעת שלום. כמרכז קיבוץ אל־רום תובע שלפני נסיגה כלשהי ברמת הגולן, לרבות פינוי "מיזערי" יתבצע משאל עם כמובטח ע"י ראש הממשלה. חברי אל־רום מתייצבים כאיש אחד מאחורי ועד ישובי הגולן, ושולחים ברכת יישר כח לחבירנו השובתים בגמלא.

שר החקלאות, יעקב צור, יפגש היום עם שובתי הרעב בגמלא, ויבקש מהם לחדול משביתת הרעב. בימים האחרונים קיימו מגעים בין משרד החקלאות ולשכת ראש הממשלה בנסיון לקבוע למתיישבים בגולן פגישה עם ראש הממשלה במידה ויחדלו משביתתם.

(סוף בעמוד 2)

קרובה הפלישה להאיטי – קלינטון הורה לגייס 1,600 אנשי מילואים

וושינגטון (עתיים־דיוויד) – ממשלת ארה"ב הודיעה אתמול כי קראה ל־1,600 אנשי מילואים לשירות פעיל של 90 יום, במטרה לסייע במעולה הצפויה נגד האיטי. האנשים שנקראו עוסקים בתעבורה אווירית, שיטור צבאי ושיוע רפואי.

בעוד ספינות מלחמה אמריקניות, שעליהן אלפי חיילים, נאספות ליד חופי האיטי, אמר אתמול שר ההגנה ויליאם פרי במסיבת עתונאים, כי הנשיא קלינטון הורה לבצע את הגיוס, וכי חיילי מילואים נוספים עשויים להיקרא לשירות בשלב מאוחר יותר.

פרי אמר לכתבים, כי אנשי המילואים המשרתים בצבא, בחיל האוויר ובמשמר החופים הם הראשונים שנקראו לסייע לפעולה צבאית מאז מלחמת המפרץ נגד עיראק, וכי אין ביניהם חיילים קרביים.

פקידים במשרד ההגנה האמריקני אמרו שלא לציטוט, כי כ־20 אלף חיילים אמריקניים עשויים להיקרא לשירות כדי להשתתף בפלישה להאיטי, אך בשל הקיצוצים בתקציב הבטחון נקראים עתה אנשי צוות מסייע מהמילואים לשירות פעיל.

פרי אמר במסיבת העתונאים שנערכה בפנטגון, כי מספר רב של אנשי מילואים כבר התנדבו לשרת בין 1,600 החיילים הנ"ל ושים, אך יתכן שאחרים ייקראו "בניגוד לרצונם".

"יתכן שנזדקק לאנשים נוספים לפעולות שיבואו לאחר הפלישה, אם היא תיערך, ואני צופה כי בשלב מאוחר יותר ייערכו גיוסים נוספים", הוסיף.

דובר משרד ההגנה דניס בוקס אמר, כי הגיוס נערך עפ"י בקשתו של מפקד הצבא, גנרל ג'ון שאליקאשווילי, ויימשך כ־90 יום.

מדד חודש אוגוסט – 1.1%; קצב האינפלציה השנתי כרגע – 14.5%

באוצר חששו כי המדד יהיה גבוה יותר מכפי שהיה בפועל

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

מדד המחירים לצרכן עלה בחודש אוגוסט ב־1.1%. קצב האינפלציה נמצא עתה ברמה שנתית של 14.5%. באוצר חששו כי המדד יהיה אף גבוה יותר מכפי שהיה בפועל.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסרה כי העלייה במדד בחודש אוגוסט משקפת בעיקר התייקרות בירקות ופירות, דיור ואחזקת הדירה. העליות בסעיפים אלה קוזזו בחלקן ע"י ירידות מחירים עונתיות בסעיף הלבשה והנעלה.

בשמונת החודשים הראשונים של שנת 1994 עלה המדד ב־9.3% והמדד ללא ירקות ופירות עלה ב־8.8%.

מנתוני הלשכה לסטטיסטיקה עולה כי מחירי המזון עלו ב־0.6%, ובתוך זה לחם לסוגיו ב־2.1%, עופות ב־1.6%. ירקות ופירות התייקרו ב־9.1%, כאשר מחירי הירקות הטריים עלו ב־15.6%, ופירות טריים ב־9.8%. מלפפונים התייקרו ב־23%, עגבניות ב־22.4%, קישואים ב־28.4% ותפוח אדמה ב־16.2%, לעומת זה הוזלו ירקות קפואים וירקות משומרים.

מחירי הדיור עלו ב־1.4% כאשר הדירות בבעלות דיירים התייקרו ב־1.5% ושכר דירה ב־0.9%. באחזקת הדירה הייתה עלייה של 1.1%. בהלבשה והנעלה הייתה ירידה של 2.7%. ירידות מחירים אלו הן עונתיות בחלקן ומשקפות את סוף עונת המכירות של מוצרי הקיץ. בסעיף בריאות הייתה עלייה ב־0.8%, בחינוך, תרבות ובידור ב־0.6%, בתחבורה ותקשורת ב־0.6%.

ההוצאה החודשית הממוצעת, כולל דיור הגיעה ל־6070 ש"ח.

המחירים הסיטונאים עלו ב־0.8% ומתחילת השנה ב־5.6%. מדד תשומות הבנייה עלה ב־2%.

● הפער במאזן התשלומים של ישראל הוא הבעיה העיקרית של המשק ולא האצה באינפלציה. המדיניות המוניטארית של בנק

(המשך בעמוד 2)

★ חדשות ומבזקים

ברמה הגבוהה

מאת יצחק דויטש

באוצר אומנם נשמו לרווחה כאשר בערב כיפור התברר כי המדד עלה רק ב־1.1%, אבל לשמחה זו מה עושה? זה חודש שישי שהמדד עולה בשיעור גבוה יותר מהמדד המקביל בשלוש השנים הקודמות. עם המדד הזה האינפלציה בשמונת החודשים הראשונים של השנה הגיעה ל־9.3% בעוד שהתחזית לשנה כולה הייתה 8%. קצב האינפלציה מגיע ל־14.8% במונחים שנתיים ל־14.5%, כמעט כפול מהיעד שהאוצר ובנק ישראל הציבו לשנת 1994.

כך התייצבה לה האינפלציה ברמתה הגבוהה. במדד הנוכחי הדיור מוסיף להוביל, הוא עלה ב־1.4% ומאז תחילת השנה ב־19.2%, יותר מכפול מעליית המדד הכוללת. הפעם הירקות והפירות אף הם מקפיצים את המדד. הם עלו ב־9.1%, ומאז תחילת השנה ב־19.7%.

האמצעים שהממשלה אישרה חלקית עדיין לא יכלו להשפיע על מדד זה, אבל כבר עכשיו ברור שהם לא ישפיעו הרבה גם על המדדים הבאים. במחירי הדירות אין לצפות לשינויים בזמן הקרוב, משום שגם אם האמצעים אומנם יופעלו למעשה אזי הם יתבטאו בשטח בעוד חודשים רבים. בשלב זה מחירי ירקות ופירות מוסיפים להיות גבוהים מאוד ובפועל עדיין אין יבוא וגם אם יאושר יבוא הספקתו תהיה מועטה, שכן הסעיפים המרכזיים שבהן יש עליות גבוהות, עגבניות ומלפפונים, הכתובת ליבוא לעת עתה היא עזה.

הממשלה תרמה בנדיבות לאינפלציה, כאשר מחירי המוצרים שבשליטתה, להם, חשמל, תחבורה ותקשורת, עלו בשיעורים גבוהים.

בסך הכל, האינפלציה מתבססת ברמתה הגבוהה. החוק מה־עד שנקבע לשנת 1994 ועדיין ספק גדול אם יעמדו ביעד שנקבע לשנת 1995 (8%־11%), כל זאת כאשר במאזן המסחרי יש הרעה וגם באבטלה ובתעסוקה אין בשורות טובות.

ועדת־שרים לחקירות השב"כ: שוכנענו שלא היו עינויים

הרב דרוקמן: גם התעללות נפשית ומניעת צרכי דת הם לחץ פסול בחקירה • ח"כ מנע תובע בדיקה מחודשת בשיטות החקירה של השב"כ • סניגורו של אדרי אחרי כתב האישום: ההר הוליד עכבר

מאת כתבי עתיים

ועדת השרים לחקירות השב"כ, בראשות שר המשפטים פרופ' דוד ליבאי, התכנסה ביום ד' בתל אביב ושמעה דיווח מפורט על חקירת עצורי הימין מפי מבלא מקום ראש השב"כ וראשי צוות החקירה.

הוועדה קיבלה דיווח מפי פרקליטת המדינה דורית ביניש ואנשי הפרקליטות על הבדיקה שהתקיימה בעקבות התלונות שהועלו על אופן החקירה של החשודים.

ועדת השרים קיבלה גם את הדו"ח כו מסכם ע"ד עדן שגדר את הבדיקה שערך בתלונותיו של העצור אורן אדרי. עדן שגדר, מנהל המחלקה לחקירת שוטרים ואנשי שב"כ בפרקליטות המדינה, קיים את הבדיקה בשלושת הימים האחרונים ונפגש גם עם העצור אורן אדרי.

חברי ועדת השרים קיבלו מידע מפורט על החשדות המיוחסים לעצורים, לפיהן עולה כי מדובר בהתארגנות לפגוע באנשים חפים מפשע, האיסוף אמצעי לחימה לשם כך.

חברי הוועדה סבורים כי הידיעות שהופצו בימים האחרונים על התנהגות אנשי השב"כ בחקירה גרמו עוול לחוקרים, ומגמתן של ידיעות אלה היתה להכביד על חקירה חיונית ולשרש את האפשרות לאכוף את החוק באופן יעיל ושווה על חשודים בעבירות פליליות חמורות.

חבר הכנסת לשעבר, הרב חיים דרוקמן (מפד"ל), אומר כי על פי הכוחות השב"כ בדבר עינויים בחקירתו של סגן אורן אדרי, ראוי ששופט־חוקר הוא שיבחן את טענות העצור והחקירה הזו – על כל היבטיה. סגן אדרי היה תלמיד בפנימיה הצבאית "אור־עציון" שבראשה עומד הרב דרוקמן.

הרב דרוקמן מדגיש כי אין להפנות גם מחמורת ההתעללות הנפשית והלחץ הפסיכולוגי הכבד שהופעלו על הנחקר, עת מנעו ממנו לנהל את אורח החיים הדתי בימי מעצרו הראשונים. גם כאשר אישה,

(המשך בעמוד 2)

השריון שוב כובש את ת"א

ראש העיר תל־אביב־יפו רוני מילוא הגיע לביכר מלכי ישראל כדי לעקוב מקרוב על אתר פריקת הטנקים והציוד הכבד לקראת ארועי "לשריון באהבה" שיפתחו בחוה"מ סוכות. בצילום: מילוא ליד מוביל טנקים.

21 מעצורי "מבצע מכפיל" זומנו שוב לחקירה במשטרה

21 מתושבי קרני שומרון, אשר נעצרו במהלך מבצע מכפיל בסוף חודש ינואר השנה, נקראו שוב לחקירה על ידי משטרת סול כרם.

כזכור, קיימו קבוצות מתנהלים את מבצע מכפיל במספר ישובים ביהודה ושומרון. בכל מבצע כזה נעצרו המתיישבים אשר סירבו להתפנות.

ב־31 בינואר התקיים המבצע ליד הישוב קרני שומרון, ואז נעצרו 21 מהמשתתפים. בתום כמה ימי חקירה שוחררו כולם לבתיהם.

ביום ג' קיבלו העצורים לשעבר מקרני שומרון הזמנה לחקירה בטלפון ממשטרת טול כרם, אולם החליטו כי לא ישתפו פעולה עם המשטרה. שכן, לטענתם, מדובר במשטרה פוליטית ובחקירה שנועדה לשבור את רוחם של מתנגדים לדרכה המדינית של הממשלה.

7 שנות מאסר לשוטר פלשתיני על מכירת נשק

שוטר פלשתיני נשפט ביום רביעי בבית משפט פלשתיני, על שמכר את נשקו של חברו לערבי תושב עזה.

השופטים גזרו עליו 7 שנות מאסר בפועל, מתוך רצון לקבוע תקדים חמור לתופעת מכירת הנשק שפשטה במשטרה הפלשתינית.

אירוע המכירה היה בחודש יוני, מיד לאחר כניסת המשטרה הפלשתינית לרצועה.

שוטר פלשתיני נדקר בחאן־יונס

מוחמד נאסאר, שוטר פלשתיני, נדקר ביום הכיפורים על ידי ערבי תושב חאן יונס בעת שביתה תגרה.

מקורות פלשתינים מסרו, כי השוטר נקלע לעימות עם מספר צעירים במכונית, אשר לא שעו לקריאתו לעצור. אחד מנוסעי המכונית יצא מהרכב ודקר את השוטר בבטנו.

השוטר פונה במצב קשה לבית החולים נאסר בחאן יונס. הדוקר נתפס.

4 ערבים נפצעו ביום־הכיפורים ביו"ש

4 תושבים ערבים נפצעו, שניים מהם בשכם, אחד ברמאללה והאחר בחברון, במספר תקריות שהיו ביום הכיפורים.

בחברון ניסה תושב ערבי לתקוף חייל צה"ל בעת שהלה קרא לו לעצור, סמוך למקום בבית גרתם. במהלך המאבק נפגע הערבי באורח קל ופונה לביה"ח עליה בעיר. לאחר אישפוזו ייעצר להמשך חקירה.

ברמאללה נפצע צעיר ערבי במהלך תקרית ידוי אבנים לעבר שוטרי מג"ב, סמוך לתחנת המשטרה. השוטרים הגיבו בירי ואחד מהמיידים נפצע באורח קל ופונה לביה"ח המרכזי בעיר.

שני תושבי מחנה הפליטים בלאטה הסמוך לשכם, הובאו בערב החג כשהם פצועים מירי, לבית החולים אל־איתיחאד.

אש"ף דורש ממדינות ערב לא לחתום הסכמי שלום עם ישראל לפני "פתרון בעיית ירושלים"

פייסל חוסייני מאשר: אש"ף מנסה לשנות את הסטטוס־קוו בירושלים למרות שהעיר אינה מהווה חלק מהאוטונומיה

קאהיר (עתיים־איי.אף.פי.) – אש"ף הביע תקווה כי מדינות ערב ימנעו מחתימה על הסכם שלום כפוי עם ישראל לפני שתתקבל ההלכה בנושא ירושלים, השוכנת על יהודיות (של הארכן) בעיר הקודשה, אמר בקאהיר פייסל חוסייני.

"כדי לשמור את זכויות הפלשתינים בירושלים, יש צורך במדיניות ערבית ואסור למדינות ערב לחתום על הסכם שלום קבוע עם ישראל, לפני שייצא פתרון לבעייה", אמר חוסייני לעתונאים

(המשך בעמוד 2)

לחברינו **דוד בן דוד** מזכיר ארגון עובדי בנק המזרחי
ולרעייתו **ריקי**
ברכותינו הלבביות
בהגיע בנכם **ראובן** נ"י למצוות
תזכו לרוות ממנו רוב נחת והרבה שמחות
ארגון עובדי בנק המזרחי המאוחד בע"מ
הוועד הארצי

פרס וערפאת סיכמו ביום־כיפורים על מתן כספים למשטרה הפלשתינית

אוסלו (עתיים־רויטר) – שר החוץ הנורבגי אמר אתמול כי הושג הסכם להעביר על השער בסך 12.1 מיליון דולר, הנועד למימון המשטרה הפלשתינית בשטחי האוטונומיה.

שר החוץ שביקש פרס ויו"ר אש"ף יאסר ערפאת הסכימו ביום־כיפור באוסלו, להתגלם בינם מחילוקי הדעות ביניהם, בבקשה להחזיר את הסיוע הנחוץ לפלשתינים.

ההסכם של יום הכיפורים בלול קריאה להעביר כספים באמצעות האו"ם למשטרה הפלשתינית, המונה 8,000 שוטרים, עד שמערכת המיסים של הרשות הפלשתינית תוכל להתחיל לגלם את משכורותיהם ושאר ההוצאות.

הכספים יועברו דרך סוכנות האו"ם לסעד ותעסוקה (אונר"א) באמצעי תיווך וכפי להתחייב המשכורות ההוצאות האחרות, ב־1 ביולי עד 31 באוקטובר 1994.

"זהו אמצעי זמני זמני", אין כפה שמבונות הפקד מפריעה להתחיל את השלום לעבור בשל המצב החשוב", אמר ביורגה האו"ם השבוע, בריוה הוא לאדון.

"לארגון"א יש אפשרויות רבות לפעול בעיני ישראל, והיא יכולה להוקף עד יעבירו בכספי ההתחייבות הפלשתינית תוך שבועות ספורים", אמר לארסן.

הפקידים הפלשתינים לא קיבלו משכורות מאז יוני, והארכן אמר כי הם בבעיה להתחייבות הפלשתינית.

הדלקת נרות

	כניסה	יציאה
ירושלים	5.08	6.20
תל־אביב	5.26	6.22
חיפה	5.18	6.21
באר־שבע	5.24	6.21
אילת	5.22	6.21

ע ר ב ו ת
לסוחרים ולבתי כנסת
ניתן יהיה להשיג ערבות טריות ומהודרות ללא חשש גזל ושביעית שיקטפו על ידי יהודים יראי שמים
להזמנות ניתן לפנות לשימי 03־6965852
או לברק 03־6917414
אספקה לפני החג ובמשך כל ימי חול המועד כולל ערב הושענא רבה.

"פוגרום זוטא" ערב יום הכיפורים

פורעים ערבים ניפצו חלונות ראווה והשחיתו ציוד ברחוב הראשי בלוד

לפחות חמישה ערבים נעצרו לאחר המעשה על ידי המשטרה

מאת כתבי "הצופה"

פוגרום בלב העיר לוד.

ערב יום כיפור, כאשר כל בית ישראל עשו דרכם לעבר בתי הכנסת, יצאו עשרות צעירים ערבים הגרים בשכונת "גנה יוקי" והאיזורים אחרים אל הרחוב הראשי של העיר, רחוב הרצל, ניפצו את שמשותיהם של כתריסר חנויות, ניסו לפרוץ לסניף בנק לאומי במרכז הרחוב והשחיתו לגמרי דוכן של מפעל הפיס.

התושבות הדתית, עוררו כבל הנראה את הפורעים להמשיך בפעשי הרס – לא היה ברחוב אף שוטר, וכל ניידת משטרה או אבטחה לא נראתה בסביבה. זאת למרות שלדברי תושבים בעיר מעשה פריצה דומה היה כבר גם בשנה שעברה, באותו מקום עצמו ובמקומות אחרים.

כתבנו מוסר כי מקום האירוע היה מכוסה בזריות אשר הוצאו מדוכן מפעל הפיס, שמשות החנויות מנופצות, חנוכיות מילאו את המדרכות, מוסות נעקרו ומערכות האזעקה הושחתו.

חלק מבעלי החנויות אשר הגיעו למקום בעקבות התרעות מערכות האזעקה לא יכלו אלא לצפות בהרס חנויותיהם, ולהמתין למשטרה.

אורחים בודדים אשר היו ברחוב, הזעיקו את המשטרה, זו הגיעה למקום בסביבות השעה 7 בערב. לשאלת סופרנו אמר מפקד תחנת לוד, סגן ניצב מאיר בוקובזה, כי לפי הוראות הקבע של המשטרה ליום הכיפורים, "אין להוציא ניידות לשטח אלא לאירועים מיוחדים". לכך בכך, לאחר לקחי השנה שעברה בה אירעו התפרצויות ומקרי חבלה אחרים, אומר סגן ניצב בוקובזה, "הוצאנו בודת לאבטחת אזור התעשיה מפני התפרצויות, וצוות סגני לאיזור קו התפר בתחום באזור מכבים, רעות והשנים".

אנוש נמסר כי לאחר חקירה ראשונה עצרה המשטרה 5 חשודים בביצוע הפעולה. מאוחר יותר שהתרה שניים מהם, והשלושה הנוספים, בהם בגיר ושני קטינים, נכלאו להמשך חקירה.

במשך שעות הערב והלילה נראו ניידות רבות בשטחה בסיורים בשכונות צפון העיר.

ארה"ב פועלת שהליגה הערבית תחליט על בטול החרם־הערבי

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ארצות הברית עושה מאמצים לשכנע את הליגה הערבית המתכנסים השבוע בקהיר להבשר החלטה לשנות את מעמדה של הליגה הערבית, ולבטל או לשנות את החלים הערבי נגד ישראל.

ארצות הברית מאמינה שיש שינוי בעמדה הערבית.

מצפים ששרי החוץ של מארוקו ותוניס יבילו את המערכה. אם מצרים ותבהקי התביל את העמדה לשנות את החרם הערבי, יש סיכויים לשינוי העמדה.

בישראל רואים את העמדה המצרית כמבחן למהותו של הסכם השלום בין ישראל למצרים.

הדיפלומטיה הישראלית פעלה בשבוע האחרון לשכנע את שר החוץ המצרי שיקבע עמדה ברורה נגד החרם הערבי.

מלון שראל דגון
נותן יופי של חופשה
גם בחגים
★ חדרי קרקע מוקפים במרחבי דשא וגינות נוי.
★ חדרים ממוזגים עם טלפון טלוויזיה ורדיו.
★ מטבח ביתי משובח כשר למהדרין.
★ 2 בריכות שחיה.
★ לרשות האורחים אחד החופים היפים בארץ ומוגן בשובר גלים.
★ 400 מ"ר מהפארק הלאומי ואתרי העתיקות.
ב"מרכז פעילות הבידור והנופש", אשקלון.
טל': 07־736111 חג שמח

אל הקוראים!

היום לא מופיע מוסף הרפורטז'ות השבועי

★

ביום שני, ערב חג הסוכות, יופיע מוסף מוגדל

מתארגנת קבוצה של בוגרי ישיבות הסדר ואקדמאים לפרוייקט קוטג'ים ייחודיים – באזור השרון
הפרוייקט ייבנה בסטנדרט גבוה + בריכת שחייה.
מחיר יחידה ל־20 יחידות ראשונות מתוך 45 $168,000
המחיר כולל מע"מ ופיתוח
משרד תיווך בלעדי "שמר"
רח' אחוזה 100 רעננה 09־444415 09־901307

על המצפה

המו"מ החשאי עם הסורים

השיחות החשאיות בין ישראל לסוריה בעניין נסיגה ישראלית מהגולן נחשפות אט־אט לעיני הציבור הרחב. מסתבר, כי חרף ההכחשות ראש הממשלה יצחק רבין נתן את הסכמתו העקרונית לנסיגה ישראלית מלאה מהגולן. הויכוח הוא על מועדי הנסיגה וכן מסביב לדרישה הישראלית שמייד עם "הנסיגה המועדית", כהגדרתו של יצחק רבין, יכוננו יחסים דיפלומאטיים מלאים בין ירושלים לדמשק, לרבות תנועה חופשית בין שתי המדינות, כולל יחסי תיירות, מסחר וכו'. בשלב זה לא נראה שהסורים נכונים להיענות לדרישות של ישראל. אמנם הם מסכימים עקרונית לנסיגה בשני שלבים, אולם לגבי כל אחד מהשלבים יש להם השגות. כך למשל, דמשק אינה מסתפקת בנסיגת ישראל ממג'דל שאמס המאוכלסת על־ידי דרוזים, היא דורשת נסיגה מאחד הישובים היהודיים, כדי להדגים את נכונותה של ישראל להורדת ההתנחלויות מהגולן. כמו כן אין הם מסכימים, כי הנסיגה הסופית תתבצע בתום שלוש שנים. דרישתם היא לנסיגה, תוך שנה־שנתיים. מכל מקום לפני הבחירות לכנסת, הואיל ותאפו אסאד אינו מוכן לסמוך על הכנסת הבאה, פן יעבור השלטון לידי הימין והוא יתעלם מהנאמר בהסכם.

אם לשפוט לפי הדיווחים מירושלים, ישראל מעוניינת בפגישת פיסגה בין רבין לאסאד. במסגרת זו – טוענים ניתן להתגבר על חילוקי הדיעות. במלים אחרות, אם אסאד יסכים לפגוש את רבין – ישראל תיאות לעשות ויתורים נוספים לסורים.

בחוגי ראש הממשלה מעריכים שאם אסאד יילך בדרכי הנשיא המנוח אנואר סאדאת ויבוא לירושלים זה יקל על ממשלת רבין להשיג רוב גדול במשאל עם על נסיגה מלאה מהגולן.

בשלב זה, אסאד אינו ממהר לבוא לירושלים. גם שר החוץ שלו מוסיף להסתייג מפגישה עם שר החוץ שמעון פרס, אם כי לא מן הנמנע שפגישה כזו תצא לפועל עוד החודש, עם פתיחת דיוני עצרת האו"ם בניו־יורק. ארה"ב, שהיא השושבינית המרכזית בשיחות בין ישראל לסוריה מפעילה את מלוא השפעתה על דמשק, כדי להפגיש את שר החוץ פרס עם עמיתו הסורי.

החודשים הקרובים יעמדו איפוא בסימן של פעילות מדינית מוגברת בירושלים, בדמשק ובוואשינגטון כשהיא מכוונת לקדם הסכם שלום בין ישראל לסוריה. גם אם בשלב זה מוקדם להתנבא, האם ההסכם עם סוריה קרוב מאוד, בכל זאת לפי הפעילות המוגברת במישור המדיני, בסיוע דיפלומאטיה שקטה ניתן להסתכן ולומר, כי ההסכם קרוב יותר מכל מה שסברו עד כה.

לאור האמור, גם ניתן להבין היטב את חרדתם של המתיישבים היהודיים בגולן ואת מאבקם נגד הנסיגה. למעשה, אלה הן השעות האחרונות ממש, כדי לעצור את הממשלה ולסכל את מדיניות הנסיגה מהגולן כולו. לכן חובה על כל אלה המתנגדים לנסיגה מהגולן להתייצב כחומה בצורה לימינם של מתיישבי הגולן.

לפי הסקרים שנתפרסמו בימים האחרונים, אחד על־ידי הטלוויזיה הישראלית, ערוץ ראשון, והשני על־ידי "ידיעות אחרונות" קיים רוב גדול מאוד במדינת ישראל המתנגד לנסיגה מלאה מהגולן.

לפנינו הוכחה נוספת, כי אין לממשלת רבין מנדט לחתום על הסכם נסיגה מהגולן. הרוב בעם נשאר עם הגולן.

ובכל זאת ועדת חקירה

גם אחרי הדו"ח שנמסר על־ידי ראש השב"כ לוועדת הכנסת לענייני השירותים החשאיים מן הראוי למנות ועדת חקירה אוביקטיבית אשר תבדוק את הפירסומים לפיהם חלק מהנחקרים עונה והוצאו ממנו הודעות מרשיעות בדרכים לא דרכים. החקירה חשובה, הן לדמוקרטיה הישראלית והן כדי להסיר כל רבב מהשב"כ ששמו הוכתם בימים אלה.

לפי דבריהם של חברי־הכנסת ששמעו את דברי ההסבר של השב"כ אין מקום להטיל דופי בדרך תפקודם של שירותי הביטחון החשאיים. לא זו בלבד, אומרים מבין חברי־הכנסת אף ניצלו הזדמנות זו, כדי לתקוף את "הימין הקיצוני" שלדבריהם מעליל על השב"כ, כדי לטשטש את דרכי החקירה.

מן הפירסומים הדולפים לכלי־התקשורת, ככל הנראה, ביוזמת חוקרים המקורבים מאוד לשב"כ עולה, שהחשודים עמדו לבצע פעולה רצחנית נגד הערבים וכי הם נתפשו על סף הביצוע של המעשה הנורא. אם נכונים הדברים הרי שמגיע צל"ש לשב"כ על שהטיב למנוע פיגוע קשה. עם זאת חשוב להדגיש, כי בשלב זה מדובר בחקירה שלפי כל הסימנים היא מסועפת מאוד, אך לא פחות מזה גם מסובכת מאוד, אין איפוא מקום לפירסומים מרשיעים וכיוצ"ב. לאמיתו של דבר גם עניין זה מן הראוי, כי ייחקר על־ידי ועדה אוביקטיווית, בראשותו של שופט, כדי להגן על זכויות האזרח כמקובל במשטרים דמוקרטיים.

בהזדמנות זו מן העניין להפנות את תשומת הלב לאירועים, כפי שנתגלו עם הדיווח של אנשי השב"כ לוועדת הכנסת. לפי אחד מהם, הוכחשו הטענות כאילו הולבש שק על ראשו של סגן אדרי ואל תוך תא המעצר שלו הוחדרו עכברים. "לא היו דברים מעולם" – הרגישו הדוברים. ולא עברו שעות מספר וגורם אחר אמר, כי ייתכן מאוד שהלבישו שק על ראשו של החשוד בעת הובלתו ממקום למקום, אף ייתכן מאוד שבתא המעצר נמצאים עכברים, אבל לא ביוזמת השב"כ וכו'. במלים אחרות, יש רגליים לטענות שהעלה המתלונן, גם אם לכאורה, לא דייק בכל הפרטים.

דומה שיש בכך, כדי להצדיק את הדרישה להקמת ועדת חקירה. כאמור, נודעת לכך חשיבות רבה מאוד, כדי להעמיד דברים על דיוקם. הציבור רשאי לדעת את האמת וכל האמת – ובהתאם הוא גם ישפוט, מי דובר אמת ומי הוא השקרן. נקווה, כי ועדת חקירה תקום בהקדם, כדי לבדוק את ההאשמות שנשארו כבדות, גם אחרי פירסום ההכחשות ע"י השב"כ.

צלילים מרדימים

שר החוץ שמעון פרס וראש אש"ף יאסר ערפאת נראו שופעים חיוכים של שביעות רצון בעת פגישתם באוסלו, לציון יום השנה הראשון לחתימת ההסכם בדבר הקמת הרשות הפלשתינית העליונה ביהודה, שומרון ורצועת עזה. הגם שהסיכומים של השנה הראשונה להסכם אינם מעידים על בניית אמון בין ישראל לאש"ף, בכל זאת פרס וערפאת לא חסכו מאמצים, כדי להפגין בפני מצלמות הטלוויזיה את האהבה והאחווה ביניהם. בפגישתם גם הורד מסדר היום הסעיף שגרם "לפיצוץ" השיחות בפאריס בעניין הסיוע הבינלאומי לפלשתינאים. הוסכם, כי אש"ף יימנע בלהעלות על סדר היום סעיפים השנויים במחלוקת עם ישראל, לרבות בעיית ירושלים. יחד עם זאת לא ברור, אם בפגישת פרס־ערפאת עלתה הדרישה להפסיק את "הפעילות הדיפלומאטית" של אש"ף מתוך "האוריינט האוז" בירושלים. כמו כן לא ברור כלל, אם אש"ף ויתר על תכניותיו להגביר את השפעתו במערכת החינוך הערבית במזרח העיר. זאת נדע במרוצת הימים, כאשר הדברים יתגלו בשעת מעשה.

עם זאת חשוב להדגיש, כי הפעילות של אש"ף מתוך "האוריינט האוז" עומדת בסתירה מוחלטת לנאמר ב"מסמך העקרונות" שנחתם לפני שנה באוסלו. אש"ף לא רק מתעלם מהנאמר באותו מסמך אלא גם נוקט צעדים הפגנתיים, כדי להדגיש את פעילותו במזרח העיר שהיא חלק בלתי נפרד של מדינת פלשתין.

יש להצטער שממשלת ישראל עוברת על כך לסדר היום. במקום לסגור את ה"אוריינט האוז" היא משתדלת להבחין בין פעילות תרבותית לבין פעילות דיפלומאטית, כדי להצדיק את המשך הפעילות מתוך הבית הזה.

כמו כן אין להתעלם מהעובדה שאף בנושא זה רבין ופרס אינם מתנבאים בסגנון אחד. בעוד פרס נוטה להשלים עם הפעילות מתוך ה"אוריינט האוז", הרי שרבין בדיעה כי יש להביא להפסקת הפעילות לאלתר. אולם, כדרכו, הוא מוצא אשמים לכך שהעניין לא בוצע עד כה והם כמובן נמצאים בכנסת. וכל עוד הכנסת לא חוקקה חוק מתאים – בדברי ראש הממשלה – מתקשים לסגור את "האוריינט האוז".

ובינתיים לצלילי "קונצרט השלום" באוסלו מנסים להרדים אותנו מהנעשה בירושלים השלמה שאש"ף מבקש לכתר אותה מחדש.

מתי נתעורר מהתרדמה?

הרב הראשי הגרי"מ לאו: על כל הכוחות הפועלים בעם להתלכד לקראת המערכות הצפויות השנה

מאת מלי טייקרש כתב עתי"ם

הרב הראשי לישראל, הרב ישראל מאיר לאו, אמר ביום ד' בדרשה שנשא לאחר תפילת יום כפור שנתקיימה בבית הכנסת "היכל שלמה" בירושלים, כי יש להתלכד נוכח צו השעה לקראת המערכות הגדולות שניצבות בפני העם היהודי, בשנה הקרובה בפתח.

"רק אחדות חזקה בזכותו של עם ישראל על ארצו ובנה הדדי בין כל המפלגות והכוחות הפועלים בעם, יבטיחו את עתידנו בפני הסיכונים העומדים בפנינו", אמר הרב הראשי שדרש גם בבית הכנסת המרכזי "ישורון" לפני תפילת "הנעילה" שהחתימה את תפילות היום הקדוש.

כתב עתי"ם מוסיף, כי דברי הרב הראשי בשני בתי הכנסת נאמרו בפני המוני מתפללים, בהם חברי בית המשפט העליון, ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט, חברי כנסת, וכן תיירים יהודים מרחבי תבל שעשו את החג בירושלים.

ועדת־שרים

(סוף מעמוד ראשון)

בסופו של דבר ולא באופן מיידי, הכנסת תפליך לתאה, לא יכול היה להתפלל במקום הזה, שלא היה ראוי לכל דבר שבקדושה. "קשה להשלים עם מציאות שבה משתמש השלטון בשיטות וזועה, שהיו חלקם של משטרים אפלים".

עוד מוסיף הרב רוזקמן כי הוא מתחלחל נוכח הצביעות של שרים וח"כי השמאל, שבעבר מצאו כל הזדמנות לתקוף את שרותי הבטחון על דרך חקירתם של מרצחים ומחבלים ערביים, ואילו כיום הם מגנים בתרוך נפש על שיטות בזויות הננקטות נגד קצינים בצה"ל. כן מחה על ההאשמות הכוללניות ועל הנסיון לבזות ולהכפיש את הציבור ההתיישבותי ו"הפורנוגרפיה של המדינה" המהווה, לדבריו, סמל ומופת באורח חייו היהודי והערכי, המסור בנאמנות את המדינה ואת העם, ואשר פאר הנוער של ישראל גדל וצמח מתוכו.

ח"כ דוד מנע, סניגורם של כמה מהחשודים בפרשה המכונה "מחתרת הנקם", תובע בדיקה מחודשת בדו"ח ועדת לנדוי, המתיר לחוקרי השב"כ הפעלת אמצעים פסיכולוגיים ולחץ פיסי מתון.

בתום ישיבת בית משפט המחוזי בחיפה ביום ד' אמר ח"כ דוד מנע, שבדעתו לפעול בדחיפות בכנסת, לבדיקה מחודשת במסקנות ועדת לנדוי, שקבעה בשנת 1987, בתגובה לפרשת סגן עיזאת נאפסו הנחיות וכללים לחקירות השב"כ. הוא מתכוון לפעול לתיקון הפגיעות הקשה בזכויות האזרח, המונע מיפגש בין חשוד ועורך דין ולביטול המלצת ועדת לנדוי שהתירה לשב"כ להפעיל לחץ פסיכולוגי ו"פיסי מתון", כלפי החשודים בטרור, הסותרים לדעת ח"כ מנע, את חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

האגודה לזכויות האזרח בישראל מוחה נגד השיטות, שהופעלו, לטענתה, בחקירת אורן אדרי.

לדברי האגודה, מאשר דו"ח הבדיקה של פרקליטות המדינה, כי מאורן אדרי נמנעה שינה במהלך חקירתו. שיטה זו של מניעת שינה מנחקר, היא פסולה, כמו הפעלת לחץ פיסי כלשהו. מניעת שינה וחקירה ממושכת מערערת את שיקול דעתו של הנחקר ועלולה לגרום לחף מפשע להודות במעשה שלא עשה, נאמר בהודעה.

האגודה דורשת מוועדת השרים לענייני השב"כ, לאסור את השימוש באמצעי חקירה מעין אלה.

עו"ד ציון אמיר, ב"כ של סגן אורן אדרי הגיב לאחר הקראת כתב האישום בבית הדין הצבאי של פיקוד מרכז ואמר: "ההר במיהה רבה הוליד עכבר, מטענות חמורות של חברות בארגון טירוריסטי, פיגוע ורציחות של ערבים, אנחנו מקבלים כתב אישום, שהוא חמור אולי בפני עצמו, אך רחוק מההשמצה שדיברו עליה כל הזמן ואני שמח שזה כך".

עו"ד אמיר אמר, כי ילמד את התיק ורק אחר כך יוכל להביע עמדה מפורטת יותר.

עו"ד ציון אמיר התריע, שחומר הראיות מתבסס על זכרונות דברים שכתבו חוקרי השב"כ ולא בחתימתו של אדרי. הוא ביקש לדעת, אם נחתמו הסכמים עם עדי התביעה ומה טיבם. הוא הוזהר מפני נסיון לשבש את קו ההגנה, בציינו כי לא יתכן שחומר הראיות שנמסר לו הוא היחיד המצוי.

סגן אורן אדרי אמר לאחר הדיון המשפטי כי הוא מרגיש טוב יותר, וחזר על טענותיו שעונה במתקני השב"כ. "בצה"ל מתייחסים אלי כאל בן אדם ולא כאל פושע. כל מה שסיפרתי אמת. זה שמכחישים – זה היה ברור לי לחלוטין". עוד אמר: "קשה לי להאמין שאני אורן אדרי טירוריסט. זה חלום רע שיעבור".

בתחילת הדיון במשפטו של סגן אורן אדרי אמר הסניגור עו"ד אמיר ציון, כי כתב האישום הוגש רק בבוקר, לאחר שעבדו עליו עד השעות המאוחרות של הלילה. עוד אמר, כי נאמר לו שזהו כל החומר, אך הוא בספק רב, מאחר שלא כל החומר הגיע לתובע, וישנם עצורים נוספים הנחקרים.

הסניגור אמר עוד, כי לא הגיע לידיו דו"ח על אמצעים פסולים שננקטו נגד מרשו, ולעובדה שדו"ח כזה אינו נמצא בידיו, יש לה משמעות רבה. לפיכך ביקש הסניגור את דחיית הדיון, כדי שיוכל ללמוד את הראיות.

התובע, סגן אלוף אבי לוי, גולל את פרשת מעצרו של הנאשם ב־2.9.94, ל־48 שעות ע"י קצין משטרה. לאחר מכן הובא בפני שופט שלום וההחלטה האחרונה ניתנה לפני שלושה ימים. התובע אמר, כי נאסף חומר ראיות והוגש כתב אישום חמור, לדבריו, מהתשתית הראייתית ולאור העבירות המיוחסות לנאשם בכתב האישום אין לשחררו. עוד אמר התובע, כי "כל פרט מהמצויים בכתב האישום מבוסס על דברי הנאשם בפני חוקר השב"כ". הוא הוסיף, כי חלק גדול מאד מההאשמות מבוסס על דברים שנכתבו בכתב ידו של הנאשם, וכן קיימות שתי עדויות של עדי תביעה המוזכרים ע"י הנאשם באמירותיו ומאמתים במידה כמעט מוחלטת את דברי הנאשם.

התובע גולל ראיות מן החומר שנאסף, בו ציין כי חברו של הנאשם, אלישיב קלר הגיע אליו עם לבנות חבלה. אחת מלבנות החבלה הגיעה גם ליעקב בן דוד, אשר פוצץ אותה סמוך לביתו.

עוד נאמר, כי הנאשם שירטט

בפני האורח עדי אהבה את ביקום המצאם של בני החוגים התושבים של צה"ל ברוחב.

בהבוה על עבודות העסק היהודית לאדרי, סיפר התובע, כי הנאשם קיבל מסגן קובי פיכמן ארבע לבנות חבלה. סגן פיכמן ביקש מבני שיחזירים, אולם הנאשם לא עשה זאת, ומסר לבנת חבלה אחת לאורח. "בחומר הכתוב אין ראיה לגבי מה נעשה בלבנה האחרת, אני מוכן להניח, לטובתו, כי החזיר את השלוש הנותרות לצה"ל", הבהיר התובע. עוד ציין, כי השיר נוסף האורח אלישיב קלר, ביקש כי הנאשם שיצייד אותו בתחמושת. סגן אדרי נטל מיחידתו שני לבנות חבלה, הביאן לביתו ואף הדריך ואימן את קלר כיצד יש להשתמש בהן.

בתביעה מוזכר גם אירוע של רצח בכפר תרקומיא, שבמעורבם עליו דיבר האורח אלישיב.

בשלב זה התגיב הסניגור ואמר, כי הוא מתנגד להזכרה, ע"י התביעה, באחד שהוא זקוק לראיה מלאה בעניין זה. התובע השיב, כי לא חשוב אם היה אירוע כזה, כי שחשוב הוא אם הנאשם ידע על כך.

התובע ציין פרט נוסף בכתב האישום ואמר, כי הנאשם מסר לעידו אלבה פרטים על ביתקוי באבא בעל פה ובכתב ועל המספי תחמושת הנמצאים בצה"ל. הוא אמר, כי מדובר בהתנהגות בלתי הולמת ובמעילה באמון הצבא.

הסניגור ביקש במהלך הדיון שימצא לו בדחיפות יומן החקירה שהתנהל מרגע שזו הפכה לפומבית ומרגע שהמעצרים בוצעו בפועל. הוא ביקש שיועבר לידיו גם חומר יומן החקירה, שבאמצע בפתח תקוה וכן חומר על־כל מי שנחקר בפרשה. לדבריו, הכל רלוונטי. "ישנה כוונה בצידם של החוקרים שלא נדע את כל האמת בתיק הזה – יש התנהגות פסולה שנועדה לחבל בהתנהגותנו בכל דרך אפשרית".

כאמור, על פי בקשת הסניגור, דחה ליום א' נשיא בית הדין, אלוף מישנה מרדכי פלד, את ההחלטה בבקשת התביעה להארכת המעצר.

בוטל צו איסור פירסום בהליכי מעצרם של האחים קהלני

בחומר הראיות שהביאו חוקרי היחידה הארצית לחקירות פשעים במשטרת ישראל ושרותי הבטחון הכללי בפני בתי המשפט בהליכי מעצרם של החשודים שנעצרו בפרשה המכונה "מחתרת הנקם", אין כדי ליחס לחשודים בהתארגנות לא חוקית רצח ערבים ונסיון לביצוע פיגוע ב"אוריינט האוס" במזרח ירושלים – על כך נודע ביום ד' לכתב עתי"ם בחיפה מאיר שושני.

מבקשות המעצר ודיוני בית משפט השלום בחיפה בהליכי הארכת מעצרם של האחים איתן ויהודע קהלני, שהותרו ביום ד' לפרסום, בעקבות עתירה שהגיש כתב עתי"ם בחיפה מאיר שושני לבית משפט המחוזי בחיפה, עולה שהמשטרה והשב"כ מייחסים לשני האחים, הנתונים במעצר מאז ה־2 לספטמבר, "חשדות למעורבותם בפעילות בארגון טרוריסטי. הם חשודים שקשרו ביחד עם אחרים להתארגן כקבוצה במטרה לבצע פיגועים נגד ערבים, והעצורים בפרשה זו פעלו כקבוצה, במטרה להשיג שלא כדין אמצעי לחימה שונים לביצוע פיגועים.

הארכת מעצרם של האחים קהלני, שהופרדו מאז המעצר, בוצעה בבית משפט השלום בחיפה בשני הליכים נפרדים, על מנת למנוע מיפגש בין השניים. בא כוח היחידה הארצית לחקירת פשעים, סנ"צ אבי דוידוביץ והיועץ המשפטי של השב"כ טענו, שבפרשה זו מדובר בעבירות חמורות, שכן, כפי שהדברים הובאו בדיון בדלתיים סגורות, החקירה הולכת ומסתעפת ויש הכרח בהמשך מעצרם של השניים, במטרה למנוע תיאום גירסאות ולאפשר איסוף ראיות.

כתב עתי"ם בחיפה מאיר שושני טען בעתירה שהוגשה ע"י עתונאים בחיפה, שפרשת "מחתרת הנקם", אשר זכתה לסיקור נרחב בארץ ובעולם, לוותה בדיווחים מ"גורמים"

בהתנ"כ ריזמה לחשודים מעורבות ברצח 3 פועלים פלשתינאים, שבוצע בספטמבר 1992 באזור הכפר תרקומיא והצה נהג מונית ערבי עוזר אבו־דעיינה ממזרח ירושלים, שגופתו נמצאה בתחילת חודש יולי השנה, וכן חשד למעורבותם של החשודים בנסיון לבצע פיגוע ב"אוריינט האוז", מטה אש"ף במזרח ירושלים. אך לכל אלה אין כל אחיזה בראיות שהובאו בפני בית המשפט, בהליך הדיונים החסויים, והדבר "גרם לנזק ציבורי, פגיעה בתדמיתה של מדינת ישראל והוציא דיבת הארץ רעה".

בהסכמת בא כוח היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים סנ"צ אבי דוידוביץ ובא כוח היועץ המשפטי של השב"כ עו"ד אביב, התיר שופט בית המשפט המחוזי בחיפה, מיכה לינדנשטראוס את פרסום תוכן בקשות הארכת מעצרם של האחים איתן ויהודע קהלני וכן את פרוטוקול של הליכי הארכת מעצרם, תוך מחיקת מספר פרטים שיש בהם כדי לפגוע בחקירה. השופט ביטל את צו איסור הפרסום הגורף שהוצא על הליך מעצרם של האחים קהלני בבית משפט השלום והתיר את הפרסום לאחר שמצא כי אין בפרסום החומר כדי לפגוע בבטחון המדינה.

כתב עתי"ם מציין, כי בקשות המעצר והפרוטוקולים, נמסרו לידי העיתונאים עוד בטרם אלה נמסרו לעיון סניגוריהם של החשודים, המנהלים מזה כשבוע מאבק משפטי בכל ערכאות המשפט בישראל על מנת לאפשר להם להיפגש עם החשודים.

מהפרוטוקולים של בית המשפט עולה, כי החשוד יהודע קהלני, שנתבקש ע"י השופט רפאל חרטנסקי להתייחס לשיטות החקירה ומצבו הגיב ואמר: "אני מרגיש בסדר, החקירה היתה הגונה. בקשר להארכת המעצר – אני חושב שהחקירה הסתיימה ואולי צריך רק עוד 24 שעות. אני עצור כבר 10 ימים ואני חושב שחקרו כבר את מי שרצו, כך שהחקירה נסתיימה".

השופט רפאל חרטנסקי מסר לחשוד באותו מעמד את שמות עורכי הדין שמייצגים אותו.

עוה"ד דוד מנע ויוסי עקבא הביעו התנגדות לקיום הליכי הארכת המעצר בבית משפט השלום בדלתיים סגורות, ומחו כנגד הצווים שהוציא השב"כ למניעת מיפגשים עם החשודים.

הליך הארכת מעצרו של יהודע קהלני, שכאמור הותר עתה לפרסום בעקבות עתירתו של העתונאי מאיר שושני, לווה בהתנצחות משפטית בין באי כוח המשטרה והשב"כ וסניגוריהם של החשודים.

באי כוח המשטרה והשב"כ הציגו בפני השופט חומר חקירה חסוי, שהסניגוריה לא הורשתה לעיין בו. בין היתר התנהלו במהלך הדיון שאלות ותשובות כדלקמן:

הסניגור: האם יהודע קהלני משתף פעולה בחקירה?

החוקר: אשיב על השאלה לבית המשפט.

השופט בהחלטתו: החוקר ישיב על השאלה לבית המשפט.

במדרשת הבנות בעין הנצי"ב

ערב יום הכיפורים הסתיימה תקופת הלימוד של חודש אלול במדרשת הבנות של הקיבוץ הדתי בקבוצת עין־הנצי"ב.

מסורת היא לסיים את התקופה ב"ליל שמורים", הפעם למדו למעלה ממאה בנות חברות הקיבוצים באזור במשך כל הלילה ושמעו שעורים מפי רבני הקיבוץ הדתי וחבריו. "המשמר" הסתיים באווירת סליחות ותפילת שחרית ברוב עם.

לימוד חודש אלול מושך אליו מדי שנה בנות רבות המצפות להתעלות בתורה ובהלכה לפני שנת הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה ובמיוחד לפני הימים הנוראים.

הקיבוץ הדתי וקבוצת עין־הנצי"ב מעמידים לרשות הבנות את מיטב כוחות ההוראה.

פיצוץ ודליפת גז בבית חרושת לקרח בתל אביב

פליטת גז אמוניה שהיתה בפיצוץ עז היתה ביום רביעי סמוך לשעה 12 בצהריים בבית החרושת לקרח ברחוב קרליבך 15 בתל אביב. איש לא נפגע.

למקום הגיעו שתי מכוניות כיבוי מתל אביב והכבאים הצליחו לאתר את מקום הדליפה ולבלום אותה. נעשו גם בדיקות בשטח כדי לברר אם נגרם נזק סביבתי כתוצאה מדליפת הגז. לאחר שהתברר שאין כל נזק ואין חשש ניתן היתר להכנס לבתים וגם עוברים ושבים הורשו להמשיך בתנועה באזור בית החרושת.

פיס צ'אנס

הגרלה מיום 14.9.94

♠	♥	♦	♣
9	A	J	Q

הגר"א בקשי־דורון ביקר אצל השובתים בגמלא

הראשון לציון הרב בקשי דורון ובלוויית משנה משרד הדתות עו"ד זאב הירבינד, ביקר ביום ב' אצל שובתי הרעב באתר גמלא שברמת הגולן.

הראשון לציון גילה הבנה ואהדה רבה למאבק על שלמות הגולן ויישובו.

הוא חיזק את ידי המתיישבים ויצא בקריאה לכלל אוהבי המדינה לבוא לבקר להתרשם ולחזק.

יחד עם זאת פנה הרב לשובתי הרעב וביקש מהם לאכול בערב יום הכיפורים כמצוות היום.

הרב אמר רמת הגולן התקדשה ברם ביום הכיפורים והמשך שביתת הרעב בערב יום הכיפורים תגרום לכך שלא יוכלו לצום ויתקשו לשתות מחמת החום הכבד והתנאים הקשים בשטח הפתוח.

כמו כן עלול מצב זה לגרום שהלילה יגיעו מבקרים ביום הכיפורים עצמו.

מה עוד שהשביתה פעלה רבות בארץ ובעולם ומסירות הנפש הזו פועלת גם אצל היושב במרומים.

מנכ"ל המשרד התחייב לסייע מעיריית לעשרות המניינים המתקיימים כמעט בכל ישובי הגולן בסיוע בני ישיבות המועצה"ד גולן. התושבים והשובתים הביעו דברי תודה והערכה והודיעו כי יתייחסו בכובד ראש לדברי הרב בערב בעת שקיימו דיון בנושא.

מטוס "סנקה" ניזוק בנחיתה בחיפה 7 נפצעו

מאת דני שלום
סופר "הצופה"

מטוס דו־מנועי מסוג "פייפר סנקה" התרסק ביום רביעי בשדה התעופה בחיפה, לאחר תקלה שאירעה במערכת הבלמים. המטוס המשיך לעבור קצה המסלול המזרחי, ירד מן המסלול ופגע ברכב שנמצא על כביש יוליוס סימון.

מטוס ה"סנקה" הוא מטוס פרטי, המופעל על ידי חברת "אוירה" מהרצליה. הוא היה בדרכו לקפריסין עם כמה נוסעים.

ה"סנקה" המריא מהרצליה לשדה התעופה בחיפה שם התכוונו התיירים להסדיר את הליכי ביקורת הגבולות והמכס.

את המטוס הטיס יאיר דווידובסקי, בן 44, מהוד השרון, ועמו היו אשתו יהודית וארבע בנותיו, אודן בן ה־14, לאה (12), דיה (4.5) ואופק (3).

סופרנו מוסר כי המסלול בשדה בחיפה ארוך במידה המאפשרת עצירה בטוחה במטוס מסוג זה, לאחר מילוי הוראות הנחיתה המתאימות. לא ידוע מדוע לא הצליח הטייס לעצור את המטוס על המסלול או להסיט אותו לשולי. המטוס פרץ את הגדר התוחמת את השדה ממזרח, ולאחר שירד מן המסלול הגבוהה מן הכביש אשר בקרבתו, התנגשה כנפו בטנדר שעשה דרכו בכביש יוליוס סימון.

בטנדר נהג ארז מדרי (25) ממושב תנובות. הוא נלכד ברכב, וחולץ על ידי מכבי האש והמשטרה, משם הוחש לטיפול בבית החולים רמב"ם בחיפה. יושבי המטוס, נחלצו באורח קל במטוס שנותר על עומדו, נפצעו קל, אך שוחררו מבית החולים לאחר קבלת טיפול.

ראש מינהל התעופה האזרחית הורה על הקמת ועדת חקירה לבדיקת נסיבות האירוע.

אם לא בצפת אז בחיפה נתקבל אבו מאזן

מאת א. צבי גבעון

ראש העיר חיפה, עמרם מצנע, נענה לפנייתו של ד"ר אחמד טיבי להיפגש איתו ועם אבו מאזן.

בפגישה שנערכה בסיילת לואי ברחוב יפה נוף במרכז הכרמל על רקע נופה של חיפה, סקר ראש העיר בפני אבו מאזן את תולדות התפתחותה של העיר ועמד על חשיבותה כמטרופולין הצפוני של מדינת ישראל. ראש העיר התרפס לפני אבו מאזן באמרו בין השאר שביקורו בחיפה הוא סימן לבאות וזה חשוב, שתראה ותדע שלא כל הערים כמו צפת, בה לא נתנו לך לבקר.

אבו מאזן בדבריו ציין, כי לפי דעתו, רק אחוז קטן של ישראלים מתנגדים לביקורו בצפת ושצריכים להבין שהשלום חשוב יותר מכל משקעי העבר ואלה שמפגינים אינם מבינים בה פירושו של שלום אמיתי בעידן הדרש. האורח סיים, שחיפה יכולה ומהווה דוגמה רצינית ומצויינת לכל אלה שחולמים על שלום אמת באיזור זה.

לראש העיר נלוו לפגישה חברי מועצת העיר ד"ר ניקולא עיסא מסיעת חד"ש, דויק סעיד מסיעת עבודה וד"ר יתם חורי, סמנכ"ל עיריית חיפה, המטפל בנושאי האוכלוסיה הערבית.

גובר המתח ביחסי לוב־אש"ף

תוניס (עתיים־רויטר) – לוב אמרה אתמול כי חייבים להילחם ברשות האוטונומיה הפלשתינית בעזה וביריחו, והוסיפה בכך מימד חדש ליחסיה המעורערים עם אש"ף, שהידרדרו בשל הסכם השלום עם ישראל.

"למה שקרה בין תנועת הפת"ח והישראלים, אין שום קשר לשלום ואסור לתמוך בו. במקום זה חייבים להילחם בו". נאמר מטעם משרד האיחוד הפאן־ערבי בלוב, בהצהרה שמסרה סוכנות הידיעות הלובית ג'אנה.

בהתקפה ישירה נדירה תיאר בתחילת החודש מנהיג לוב, מועמר קדאפי, את ערפאת רק כ"ראש עיריית עזה", והעתונות הרשמית של לוב אינה קוראת לו יותר בתואר "יו"ר אש"ף".

ערפאת, שלא ביקר בלוב מאז החל אש"ף במשא ומתן עם ישראל בוועידת מדריד, לא הוזמן (כמו המלך חוסיין) להשתתף בחגיגות שנערכו ב־1 בספטמבר לרגל יום השנה ה־25 להפיכה הצבאית של קדאפי.

קדאפי, שכעס על ההסכם שאש"ף חתם עם ישראל, אמר כי הוא מתכנן לגרש אלפי פלשתינים הגרים בלוב אל שטחי האוטונומיה ברצועת עזה, "רק כדי לבדוק אם עזה היא אמנם עצמאית".

פלשתינים הגרים בלוב אמרו, כי הם חוששים מאיומיו של קדאפי.

"הם (שלטונות לוב) רשמו את כולנו, וכמה מאיתנו פוטרו מתפקידיהם. רבים כאלה שפוטרו הם מורים או רופאים שעובדים בלוב כבר 20 שנה", אמר בתחילת החודש רופא פלשתיני לכתב רויטר בטריפולי.

"אנחנו חוששים כי הצהרתו של קדאפי, בה אמר כי הוא מתכנן לגרש את כולנו, תגרום ללובים לשנוא אותנו. כי כשהוא אומר 'גירוש', זה אומר שהפלשתינים ביצעו פשעים", הוסיף.

מקורות פלשתיניים גם אמרו, כי לוב הפסיקה לפני שלוש שנים את הסיוע הכספי לאש"ף, בעוד היא חיזקה את יחסיה עם התנועות המתנגדות להסכם השלום.

"הם חזרו בהם מהתחייבותם לשלם כל חודש שלושה מיליון דולר לטובת האוכלוסיה בשטחים הכבושים, ולמען משפחות הקדושים, והם מענישים את אש"ף על שהוא נשא ונתן עם ישראל". מסרו המקורות.

באל־רום יושבתו היום

(המשך מעמוד ראשון)

שר החקלאות יהיה השר הראשון שיבקר את מתיישבי הגולן מאז פתחו בשביתת הרעב. יתלוו אליו מזכיר התק"ם אריק רייכמן וראש המועצה האזורית, יהודה הרלמן.

ביום שלישי התקיימה בבית התק"ם פגישה בין שר החקלאות, ראשי התק"ם ונציגי קיבוצי הגולן. המתיישבים תבעו מהתנועה להציג עמדות ברורות ביחס לאפשרות של נסיגה מהגולן.

שר החקלאות אמר בפגישה שההסכם עם סוריה יכלול שלושה מרכיבים חשובים: השארת נוכחות ישראלית על הגולן, לא תהיה נסיגה ישראלית עד לקו הכינרת ותהיה אפשרות לפינוי ישובים בגולן.

כן יבקרו היום את שובתי הרעב משלחות של הקיבוץ־הדתי, של התק"ם ושל תנועת צומת. בראש המשלחת של צומת יעמוד מנהיג התנועה, ח"כ רפאל איתן.

בערב החג נודע כי בשיחות חשאיות שהתקיימו בין ישראל וסוריה העמידה דמשק תנאים שישראל – לפחות בשלב זה – אינה מוכנה לעמוד בהם. בין היתר מדובר בתהליך נסיגה שימשך שנתיים ולא שלוש, כפי שדורשת ישראל, וזאת על מנת להבטיח שהנסיגה תושלם לפני מועד הבחירות לכנסת.

כמו כן דורשת סוריה נסיגה בשלב הראשון לא רק מהעיירה הדרוזית מג'דל שמס אלא גם מישוב יהודי ברמת הגולן – כשהכוונה, כפי שפורסם כאמור בעתון "הצופה", לקיבוץ אלרום. לגבי הנורמליזציה, מוכנה סוריה כי היא תתחיל להתבצע רק בסוף תהליך הנסיגה ותכלול אך ורק כינון יחסים דיפלומטיים, ולא קשרי מסחר וכלכלה וביקורים הדדיים כפי שדורשת ישראל.

נודע כי אחת המחלוקות העיקריות ביותר נוגעת לנושא מקורות המים. ישראל תובעת התחייבות סורית לא להסות את המים מרמת הגולן. סוריה, שיש לה בעיות מים משלה, טוענת כי מאחר והמקורות יהיו בריבונותה, זכותה לעשות בהם כראות עיניה. הסורים גם דורשים כי ישראל תיסוג לקו הגבול של הרביעי ביוני 1967 וכך תשיב לידיה גם את מקורות המים באל־חמה ובבניאס. ישראל, מנגד, טוענת כי היא מוכנה לסגת לקו שביתת הנשק, כדי שלא לוותר על מקורות מים אלה.

מקורות בירושלים העריכו כי ניתן יהיה לגשר על פערים אלה רק בפגישת פיסגה בין ראש הממשלה רבין לבין נשיא סוריה חאפז אסד. עם זאת, נודע כי הסורים מסרבים בשלב זה לערוך פגישה כזאת, ולפי שעה עדיין לא ברור אם תיערך אפילו פגישה בדרג של שרי חוץ.

עוד נמסר, כי חלק נכבד מעבודת התיווך שקדמה למו"מ החשאי עצמו, בוצע על ידי דיפלומטים מצריים. בשלב שלפני המו"מ העביר גם הנשיא מובארק מסרים בין דמשק לירושלים.

סופרנו המדיני בירושלים מוסיף:

ראש צוות השלום האמריקאי, דניס רוס ונציג המועצה לביטחון לאומי שליד הבית הלבן, מרטין אינדייק יגיעו השבוע לסיבוב שיחות באיזור בעניין תהליך השלום בין ישראל לסוריה. הם יכינו את ביקורו הצפוי של שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר.

עמדתה של סוריה כלפי ההצעות הישראליות היא שיש לקצר את התהליך של משך הנסיגה משלושים לשנים לשנה אחת. בשלב הראשון של הנסיגה צריך לכלול גם ישובים יהודיים.

באשר לנורמליזציה, נוקטת העמדה הסורית עמדה, שהנורמליזציה צריכה לבוא רק בסוף התהליך ולא בראשיתו ולא באמצע הנסיגה. סוריה מוכנה ליחסים דיפלומטיים אבל לא ליחסי מסחר.

עם זאת, אומרים חוגים מדיניים כי המגמה הסורית היא רצינית לקראת שלום, יותר מאשר בשלבים קודמים של המו"מ. זאת משום שסוריה שוכנעה שהיא לא יכולה להישאר בודדה במצב מלחמתי נגד ישראל וכי אם היא לא תצטרף לתהליך השלום עכשיו, תתקרב שנת הבחירות בישראל, ואז סיכוי שהממשלה תוכל להיכנס להתחייבויות מרחיקות לכת להסכם שלום בין ישראל לסוריה. לכן הזמן מהווה גורם חשוב בשיקוליה של המדיניות הסורית.

מניחים שבביקור הצפוי של כריסטופר תוכל סוריה להגביש כמה מעמדותיה בעניין מרכיבי השלום. עד עתה לא היתה הבהרה סורית ברורה על מהות השלום, אם מדובר באי לוחמה או בשלום שלא לפי הדוגמה של השלום בין ישראל למצרים. אסד טוען עד עכשיו כי הוא זקוק לזמן כדי להכין את דעת הקהל בסוריה לשלום מלא בישראל.

מדד חודש

(סוף מעמוד ראשון)

ישראל, מאיטה את הפעילות הכלכלית – כך אומר דן פרופר, נשיא התאחדות התעשיינים בתגובה לפרסום מדד המחירים לצרכן של חודש אוגוסט 94.

עוד אמר כי המדד לחודש אוגוסט, מלמד, כי אמנם אנו טסים בכמה אחוזים מיעד האינפלציה לש.ז. אך האינפלציה אינה הבעיה מספר אחת של המשק, היא בת שליטה.

הבעיה העיקרית שלנו אומר פרופר, היא בעיית הפער במאזן התשלומים פער ההולך ומתרחב וגם נתוני סחר החוץ לחודש אוגוסט מאשרים זאת.

באוגוסט, היה יבוא שיא של מוצרי צריכה והדבר בהולם מעורר דאגה, במיוחד על רקע גידול הפער גם בחודשים הקודמים.

עוד אמר כי העובדה שהאינפלציה השנה תגיע לרמה של 12־13 אחוזים, ולא ל־8 אחוז, מדאיגה בהשפעתה על התמתנות הפעילות במשק ולאו דווקא מן הסכנה של אובדן שליטה על האינפלציה.

לדעתו, התמתנות הפעילות תבוא כתוצאה מן התגובה בתחום המוניטארי להאצה המסויימת באינפלציה – העלאת הריבית בעוד אשר הפיחותים מותאמים לאינפלציה של 8 אחוז בלבד.

כל אלו פוגעים קשות ברווחיות התעשיה, הן ביצוא והן בשוק המקומי, במגזר הסחיר, ולמעשה בכל הסקטור העסקי ורמתנו את הפעילות הכלכלית.

במקום מדיניות זו אומר פרופר יש להערך מיד למדיניות שתגרום להאטה בקצב גידול היבוא, והאטה בגידול הצריכה והיבוא למשק.

כלכלני התאחדות התעשיינים מציינים כי מדד אוגוסט אמנם גבוה במקצת ממדד אוגוסט של השנתיים האחרונות, אך הפעם שלא כמו בחודשים האחרונים, הוא לא הפתיע אולי אף נמוך במקצת מזה שהיה צפוי. לדעתם יש לקחת בחשבון את התרומה הגדולה של התיקרות הפירות והירקות שאינה תיקרות המעידה על תהליך אינפלציוני במשק.

יש לקוות, כי התיקרות הדירות תמשיך להתמתן בחודשים הקרובים בעקבות הצעדים שנוקטת הממשלה בתחום זה.

אש"ף דורש

(סוף מעמוד ראשון)

לאחר מיפגש השרים של הליגה הערבית.

בשבוע שעבר הופסקה בפריס פגישת נציגי המדינות התורמות לרשות הפלשתינית לאחר דרישת נציגי הרשות ואש"ף לכלול הקצאת משאבים לביצוע פרוייקטים בירושלים המזרחית, דרישה שהעלתה את חמת נציגי ישראל.

מעמדם הקבוע של יו"ש, ביניהם ירושלים, אמור להיות נדון עם ישראל בשלב האחרון של המו"מ, שיתחיל לכל המאוחר בתחילת 1996.

חוסייני, האחראי לירושלים ברשות הפלשתינית, הכיר בעובדה כי אש"ף "מנסה לשנות את הסטטוס קוו, למרות שירושלים אינה מהווה חלק מהשטחים שנועדו לממשל עצמי והפרוייקטים שימומנו בסיוע הבינלאומי מיועדים אך ורק לשטחים אלה".

הצהרותיו של חוסייני הושמעו שעה שמדינות ערביות אחרות מתכוונות להגיע לנירמול יחסים הדרגתי עם ישראל. מרוקו פתחה כבר משרד קישור בישראל, השמועות, שטרם הוכחשו, מדברות על צעד דומה שייעשה מצד טוניסיה.

לדעת חוסייני, "הפלשתינים ניסו בפשטות לבוא במו"מ עם ישראל מאותה נקודת מוצא כמו שאר מדינות ערב", כלומר, לנהל סמיטוריה פלשתינית, מו"מ בנושא יהודה ושומרון.

אש"ף הביע כמו כן דאגה בנושא בעיית הפליטים הפלשתינים, שגורלם ייקבע רק בשלב האחרון של המו"מ.

המועצה הפלשתינית ביקשה לראשונה, להעלות את הנושא על סדר היום במיפגשים של הליגה הערבית.

לאור בקשת המועצה וכדי להבהיר את המצב לקהיליה הבינלאומית, החליטה הליגה הערבית ביום חמישי לבקש מהאו"ם להתחיל במיפקד אוכלוסין של הפליטים הפלשתינים על פי ההחלטות הבינלאומיות שהתקבלו.

שערי הדולר בעולם

הנתונים נכונים לאתמול שעה 2000 שעון ישראל

	נמוך	גבוה	אחרון	שינוי יומי באחוזים
לישט*	1.5609	1.5670	1.5627	+0.0036
מרק	1.5430	1.5515	1.5475	+0.0041
פר"ש	1.2792	1.2890	1.2850	+0.0040
פר"צ	5.2750	5.3088	5.2910	+0.0170
ין	99.10	99.55	99.35	-0.0700
זהב**	386.80	390.70	388.45	-2.0000
כסף**	5.3400	5.4500	5.4100	-0.0400
מדד הדאו ג'ונס	3,918.89	3,919.90	3,894.33	+23.5600

* השער בדולרים
** אונקיה בזהב

הנתונים נמסרו באדיבות חברת קומסטוק טריידינג בע"מ
סוחרים מורשים בחוזים עתידיים אופציות וניירות ערך. טל' 02-244983
פקס 02-244876. טל' בסניף תל אביב 03-5758828, פקס 03-5756990

בצער רב, אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של
יואל ישעיהו קלמנוביץ ז"ל
היקר באדם ואיש חינוך
בנם של הרב זימל וחיה קלמנוביץ
משתתפים באבל המשפחה
משפחות: קניג, שטראוכלר,
יחזקאלי, ברונר, זלוטניק
השבעה בבית המנוח רחוב סלומון 18, פתח תקוה

MACLAREN מקלרן
שרות תיקונים
עגלות ילדים תוצרת אנגליה
בני ברק: מקלרן. ירושלים 64 (ליד הסופר סל) טל' 5708895, 03-6953668
ירושלים: סופו מאה שערים 21 טל' 02-370230
יבואנים: אשר פרידמן בע"מ רח' ירושלים 64 בני ברק טל: 03-5708895, 03-8863888
באישור מכון התקנים: הישראלי, הבריטי, הגרמני והאמריקאי

שירותי קיטרינג לכל הארץ
כשר למהדרין – חניה חופשית
בהנהלת מאיר זליקוביץ
מושב אורה בדרך הדסה עין כרם ירושלים
02-436251 ● 419962
"סעודת אורה" המסעדה החדשה הצמודה לאולם ממיטב המאכלים הביתיים מציעה לך ארוחה ברמה של ***** באווירה כפרית (לקבוצות בלבד)
"אולמי אורה" חתונות ★ בר מצווה ★ שמחות ועוד אירועים חלומיים שתזכרו לתמיד תפריט מגוון ומפואר ★לבריתות מחירים מיוחדים

هكذا من الأصل

הצופה ★ ★ ★ ★ ★ ★ מוסף של שבת

פחד הדתיים נפל עליהם

מאת משה אישון

ש"ר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, חובר לאחרונה דו"ח על כשלונה של מפלגת העבודה בבחירות לעיריית ירושלים. בעקבות המחקר שערך הוא הגיע למסקנה, כי הכישלון נבע, בין היתר, מהגידול שחל באוכלוסייה הדתית בעיר. במלים אחרות, הדתיים הם שהוציאו את השלטון רב השנים מידיה של המפלגה. אולם הוא אינו מסתפק בקביעת העובדה לסיבת הכישלון, אלא גם נוקט סגנון של "הבה נתחכמה לו", המכוון להזהיר בפני כשלונות בעתיד. הוא ממליץ לראשי מפלגתו לנקוט צעדים מהירים בכל האפשר כדי לעצור את השתלטותם של הדתיים על בירת ישראל. "אם יימשך המצב הנוכחי – אמר סנה בראיון ל"קול ישראל" – הדבר עלול להוות בעיה חמורה במישור הלאומי וסכנה לשלטון מפלגת העבודה". לדבריו, צמרת מפלגת העבודה, כולל המזכ"ל ח"כ נסים זווילי, סמכו את ידיהם על הדו"ח ומסקנותיו.

לאור האמור, אנו צפויים למאבק איתנים מצד מפלגת העבודה כדי לסגור את העיר מפני השתלטותם של הדתיים, בכלל, והחרדים, בפרט. המטרה המוצהרת היא: לעודד מה שיותר חילוניים להתיישב בירושלים, בשכונות שייבנו על-ידי הממשלה כמחסום מפני אנשי הדת היהודיים, המשולים לעיר, כהגדרתו של ד"ר סנה, "אופי סוציו-דמוגראפי חרדי-ימני".

מסתבר שהדתיים מפחידים את מפלגת העבודה. ריבויים הטבעי אינו לרוחם. ד"ר סנה נוהג מהנתונים המורים, כי למעלה מחמישים אחוז מכלל התלמידים בכיתות אל"ף נמנים עם הציבור הדתי. אם תהליך זה יימשך – הוא מהרהר בקול – הרי שכבר בראשית שנת האלפיים יהיה רוב דתי בולט בירושלים. הצהרותיו של סנה וחבריו אינם חדשים. בשנים האחרונות – אימת הדתיים המתרבים מטרידה את מנוחתם. אולם עד כה עשו זאת בחדרי-חדרים,בלא להופיע ברבים כנושאי דגל המלחמה בציבור הדתי. אולם הפעם, ככל הנראה, מרוב כאב על אובדן השלטון בעיר, הם אינם מוכנים עוד להחריש. פניהם למלחמה כדי לעצור ברגע האחרון ממש התהוותו של רוב דתי בולט בעיר דוד.

ברם, מלחמתם לא תצלח. ראשית כל מן העניין להבהיר לד"ר סנה, כי למעשה הוא ומפלגתו כבר איחרו את הרכבת. כבר כיום יש רוב דתי בירושלים. אמנם, לא כל הדתיים תמכו ברשימות של המפלגות הדתיות. חלק מהם המשיך לרעות בשדות זרים. גם בין המצביעים בעד רשימתו של טדי קולק, איש מפלגת העבודה, ניתן למצוא אלפי בוחרים דתיים, כשם שבין התומכים במועמדותו של ח"כ אהוד אולמרט לראשות העיר ורשימות הליכוד למועצת העיר בלטו אלפי בוחרים דתיים, לרבות מהמחנה החרדי. הלכך, אם הציבור הדתי יערוך אי פעם חשבון נפש אמיתי, הוא יגיע למסקנה כי בא מועד להפסיק את תמיכתו ברשימות חילוניות ולהתגייס למען הצלחתן של הרשימות הדתיות המייצגות את הרוב הדתי בעיר. לא מן הנמנע שקולות הזעקה של ד"ר סנה וחבריו אף יעודדו את הציבור הדתי לעשות לביתו ולהימנע להיות נוטר בכרמים לא שלו, כלשון הכתוב ב"שיר השירים": "הייתי נוטרה את הכרמים, כרמי שלי לא נטרתי".

★

הדו"ח של ד"ר אפרים סנה מחייב עיון ודיון כאחד, לא רק במפלגת העבודה, גם הציבור הדתי, על פלגיו וגווניו השונים, בדין כי יקדיש לו תשומת לב יתרה. סופו של דבר לא מדובר בדו"ח פנים-מפלגתי שמטרתו, בצד הסברת הכישלון בבחירות, גם להציע תיקונים שלא להיכשל בעתיד. המסקנות, לרבות ההמלצות הכלולות בדו"ח של ד"ר סנה, הן חורגות הרבה מעבר לחצר המפלגתית. הן מתייחסות לעיר, בכלל, ולציבור הדתי, בפרט. מחבר הדו"ח מציע לפעול מיד כדי לשנות את האופי הסוציו-דמוגראפי של העיר, בל תצטייר חלילה כעיר בעלת צביון יהודי-דתי, כיאה לירושלים עיר הקודש והמקדש. אולם בעוד הציבור הדתי כקוץ בעיניהם של הפוליטרוקים מטעם מפלגת העבודה – *הם מתעלמים לחלוטין מהסכנות* האמיתיות האורבות לעיר מכיוון אחר לחלוטין, מצד האוכלוסייה הערבית, שאינה מסתירה את מטרותיה לבתר מחדש את עיר דוד שחוברה לה יחדיו. הם לא מצאו לנכון להמליץ על הרחבת ההתיישבות היהודית בעיר שבין החומות כדי להבטיח רוב יהודי ברור בירושלים. זה לא מדאיג אותם. הדתיים בלבד על הכוונת.

אמנם לא צפינו לשמוע מפיו של השר ד"ר אפרים סנה דברים בשבחו של הציבור הדתי, הנאמן לירושלים והוא מתייחס אליה בקדושה ובטהרה. אבל גם לא העלינו על הדעת ששר בממשלת ישראל יציג תכנית המכוונת להצר את צעדיהם של שומרי חומות ירושלים, בל יהפכו חלילה לרוב בעיר הזאת.

ובכן, טעינו. ד"ר סנה מציע במפורש להצר את צעדיו של הציבור הדתי. הוא מבקש להרבות חילולי שבת ומועד בחוצות ירושלים, לתת עדיפות לשכונות חילוניות, במקום לחפש פתרון למצוקת הדיור של משפחות דתיות ברוכות ילדים שהן הסובלות העיקריות מתנאי דיור קשים ביותר.

המטרה המוצהרת של מפלגת העבודה היא: "לבלום את התפשטותו של הציבור החרדי בעיר". ומכוון שאין אנו מפרידים, גם לא ניתן להפריד, בין חרדים לדתיים, הרי שהדברים מכוונים כלפי הציבור הדתי כולו. מכל מקום, כך עלינו לקרוא את הדברים ובהתאם גם להבין אותם. ומכיוון שכך הרי שעל הציבור הדתי כולו הנובה לבלום את ההסתערות האנטי-דתית על ירושלים מצד מפלגת העבודה ונושאי דיגלה, בעודה באיבה.

★

הציבור הדתי, לרבות החרדי, אינו מסכן את שלומה של העיר. ייתכן שהוא מסכן את מפלגת העבודה. אולם אין בכך כדי להצדיק הפניית משאבים ממלכתיים כדי לסייע למפלגת העבודה לשמור על שלטונה. זאת יש להבהיר, בין היתר, לראש הממשלה, כי עליו לשמור על פרוטרים ממלכתיים, גם אם הם אינם עולים בקנה אחד עם צרכי בחירות של מפלגתו.

יתר על כן, זה הזמן שהציבור הדתי הקשור במחנה החרדי – אגודת ישראל וש"ס – יתעורר מתרדמתו ויתחיל להבין את מקומו ואת מעמדו במדינה שד"ר אפרים סנה נמנה עם שריה הבולטים. ממשלה שאחד משריה הנכבדים קורא "לבלום את התפשטותו של הציבור הדתי" אינה ראויה לאמון, ודאי שאין מקום להמוך בה כדי להציל אותה ממפלה כשל מדיניותה הבושלת והאנטי לאומית כאחד.

הגם שאין לכאורה קשר ישיר בין "בלימת הדתיים בירושלים" לבין המאבקים המדיניים שעל סדר יומה של המדינה, כגון עתידם של יהודה ושומרון ורמת הגולן, בכל זאת מן העניין לבחון את הדברים כמקשה אחת. בכלל, כאשר מעמיקים לחשוב מוצאים, כי יש ועוד איך קשר ביניהם. מי שאינו מסוגל לראות רוב דתי בירושלים, גם אינו מסוגל להזדהות עם המתיישבים היהודיים ביש"ע, שהם רובם ככולם *שומרי תורה ומצוות.* הוא גם אינו מסוגל להבין את המשמעות המיוחדת שיש לרמת הגולן, לא רק מבחינה ביטחונית-אסטרטגית, אלא גם *מתעלם מהקשר הדתי וההיסטורי המקשר* בין עם ישראל לאיזור זה שהיה פעם שוקק חיים יהודיים. בתי-הכנסת ושאר העתיקות שנחשפו במקום מעידים על כך. הם מצביעים כי היינו שם הרבה לפני השתלטותם של הסורים על רמת-הגולן.

ואכן, זה המבדיל בין הציבור הדתי לבין הציבור החילוני. הראשונים מתייחסים לארץ ישראל מתוך דבקותם באמונה יהודית-שורשית, שהיא יסוד הדיים שלהם, בעוד האחרונים הם חסרי אמונה. על כן אין פלא שבעלי אמונה הם כקוץ בעיניהם. זה גם משתמע, בין היתר, ממסקנותיו של ד"ר אפרים סנה המתייחסות לירושלים.

ומה שד"ר סנה אמר בפומבי, חבריו למפלגה, בתוכם ראש הממשלה המחזר אחרי רבנים, כדי לזכות בתמיכתם הפוליטית, אומרים בסתר.

הגיע הזמן שהציבור הדתי יבין זאת ויקרא נכון את המפה הפוליטית והחברתית של מדינת ישראל.

בכוחו לבלום את השמאל האנטי-דתי, לא רק בירושלים, כי בעוד הדתיים תודה לא-ל מתרבים, השמאלנים הולכים ומתמעטים, אם כתוצאה מהתבוללות והתכחשות לערכים יהודיים, ואם בשל התרופפות ההלכת וגוברת של המסגרת המשפחתית.

מה לעשות, העתיד הוא של הדתיים. אין בכוחו של ד"ר סנה וחבריו לשנות את המציאות. זאת עובדה!

הדו"ח של ד"ר סנה, שפורסם זה עתה על מפלתה של מפלגת העבודה בבחירות לעיריית ירושלים, מעיד על כך כמאה עדים. סנה לכאורה ביקש, לפגוע בציבור הדתי ולהצר את צעדיו בירושלים, אך מבין השורות נמצא מברך. גם הוא הודה, כי הציבור הדתי מהווה רוב בבירת ישראל, ולא רחוק היום בו יתגשם החזון הנבואי: "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

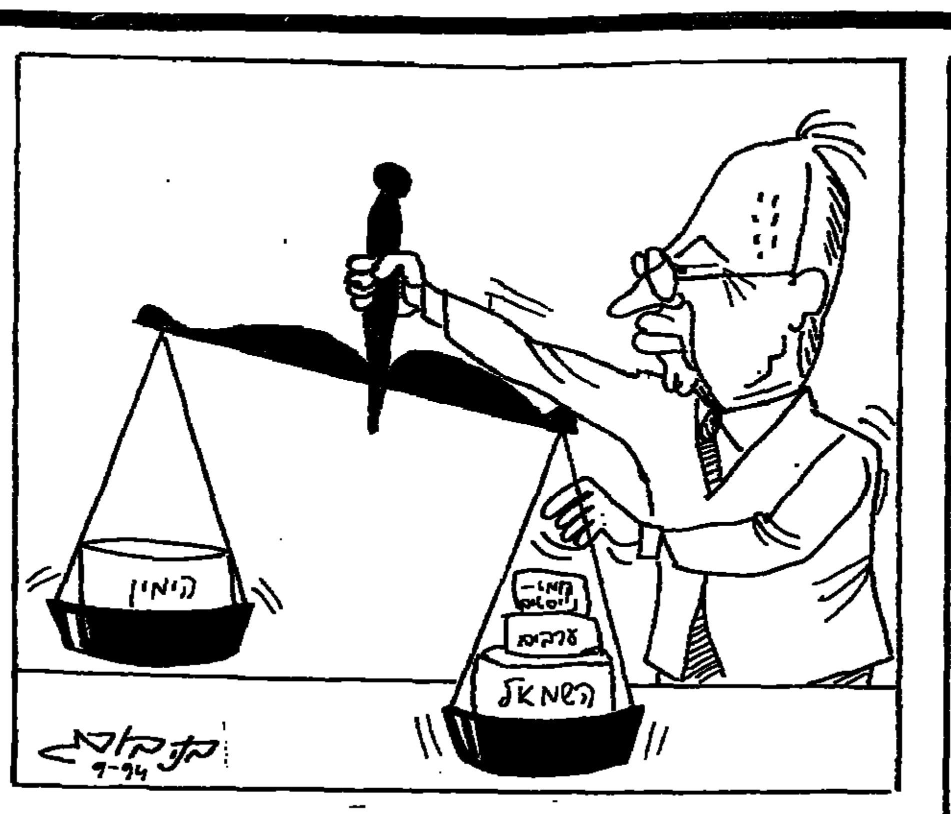

הרוב שיכריע גורל המדינה...

האם סוריה רוצה שלום?

מאת יעקב ארדלשטיין

נאומו האחרון של שליט סוריה, חאפז אסד, בפרלמנט הסורי נושא מן חיובי, למרות שלא חודש בו הרבה. אבל ניכר היה מדבריו, שהוא הגיע למסקנה שיש לו רק דרך אחת, והיא דרך השלום. אין לו אופציה למלחמה. גם בנאום זה נמנע מלהזכיר מלים כמו נורמליזציה ומרכיבי השלום, אלא השתמש במלים רחוקות כגון "הצרכים האובייקטיביים של השלום". המלים שלום ונורמליזציה עדיין לא נמצאות במילון הסורי, אבל הדברים נאמרו ברמז ברור.

בייחוד יש להעריך בפני מי נאמרו הדברים. לא בפני עיתונאים זרים ולא במעמד עם הנשיא קלינטון בז'נבה, אלא לפני קהל סורי נכבד של חברי פרלמנט, שהם כמובן נאמני השלטון. יש לראות בכך משום הבשרת קרקע לקראת קבלת החלטות. רשמית טרם נתנו הסורים תשובה לשאלות ישראליות שהועברו אליהם בעניין מרכיבי השלום. הם שומרים את התשובות הללו לשלב האחרון. גם דבריו של שר החוץ הסורי, פארוק א-שרע, בדבר הצעה ל"שלום תם" יש בהם משום שינוי, שכן קודם לכן לא נאמרו דברים כאלה.

עם זאת, אין להניח שהסורים יסכימו לפגישה של שרי החוץ של שתי המדינות. בוודאי אין להניח שחאפז אסד יסכים לבוא לירושלים ולהתייצב לפני הכנסת, כפי שעשה נשיא מצרים המנוח אנואר סאדאת. אסד גינה בזמנו את הצעדים של סאדאת וראה בהם בגידה. לכן אין להניח שהוא יעשה דברים דומים. הכבוד הערבי לא ירשה לו זאת. אך מדבריו האחרונים של נשיא סוריה ושל שר החוץ שלו מבינים שאסד מתכונן לשכנע את דעת הקהל בישראל שאכן כוונתו להסכם שלום, על כל מרכיביו, כמו גם לשכנע את דעת הקהל בסוריה לרעיון של שלום עם ישראל.

המדיניות הסורית נמצאת במבוכה. אסד רמז על כך בנאומו, כאשר גינה את ההסכמים הנפרדים של אש"ף וירדן עם ישראל, באומרו שאילו הלכו יחד עם סוריה, היו משיגים יותר. במציאות קרה שכל הגורמים הערביים בסכסוך הערבי-ישראלי זנחו את הדרך המדינית הכוללת והלכו לצעוד בנפרד במו"מ עם ישראל, ללא התחשבות בסוריה. יש בכך משום בגידה בסוריה וביומרותיה להוביל את הסכסוך הישראלי-ערבי. אש"ף וירדן הגיעו למסקנה שסוריה לא תוכל להוביל וגם על הדרך הנפרדת שבחרו ללכת בה, כפי שאיימה לעשות בעבר. לכן הם העיזו להגיע להסכם עם ישראל, בלי ברכת הדרך מהשליט הסורי. מהלכים אלה התהיוו את סוריה במבודדת בזירה המדינית.

כבאו ההסבר למהלך הסורי הנוכחי, להתקדם לקראת שלום, על כל מרכיביו, לא מתוך רצון לשלום אמת עם ישראל, אלא באין ברירה. משום שהאופציה המלחמתית אינה קיימת כיום. סוריה לא תוכל לצאת למלחמה לבדה, בלי תמיכה של מעצמה, ובלי השתתפות של יתר הגורמים הערביים. גם הזירה הבינלאומית לא תקבל בצד מלחמתי סורי בעידן שכל הגורמים באיזור צועדים לקראת שלום. אסד הגיע למסקנה שעליו לוותר על המדיניות הנוקשה, הלאומנית-קיצונית, ורק בדרך של הידברות יוכל לקבל חזרה את הגולן. בקיצור, הוא מוכן לשלם הפעם את המחיר, אבל הוא יהיה את התמורה מיד, ולא מקבלת ההצעה על שלבים בבנייה אינה תואמת את מדיניותו.

סגירת המעגל

ארה"ב רואה בשלום עם סוריה סגירת המעגל של הסכסוך הישראלי-ערבי. שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, יצא במגעים אינטנסיביים עם השליט הסורי והסביר לו כי עידן המלחמה הקרה הלאומית נסתיים. סוריה אינה יכולה יותר להניף את הדגל הזה ולהרבות את הקלפים הערביים. כי הוסבר לו כי הזירה הבינלאומית השתנתה, אין כיום מלחמה קרה, וברית המועצות התפרקה ואינה מהווה יותר מעצמה. אין לה עניין לתמוך בצד אחד בסכסוכים אזוריים כפי שקרה בעבר. לכן האופציה המלחמתית אינה קיימת יותר, ויש לפני סוריה רק דרך השלום.

בכל המערכים המלחמתיים מאז תש"ח היתה סוריה האחרונה שחתמה על הסכמים עם ישראל. הן הסכמי שביתת הנשק בתש"ט, הן הסכמי הביניים והסכמי ההפרדה במלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים. מעולם לא העזה סוריה להיות החלוץ בחתימת הסכם כלשהו עם ישראל.

במצב כזה ישראל נמצאת בעמדה נוחה במו"מ, כאשר היא מתבססת על ידיעה שסוריה נמצאת במצוקה מדינית, לאחר שכל תומכיה עזבו אותה ואין לפניה דרך אחרת אלא השלום. האופציה המלחמתית נסתיימה. אך השאלה היא כבודה, אם הממשלה בישראל תדע לנצל את המצב הנוח הזה לטובתה ולעמוד על דרישותיה הבטחוניות והמדיניות.

השליט הסורי, חאפז אסד, מעולם לא ביטל את האופציה הצבאית כמרכיב מרכזי במאבקו נגד ישראל, אלא שלא בקדמה. באלה ג'ייוו, הוא ראה בתמרונים דיפלומטיים הכלים באסטרטגיה הכוללת שלו מול ישראל. תמרונים דיפלומטיים כאלה נדרשים, לדבריו, על מנת "להקל על המערכה הצבאית... להרוויח זמן או לרכוש את אהדת דעת הקהל העולמית". בהתאם לכך פיתח אסד והגדיל את כוחו הצבאי של סוריה, בסיוע סובייטי, ובו בזמן – בפרט בעיתות של חולשה צבאית, נקט פעילות דיפלומטית, לרוב מול ארה"ב, כחלק מעימות עם ישראל. כך, למשל, הצטרף לאנואר סאדאת במלחמת יום כיפור, אך נוכח התבוסה קיבל את החלטת האו"ם 338 בשנת 1973, הקוראת להפסקת אש וליישומה של החלטת האו"ם 242. לאחר מכן תמך אסד במלחמת התשה כנגד צה"ל בלבנון, אבל בו בזמן ניהל מערכה מדינית נגד ישראל תוך שהוא מנסה לנצל את מאמצי התיווך של שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר להבטיח הסכם מספק מבחינתו ברמת הגולן.

בעקבות הסכם זה העלה אסד בפעם הראשונה את הרעיון של חתימת חוזה שלום עם ישראל (קרי: אי לוחמה) במסגרת הסדר כל ערבי-ישראלי על בסיס החלטות האו"ם 242 ו-338. הדבר הותנה, עם זאת, בנסיגה ישראלית מלאה מכל השטחים הכבושים והבטחת זכויות העם הפלשתיני, באמצעות הקמת מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת עזה.

מהלך השלום של אסד כוון בעיקרו לדעת הקהל האמריקאית במטרה להשיג את תמיכת ממשל ניקסון בנסיגה ישראלית מן הגולן, סיני, הגדה המערבית, רצועת עזה, ואם אפשר לגרום לקרע בין ארה"ב לישראל. לשם כך חידש אסד את הקשרים הדיפלומטיים עם ארה"ב בשנת 1974 ואף רמז על נכונותו להשתלב, לצד סאדאת, בתהליך השלום בחסות אמריקאית. אך מאמציו הדיפלומטיים של אסד נכשלו נוכח עמדותיהן המשולבות של ישראל, מצרים וארה"ב. ישראל דחתה את הדרישה לסגת ברמת הגולן מעבר לקווים שהוסכם עליהם ביוני 1974, או להכיר ב"זכויות הלאומיות" של הפלשתינים.

קיצוניות וגמישות

מדיניותו של דמשק מצטיינת בקיצוניות וגמישות. מחד גיסא, הצגת עמדות קיצוניות לאומניות כלפי דעת הקהל בסוריה ובעולם הערבי, ומאידך גיסא, גמישות דיפלומטית, וזאת כחלק מהמרכיב המלחמתי הקיצוני.

מומחים לענייני סוריה סבורים, שאסד הגיע למסקנה שאין לו אופציה מלחמתית. באפריל 1987 גורבאצ'וב הבהיר לו, בביקורו במוסקווה, כי "ההישענות על כוח צבאי לפתרון הסכסוך הערבי-ישראלי איבדה לחלוטין את אמינותה". המנהיג הסובייטי גם הצביע על כך שמוסקווה לא תתמוך יותר בדוקטרינת האיזון האסטרטגי של אסד, ודחק בו למצוא פתרון מדיני לסכסוך. במחצית 1988 הגיע, כמשוער, אסד למסקנה שלסוריה אין אופציה למלחמה כוללת נגד ישראל. סיומה של המלחמה בין עיראק לאיראן, בנצחונה, כביכול, של הראשונה, הוסיף משקל נוסף לכל אותם קשיים שכבר הכבידו עליו. אסד, אשר תמך באיראן, נחשף עתה לאיום עיראקי ישיר ועקיף (כלבנון), ומצא את עצמו מבודד בעולם הערבי.

מאז הלכו וגברו אילוציו של אסד לנקוט פעולה מדינית. לשם כך היה עליו לשפר את יחסיו עם מצרים ועם ארה"ב ומדינות מערב אירופה, שניתקו בשנת 1986 את יחסיהן הדיפלומטיים עם סוריה ואף הטילו עליה סנקציות בעקבות מעורבותה בטרור בינלאומי. בסוף 1988, לאחר עשור של עוינות סורית כלפי מצרים, החלה דמשק לשגר סימני פיוס לעבר קהיר. שנה מאוחר יותר חודשו הקשרים הדיפלומטיים בין השתיים, וביולי 1990 ערך אסד את ביקורו הראשון במצרים מזה 13 שנים. ביציאתו מקהיר הכריז אסד: "אנו מוכנים להצטרף לתהליך השלום... אנו מקבלים את החלטות האו"ם 242 ו-338 ועדיין קוראים לשלום כולל וצודק". הכרזות דומות השמיע אסד קודם לכן בפגישות שקיים עם סנטורים אמריקאיים ועם נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ימי קרטר.

במקביל לגישה המפויסת כלפי מצרים, חיפשה סוריה דרכים אל לב הממשל האמריקאי. ממשל רייגן, שגילה עוינות כלפי דמשק במשך שנים עקב מעורבותה בטרור, החל לגלות בעצמו עניין לקראת סוף כהונתו בשיפור היחסים עימה.

בשנת 1991 הסכים אסד רשמית להצטרף לתהליך המדיני המתרקם בחסות אמריקאית. במסגרת זו נקט עמדות גמישות, שהיוו סימני משמעותי לעומת תנאיה הנוקשים של סוריה בעבר. אם בעבר דרשה סוריה ועידה בינלאומית סמכותית בחסות האו"ם, שאמורה היתה להתכנס רק לאחר התחייבות ישראלית לנסיגה מכל השטחים, ובה ייצגו הערבים במשותף, הרי שעתה הסכימה להועידה אזורית שלאחריה אמור היה להתנהל מו"מ ישיר ונפרד בין מדינות ערב השונות לבין ישראל, ללא תנאים מוקדמים. בשעתו הוגדרו עמדות אלה כפריצת דרך דיפלומטית. אך עמדות אלה, מסתבר, ביטאו רצון לפשרה בנושאים פרוצדורליים ולא בנושאים של מהות. בפועל הציעה סוריה הסכם שלום שהוא למעשה הסכם אי לוחמה.

על יסוד נסיון העבר אנו למדים, כי המדיניות הסורית, של קיצוניות וגמישות, יש לה מסורת ארוכה. האם הפעם מוכנה סוריה להגמיש את עמדתה עד כדי הסכמה להסכם שלום מלא על כל מרכיביו תמורת נסיגה? לשאלה זו השיבו השבוע מומחים, כי אכן יש גמישות [illegible] בעמדה הסורית.

איך התקפלה ישראל

מאת יצחק דויטש

היום אפשר כבר לראות מה צפוי בסוף התהליך. הוא מביא את מדינת ישראל לגבולות 1967, אולי בשינויים קלים. במקומות מסויימים הדברים אף מרחיקים לכת מעבר לגבולות 1967. מכל מקום: בצפון עומדים בפני נסיגה מכל רמת הגולן. הסכם אוסלו מוביל להקמת מדינה פלשתינית והשאלה היא בתוך כמה זמן. לא ברור מה יכללו תיקוני הגבול: לטרון, שטח כלשהו במרכז, גוש עציון עפ"י קו המינהרה, משהו מעבר לכך או גם זה לא. אבל זהו הכיוון הכללי.

על פי מה שכבר נחתם, ועפ"י ההצהרות המקדימות, גם לגבי ירושלים יש סימני שאלה, אם בחלוקה טריטוריאלית ואם בחלוקת סמכויות. המשך כולל: החזרת פליטים – לא ברור מאיזו תקופה – וחלוקת מקורות המים. כל אלה עפ"י הסכמה פחות או יותר לשנים הקרובות. לאן יתגלגלו הדברים מעבר לשנים הקרובות, זו השאלה הגדולה. אפשר למנות תרחישים שונים. תלוי בנקודת המבט, בתקופה ובמה שיהיה בממשל בישראל עצמה.

★

התפתחות זו מנוגדת לכל מה שישראל ראתה נגד עיניה מאז הקמתה. בוודאי שהיא מנוגדת למה שראינו מאז מלחמת ששת הימים. אבל הרבה יותר מזה: מי שיטרח לעיין בכל הכתוב בעיתונות, יקרא את הכרזות המדיניות מכל המפלגות, לרבות ראשי השמאל, ימצא את ההתפתחות כמפתיעה ודרמטית מעל ומעבר. זו סתירה גמורה לנאמר והמוצהר. כאשר ייחסו למפלגת העבודה ויצחק רבין פחות מזה באופן קיצוני, באו מצדם תגובות קיצוניות, משל העלילו עליהם או החשידו אותם בבגידה. על אפשרות לקיום שיחות עם אש"ף הם אמרו כי מנסים להלך אימים על העם.

מה שקרה עכשיו הוא תרחיש אשר גם בבית המדרש של מר"צ לא שרטטו אותו. שום מדינאי, בשום תנאי והצהרה כלשהי, למעט אנשי רק"ח, לא העז להתבטא בכיוון זה. אילו עמדו הצעות כאלה לפני הציבור, אזי הן היו נדחות טוטאלית, למעט אולי אחוזים בודדים המייצגים את רק"ח, הקיצוניים במר"צ, וחסידיהם של שני אישים אשר הלכו לעולמם בשבועות אלה.

★

מה קרה למדינת ישראל? מדוע היא התקפלה, מדוע היא נשברה?

תהליך השבירה התרחש דווקא בימים שישראל נמצאה בשיא עוצמתה. עפ"י כל ההערכות, הפער בעוצמה הצבאית שכינה למדינות ערב לא הצטמצם, ולפי מבצעים שונים הוא אף התחזק. החשש הדמוגראפי המלווה את ישראל מאז קמה התמעט, ובאופן בלתי צפוי זכתה ישראל לתוספת של כחצי מיליון יהודים מארצות חבר העמים, והיה סיכוי טוב להמשך עלייה זו וגידול מספר היהודים בארץ-ישראל. מדובר בתוספת כוח אדם איכותית, מבטיחה.

היתה האינתיפאדה. היא היוותה מטרד קשה, גם אם מבחינה קיומית ויכולת הכרעה שלה, היא היתה גורם שולי. נעשו שגיאות בראשית האינתיפאדה ובהמשך הדרך. אבל אפשר היה לראות סימנים לדעיכתה. אש"ף כארגון הלך ונחלש. ההערכות לגבי ראש אש"ף, יאסר עראפת, היו כי הוא מגיע לקצה הדרך. גם מבחינת מצבו הכספי, גם מבחינת התמיכה בו במדינות ערב, היחס אליו בעולם ומעמדו הפנימי באוכלוסייה המקומית, אפשר היה לראות את סופו הקרב ובא.

והנה דווקא אז, בשיא העוצמה, בא המיפנה הדרמטי. דווקא אז באה השבירה, המובילה אל מה שאנו עדים לו כבר עכשיו, או רואים אותו ממשמש ובא.

מה קרה למדינת ישראל? מדוע היא התקפלה, מדוע היא נשברה? בשאלות אלה יעסקו היסטוריונים בעתיד.

★

אבל כבר כיום אפשר להצביע על התהליך שהוביל להתפתחות זו.

מזה זמן שמו את הציונות בכרכאות. סיגור זה מבטא עייפות, רתיעה. חלקים חשובים בעם נרתעו ונהגו אחרת. דווקא בעת דעיכת החלוציות הם הלכו להתיישב, להתנחל, להכות שרשים בארץ ובאדמתה. אבל רבים ההשראה הציונית אשר ב"ציונות" שינו כיוון. אל הכוכבים, השאור שבעיסה, פיתחו יחס מגוחך. התקשורת הישראלית מילאה תפקיד מרכזי בכיוון זה.

באותו זמן גברה הגישה התבוסתנית. כתוצאה ממנה הצליחו להפוך את הערבויות של הממשל האמריקאני למימון קליטת העלייה כנושא מרכזי שצריך להוביל להתקפלות מדינית. הממשלה הקודמת שקתה בעצם בהעלאת בקשת הערבויות, אשר לאחר מכן שימשה אמצעי לניגוחה. היא הכשלה בעניין זה, אולי באופן בלתי מודע, ע"י הכלכלנים הטובים בבנק ישראל. בשיתוף פעולה אמיץ ביותר בין השמאל הישראלי, כולל מפלגת העבודה, עם המימשל האמריקאני הפכו הערבויות הללו אמצעי לשבירת העבודה הלאומית של ישראל. למרבה האירוניה, בסופו של דבר כספי הערבויות אינם מנוצלים בכלל ועיקר למטרה אשר לה נועדו. גופים כלכליים גדולים, אשר הוצע להם להשתמש בכספי הערבויות, השיבו: תודה, לא. הם אמרו כי באפשרותם לגייס כספים בחו"ל בתנאים הנוחים להם יותר.

קו השבר עובר בטרגדיה הגדולה אשר פקדה את מחנה נאמני ארץ-ישראל. הסכסוכים הפנימיים, החשבונות האישיים, הרצון המוצהר להסיג את השלמות, הקמת רשימות אשר הצהירו על יעד השלמות הקיצונית, כל אלה הביאו לאסון הנורא שקרה לישראל. אלמלא יצר השנאה וההרס העצמי, אותו מהפך לא היה מתרחש.

ההיסטוריה תעסוק רבות במה שקרה בקו השבירה, בגורמים ובתוצאות. אבל את הקווים העיקריים אפשר לראות כבר היום.

רבין, הדת "והשלום"

מאת ד"ר מרדכי ורטהיימר

ערב ראש השנה דיווח העיתון "ואשינגטון פוסט" על המבצע של ראש הממשלה יצחק רבין בקרב רבני הקהילות היהודיות בארה"ב, שמטרתו גיוס הרבנים לתמיכה "בתהליך השלום". העיתון ציין כי המבצע מהווה "בעיטת פתיחה" במסע הסברה שהחלה בו ממשלת ישראל בקרב הקהילות היהודיות בכל הנוגע לתהליך השלום עם הפלשתינים, מהלך שיש עליו ביקורת רחבה מאד בקרב יהודי ארה"ב. במסגרת המבצע, המתנהל ע"י "ISRAEL POLICY FORUM – הפורום למדיניות ישראל" נשלחו 4000 חוברות לכל רבני הקהילות בארה"ב. עורכי החוברת הנושאת את השם "מפני דרכי שלום" מנסים לשוות לה אופי דתי ע"י הבאת "מקורות" שלדעת העורכים מראים כביכול כי התורה, הנביאים וההלכה היהודית תומכים בעמדת ממשלת השמאל בישראל "ובתהליך השלום" שלה.

יצחק רבין צרף לחוברת פניה אישית שלו לרבנים בה הוא מפנה תשומת לבם למקורות העוסקים בעניין השלום במסורת *היהודית* ומבקש מהם להתגייס לעזרת ממשלת ישראל "במדיניות השלום" שלה. מי שמעיין בחוברת, מוצא בה מספר קטן של פסוקים מקוטעים מן התנ"ך בתוספת חמישה קטעי מדרשים. את האוסף הזה, מכנים העורכים, גם הם "רבנים" רפורמים, קונסרבטיבים ורקונסטרוקטיביסטים, "במחקר המקיף ביותר שנעשה עד כה בנושא השלום במקורות היהודיים".

מגייסים את הדת לפוליטיקה

במשך שנים רבות נשאו מפלגות השמאל, ומפלגת העבודה בראשן, את דגל הפרדת הדת מן המדינה. הם לחמו בציבור בתתי המפלגות הדתיות בטענה שאין לקשור את הדת עם הפוליטיקה. המסקנה היתה כי אין זכות קיום למפלגות דתיות כפי שאין זכות קיום לחינוך הדתי הנפרד. בשם "הממלכתיות" לחמה מפלגת העבודה במפלגות הדתיות, בטענה שהן, הפכו את הדת כקרדום להתגדר בו במערכת הפוליטית. תעימוקים הללו היו טובים כאשר האיסטרטגיה של השמאל בישראל היתה לקעקע את המפלגות הדתיות מן הגוף הפוליטי הישראלי. עתה כאשר מתברר יותר ויותר שהמוני היהודים בתפוצות ארה"ב אינם תומכים "במתקפת השלום" של הממשלה בישראל, השימוש בדת לצרכים הפוליטיים שלהם הופכת להיות כשרה למהדרין.

"הפורום למדיניות ישראל" הוא יציר כפיה של ממשלת רבין. הגוף הזה הוקם, כפי שאישרו לי העומדים בראשו, רק "כדי לתמוך בממשלה הנוכחית בראשות יצחק רבין". כאשר נשאלו ראשי הפורום אם הם יתמכו במדיניות ממשלת ישראל כשזו תונהג ע"י מפלגות הימין, הם לא היססו להצהיר שהגוף שלהם הוקם רק כדי לתמוך בממשלה הנוכחית.

"האובייקטיביות" של הפורום למדיניות ישראל הופגנה לפני מספר חודשים בשעה שארגון זה "ארגן" סקר דעת קהל בקרב יהודי ארה"ב. כאשר פרסם הפורום את ממצאי הסקר יצאו דוברי ממשלת ישראל, ובמיוחד שר החוץ שמעון פרס וסגנו יוסי ביילין, בהכרזות כי "הוכח" ש-83% מיהודי ארה"ב תומכים במדיניות הממשלה בכל הנוגע להסכם עם אש"ף ולתהליך השלום כולו. ברור שדוברי הממשלה ודובריה לא שאלו את עורכי הסקר שאלות בסיסיות לגבי דרך ביצועו וניתוח הנתונים. עבורם מספיקים היו המספרים שמסרו להם עורכי הסקר בין אם הם נכונים בין אם לאו. היו כאלה שלא הסתפקו בנתונים הסופיים, אלא שאלו שאלות והיקשו על האחראים לסקר. אולם מהר מאד התברר כי האמינות ודרגת הדיוק של סקר דעת הקהל הזה מפוקפקים מאד וכן התוצאות. העובדה שהפורום למדיניות ישראל יצא ערב החגים במבצע החדש שלו וגייס לשם כך את יצחק רבין, מהווה הוכחה מכרעת לעובדה שדעת הקהל של יהדות אמריקה נוטה כיום באופן ברור נגד *"מדיניות השלום" של הממשלה, ולא כפי שטענו* ראשי הפורום כי הרוב המכריע של יהודי ארה"ב תומך בממשלה הנוכחית בישראל.

"מדיניות השלום" בראי הדת...

עורכי החוברת "גייסו" גם את מאמריהם של הראשון לציון הרב עובדיה יוסף ושל הרב יהודה עמיטל ראש ישיבת הר עציון בנושא השלום. אך הם הקדימו למאמרים אלה את מה שהם מכנים "דבר תורה" של ח"כ אברהם בורג. דווקא אברהם בורג, שיצא חוצץ נגד ניצול הדת לצרכים פוליטיים, הוא המוביל בחוברת את התיזה "המוכיחה" כביכול כי התורה שבכתב ושבע"פ וההלכה הדתית היהודית עומדים חד משמעית לימין "מדיניות השלום" של ממשלת השמאל. זה אותו אברהם בורג, אשר לפני זמן קצר מאד ניסה לשכנע את מוסדות מפלגת העבודה לאמץ את עקרון הפרדת הדת מן המדינה. הוא גם עומד בראש אלה הגורסים כיום כי אין מקום לקיומן של מפלגות דתיות במפה הפוליטית הישראלית, משום שהן עושות סחר-מכר בדת כדי להשיג מטרות פוליטיות שלהן. והנה מתברר, כי הוא הולך באותה דרך, אותה הוא פוסל ופוסל לגבי אחרים, ועושה את התורה וההלכה קרדום פוליטי לקידום המדיניות של מפלגתו.

פרסום החוברת לקראת הימים הנוראים ע"י "הפורום למדיניות ישראל" בארה"ב חזר הפגנה את תגובת הלב הציבורית לבעיית יחסי חילונים-דתיים הדוקא בישראל, בעיה ההולכת ומחמירה בשנים האחרונות. רק בחודשים האחרונים באה לידי ביטוי בעיית היחסים בין דתיים וחילונים בנושא מינוי חברי מועצות דתיות. בנושא זה, כבנושאים שיש להם משמעות דתית, הראתה ממשלתו של יצחק רבין לא רק חוסר רגישות להתנגדות ההלכת וגוברת בין המועצות הדתי החילוני, אלא גם חוסר הבנה אלמנטרית של "הקוים האדומים" של המחנה הדתי. התביעה של החילוניים, הרפורמים והקונסרבטיבים לקבל נציגות במועצות הדתיות, נבחנה ע"י יצחק רבין כבעיה פוליטית גרידא. את רבין העסיקה השאלה מה יאמרו מנהיגי הרפורמים והקונסרבטיבים שהם התומכים העיקריים בו ובמדיניות ממשלת השמאל בארה"ב, מאשר הנזק הבלתי הפיך של ההחלטה על הכללת נציגי הרפורמים והקונסרבטיבים במועצות הדתיות בישראל. רבין אינו מבין, או אינו רוצה להבין, כי לא מדובר כאן בבעיה פוליטית שיש לתת לה פתרון פוליטי, אלא המדובר בנושא עקרוני קיומי-דתי.

האחראים "לשואה שקטה"

כיום אין המדובר יותר בהסריט תאורטי של התפתחויות אפשריות בעתיד, אלא בהתפתחויות שכבר התרחשו בשני הדורות האחרונים בגלויות היהודיות השונות ברחבי העולם. כיום אין חולק על כך כי התנועות הרפורמיות והקונסרבטיביות ביהדות, הן הגורם העיקרי "לשואה השקטה" שואת ההתבוללות המתרחשת לנגד עינינו. "הגשמת" ההלכה התואמת לדעות הליברליות החילוניות של התנועות הללו הם הגורמים הבלעדיים שהזינו את תהליך ההתבוללות, בכך שהם נתנו לגיטימציה לכך שהכל מותר והרשות נתונה לעשות בהלכה היהודית ככל העולה על דעתו של כל אחד. ראש ממשלה אחראי בישראל, היה צריך להיות מודע להתפתחות זו ולעשות את כל אשר לאל ידו כדי לעצור את התהליך הזה שהוא מסוכן לגבי מליוני היהודים המפוזרים עדיין בעולם. במקום זאת עושה שר הדתות יצחק רבין חשבון פוליטי ובהתאם לכך הוא קבע את עמדתו בנושא הכללת נציגים רפורמים וקונסרבטיבים במועצות הדתיות בישראל. לפי חשבונו של רבין התמיכה שיש לו בקרב הקהילות היהודיות בעולם ובמיוחד בארה"ב, מרוכזת במנהיגות הרפורמית והקונסרבטיבית. כשם כך הוא רואה חובה לתגמל אותם ואת נציגיהם בישראל במתן דריסת רגל לרפורמים ולקונסרבטיבים במועצות הדתיות. העובדה שהמדובר במיעוט שבמיעוט בין אזרחי ישראל המשתייך לתנועות אלה אינו מעלה ואינו מוריד. קביעת העיקרון והתקדים של מתן לגיטימציה לתנועות שמטרתן העיקרית היא לקעקע את הדת וההלכה היהודית, ע"י צרופם למועצות הדתיות.

נשיא המדינה, עזר ויצמן, הגיע לאחרונה לדעה שאין זה מספיק לעשות שלום עם הערבים כי אם יש גם לפעול לעשות שלום בין היהודים. לא היה ברור מהתבטאות הנשיא אם הוא התכוון בדבריו לפרשת "העגל הקהל" שבו היה מעורב. מכל מקום פרשה זו בוודאי נכללה אוטומטית ברשימת הנושאים שבהם היה מוטב לעשות שלום בין יהודים.

על סדר יומנו / מאת יוסף (יוסקה) שפירא

גיבור בישראל

איני יודע איזו גבורה של אביגדור קהלני גדולה יותר, הגבורה בימי מלחמת יום הכיפורים, או מאבקו היום על הגולן. מתי הוא היה יותר "חשוף בצריח", אז כשעמד בראש הלוחמים, או היום כאשר הוא עומד לבד במערכה ואפילו חברי הכנסת ההולכים עמו עושים זאת בחצי פה וכבר הודיעו שיעזבו את המערכה באמצעה.

נטישת חבר הנמצא במערכה, אשר חברים הלכו אתו כברית דרך חשובה. נטישת מי שלוחם על ערכים. אשר קודם לכן אותם חברים שילבו איתו ידיים, היא יותר קשה מן הקרב הקשה ביותר. את הפסוק מהתפילה: "לדוד ה' אורי וישעי". אפשר לומר באינטרפרטציה שונה: בקרוב עלי (מ)רעים – צרי ואויבי לי...

אביגדור קהלני הנאבק על הגשמת הערכים וההחלטות של מפלגת העבודה ועל קיום הבטחות של מנהיגותה, יודע שהוא מסכן את עתידו הציבורי. חוהי גבורה! רבים הם אלה אשר "התיישרו" עם "המנהיגות". רבים הם "המנהיגים" האחרים, אשר "התיישרו" לפי דעת הבוחרים, כדי להבטיחו את הקריירה האישית. הם עשו זאת תוך פניית עורף לעקרונות אשר קודם לכן הם "נשבעו" עליהם, אשר קודם לכן הם היו להם כביכול.

מי אינו מתפלל לכך שהאמת תנצח וכי אביגדור קהלני, אשר העמיד את עצמו בראש המאבק על הגולן, יזכה לראות את מאבקו מפלס דרך בעם ומתקבל כדרך לאומית מוסכמת.

מחתרות עליך"

ובכן, המצב "נורא", הדמוקרטיה של מדינת ישראל "הצעירונת" מצויה בסכנה. ממי? מ"המחתרת" החדשה אשר התגלתה.

כשנתגלתה ונחשפה המחתרת הקודמת, הייתי בין ראשי הלוחמים להקלת העונש, למען שיפור התנאים בכלא. יחד עם זה הייתי ועודני מהשוללים בתכלית את מעשיהם. גם הסתייגתי מאישים, אשר חשדתי בהם שהיו מסוגלים לעכב בעד אנשי המחתרת מלעשות את אשר עשו.

נאבקתי אז נגד, מה שלא הוכחש עד היום הזה, נגד מה שנראה כקשר להונות את אנשי המחתרת בחקירה, נגד היד שלחצה/רחצה את רעותה, מה שנראה כשיתוף פעולה של אנשי השב"כ ואחרים שהיו מעורבים בהכנת כתב האישום.

מה שקרה בשב"כ לאחר מכן – השקרים, בידוי הראיות, וכל הקשור באוטובוס קו 300 – רק חיזק את החשדות שהשב"כ אכן מסוגל היה לעשות גם את זה. השב"כ ראו חבר לגופים אחרים שרצו להוכיח שאותה מחתרת היא אחד הגופים המסוכנים ביותר כביכול לדמוקרטיה הישראלית הצעירה. והנה התברר שהסיאוב של השב"כ הוא זה שהפך לסכנה גדולה יותר לדמוקרטיה של המדינה מאשר המחתרת. השקר והכזב של אנשים אשר כל הציבור והמימסד נתנו בהם אמון בלי גבול. והם ניצלו זאת בדרך המכוערת ביותר.

וכמה מגוחך כשאשר רוצים בימים אלה לברר אם השב"כ נוהג כהוגן בחקירותיו, מראיינים את אותם השקרנים, שאם הנשיא הרצוג לא היה תונן אותם עוד לפני שהגישו נגדם כתב אישום, הם היו יושבים ונמקים בכלא. לכן החשד שהשב"כ עלול לעשות שוב פעולה משותפת עם המימסד, מתוך מניעים פוליטיים, אינה דבר דמיוני כלל. הוא עלול לקרות גם בהווה.

ומי יודע אם הפרסומת הרבה וה"טראסק", אשר המימסד מעודד סביב המעצרים בקריית ארבע, ההתנהגות כלפיהם הראויה יותר לאויבי המדינה המתנכלים לקיומה, כל זה אינו מכוון אלא כדי לתת לגיטימציה לעקירת ישובים של מה שהם קוראים "הימין הקיצוני". וקריית ארבע והשכונות בחברון עצמה הם הכתר שבפנינה. ואם יצליחו להכפיש את קריית ארבע ותושביה, הם יתידו את כוונתם לפרק את הישובים ולהפקיר אותם לאש"ף, להתגונן ולהיאבק ברוצחים ומתנכלים כשידיהם קשורות מאחור והם מסורים בידי משטרה פלשתינאית ואדמיניסטרציה שתביא אותם לקוץ בחייהם. ומי יודע אם לא נראה את המשטרה הישראלית והפלשתינאית נלחמים כתף אל כתף במתיישבים "המתנחלים".

על חטא שחטאנו לפניך בשנאת חינם, על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב!

הרב שחילק את האוכל במחנה

על הרב אהרן שוסטר ז"ל כבר נכתבו בעיתוננו כמה רשימות. ואוסיף מעט על אשר נכתב. כשנלקחו למחנות על ידי הנאצים ימ"ש, יכול היה הרב שוסטר להינצל והוא סירב והלך למחנות עם בני קהילתו. שם במחנה ניצל כשהתברר למפקד הנאצי שהוא יודע לטינית. הוא אמר בפני המפקד קטע מהמחזור בעל פה. את מעט האוכל אשר ניתן ליהודים במחנה הוא חילק בעצמו, כדי שלא תהיה מחלוקת וכדי שהאוכל יחולק ביושר עד לפירור האחרון. ואפילו את בני משפחתו לא הפלה לטובה.

הוא היה איש "המזרחי" מלכתחילה ולא בדיעבד, בגלוי ובגאווה ולא בסתר. כשהיה צורך – היה איש מלחמה. הוא סירב בכל תוקף לתת מקום כלשהו לרפורמים וכאיש מראשי הקהילה רצה לקחת חלק בטקס רפורמי: הוא אמר, בבקשה, אבל אני לא אשמש עוד כרב העיר! הם ידעו שהרב שוסטר אינו אומר דברים בעלמא, הוא יעשה זאת גם אם הדבר יפגע בו. הוא ששיקם את החיים היהודיים בהולנד אחרי המלחמה, הנהיג, הקפיד על קלה כבחמורה.

בני עקיבא היתה בבת עינו. הוא ידע להוקיר את בני עקיבא על אשר עשתה למען יהדותו של הנוער בהולנד. הוא השיב לה כגמולה, ובני עקיבא אכן ראתה אותו כרבה. על פי הוראותיו סירבה בני עקיבא לקבל ילדים שלא היו יהודים כהלכה. אבל מאידך הוא האריך בהם לקרב רחוקים מבין בני הנוער.

אשתו הרבנית היתה היסוד המוסר של הבית. וכשחלתה לראשונה ואיבדה את הכרתה, הציע לו משה פישר, שהיה שליח בני עקיבא וגם חסיד חב"ד, לשלוח מברק לרבי מלובביץ, כדי שיתפלל לשלומה. השיב לו הרב שוסטר: הרי אינני חסיד. ענה לו משה פישר: הרי הקב"ה מקבל תפילתם של צדיקים. קיבל הרב שוסטר את טיעונו זה של השליח ושלח מברק לרבי. למחרת הגיעה תשובתו של הרבי לבית הרב שוסטר ובאותה שעה ממש קרה גם הרבנית התעוררה.

פרשת חייו בארץ, המשבר שעבר בתחילה והיחלצותו מן המשבר הפיכת ביתו לבית ועד ללומדי תורה ולעולי הולנד לגווניהם, הינה פרשה נכבדה מאד. הוא עשה זאת בעזרתם של בתו שלומית ובעלה ר' כשה, כבהם מגורי בני עקיבא כמובן. אבל מוסר ההשכל שלה הוא שהמוזרחי העולמי והתנועה בישראל עדיין אינם יודעים לקלוט את מנהיגיהם העולים לישראל. ואלה מהם שנקלטו כראוי בארץ, עשו זאת בכוחות שהיו אצורים בהם קודם לכן.

"אריבות" בקופת חולים

ב"ה שזוכני שאיני נזקק להיתר של "ורפא ירפא" ואני מדיר את רגלי מה"קראנקענקאסע", הלוא היא המקור של השם "קופת חולים", שהובא מגרמניה, שהרבה ממטבעות הלשון שלנו מקורם ממנה והורגמו ללשון הקודש. אבל יש פעמים שאני נזקק לה. לקופת החולים. ואם גם במקרים אלה אני נוטה לקולא ואיני מוליך את רגלי למקום שאיני אוהב. באה רעייתי שתחי' ומפצירה בי ומשביעה אותי שחלילה לי להוניח עיני שכוסתה באודם רב והיא נראית כפאתי המערב בעת השקיעה. אני אומר, שהסומק יעבור. ואשתי הבקיאה בלשונו ובלשונות האיזור, עתיקות גם חדשות, אומרת שלא בכדי בלשון הקודש "בבת עין" הוא ביטוי לדבר היקר ביותר. מכאן אתה למד שאם בבת העין כך, העין גופא עאכו"ו שאינה איבר שראוי להזניחו. וכשהיא טוענת טענה משכנעת כל כך, אין אני יכול לעמוד בהפצרותיה. נעניתי איפוא לה, והריני מוצא את עצמי בפתח אותו בית שאין רגלי מוליכות אותי אליו, אלא בגינה.

נעניתי להפצרותיה גם משום שסברתי שאם כתוב בכתבי העת שבזכות אותו צעיר, פה ממלל גדולות, שעלה לגדולה בקופת חולים, כבר אין צורך לבוא תחילה אל הרופא המשפחתי. אכן כן הוא הדבר. אך נראה שאותו איש העומד כיום בראש קופת חולים, יודע לדבר דברים כדורבנות, אך הוא בשלו, בדברים, ושגרת קופת החולים בשלה. ההוראות, אשר הוא מעתיר עליהם אינן מגיעות אליהם. או שהם מחשיבים אותן כקליפת השום ואולי אף פחות מכן. מתברר שמה שכתוב בעתון עניין אחד הוא, והמציאות עניין שני ואין שום קשר ביניהם. הרי כבר אמר אותו אדם פיקח שדבר האמת היחיד הכתוב בעתונים הוא התאריך וגם הוא לא תמיד מדוייק.

ובכן, המנהג "הנאה" שכרי להתקבל אצל רופא העיניים, יש צורך להופיע קודם לכן בפני הרופא המשפחתי עדיין שריר וקיים. כאילו הרופא המשפחתי הוא מלכת יופי שהכל רוצים לראותה ולהבין על שום מה נבחרה מן האחרות. אבל אין ברירה, שכן כך נגזר הדבר. פתחתי איפוא את הדלת, כנהוג בקופת חולים, והצצתי לראות אם אין איש נמצא בחדרו של הרופא. הכנסתי את רגלי, כדי שהיא לא תינעל עלי, והרופא קיבלני. הראיתי לו את עיני אמרתי לו שאיני מבין משום מה יש צורך באישור שלו לכך שעיני אדומה. הרי זאת גם נבדתי שעלתה לכתה א' ראתה. אבל מה אעשה ויש מנהגים שהנהיגו בקופת חולים וכבר שכחו משום מה הנהיגו אותם ולכן אין יודעים. אם להתירם או להשאירם. הרופא נתן לי את האישור הנדרש ואני שמחתי שלא ניצל את השעה הבשרה לכך ולא נתן לי זריקה ואף לא ציווה עלי לעשות חוקן ולקחת אספירין, כפי שהיה פוקד הרופא הצבאי בהצגה הידועה של האשק, "החייל האמיץ שוויק". רק חכבתי אם צריך אני לברך הגומל על כל מה שהרופא יכול היה לעשות לי ולא עשה.

הקטע הבא אינו כל כך מרנין ואי אפשר לכתבו לא בלשון מליצית ולא בלשון חידוד. מהרופא המשפחתי הלכתי אל דלפק המשרד כדי שיכוונוני לרופא העיניים. והנה אני שומע את "החברה" א' האחראית על אותו דלפק נוזפת באדם מבוגר הזקוק לשירותה ואומרת לו: מה אתם צועקים? איך אתם מתנהגים? ועוד האשמות והערות כלליות. כאילו אותו אדם מבוגר הרוצה בסך הכל לקבל את הטיפול המגיע לו, אחרי חמישים שנות חברות בקופת חולים, אחראי לכל אלה העומדים סביב. ואותו חבר בכלל לא הרים את קולו. מי שהרים את קולו היתה דווקא החברה א', אשר בהתנשאותה על חברי קופת חולים שעמדו שם לידה, הזכירה לי את המוכרות בחנויות הממשלתיות ברוסיה.

יותר משרציתי לספר לכם על אשר קרה לי רציתי לספר לכם על היחס של עובדת קופת חולים לחבר המבוטח בקופת חולים. עוד מלפני שאותה עובדת, החברה א', הלכה לבית הספר. אין זה חשוב כלל וכלל איך הגעתי אל רופא העיניים. איך אמרו לי שאני ראשון אצל רופא אחד ואילו אני הייתי רשום אצל השני. אבל כל זאת עשו באריבות. אני רציתי לספר לכם איך אותה חברה נוזפה באותו חבר מבוגר, איך היא פגעה בכבודו, איך היא גרמה לו למבוכה ולבושה לעין כל.

קופת חולים גם עם חיים רמון, עוד יש בה מהניצנים של הבולשביקיות ועל אף השיפור הגדול מאוד שחל בה, עוד צריכה לחול בה מהפכה, וקודם לכל ביחס לחבר המבוטח בה, שהוא מפרנס את עובדי קופת חולים והם חייבים לו ולא להיפך.

סיכומו של שבוע

לעינינו מתבצעת תרמית גדולה

אט אט נחשפים פרטיה של התרמית הגדולה שממשלת הכחש של השמאל מעוללת למדינה, בלא בושה כלל.

עוד מהדהדים באוזנינו דבריהם הנחרצים של ראשי השמאל, המתון והקיצוני, נגד מחשבות הכל ורעיונות איוולת של נסיגה לגבולות '67. הם, אבירי הכחש והסלף, ידעו לחזק את טיעוניהם בנימוקים לאומיים-בטחוניים-קיומיים. ורבים האמינו להם. אותה שעה רקמו בסתר, בחדרי חדרים, את התרמית הגדולה: להאכיל את העם בהבטחות שווא והצהרות כזב ולהוכין את אנשי התקשורת הכתובה והמשודרת, לשמש נותני "הכשר" לשלום מזוייף, שלמענו "הכל כדאי".

מזה שנתיים ויותר, שכתבים ושדרנים וחבורת אמנים מגוייסים להאדיר ולפאר את השלום הכזוב העכשווי. בשידורי הפקר הורשו ללעוג ולבוז לשומרי גחלת יהדות אמת, ואף ניסו ומוסיפים לנסות לעקור תחושת כבוד למורשת ישראל ותרבותו העתיקה. מאידך גיסא הם נותנים לגיטימציה לטיפוסים בעלי תת תרבות ותת אמנות, כמו אביב גפן, שהופעותיו מסלידות וביטוייו מעוררים גועל.

על קרקע כזו של תלישות משורשים דתיים לאומיים נוח להם לדבר (כפי שעשו בשידור טלוויזיוני במוצאי רה"ש) על סיכויים ל"זהות יהודית חילונית" במדינה.

במסגרת מסע נמרץ של "שטיפת מוח" פעלו "המגוייסים" למיניהם להציג באור מסולף את השכנים העויינים, את רוצחי בנינו ואחינו, להגדים ולנפח מקרי כרור בודדים של יהודים יוזדים ולהגדירם כ"מחתרת", רחמנא ליצלן.

כדי לסלול נתיב של כחש וכניעה, התפרקות מערכי הרוח הישראלית, מערכי עבודה והתיישבות, שמו להם למטרה ללחום בציבור חלוצי, דתי לאומי ברובו, ציבור מתיישבים מסור לעם ולמדינה, ציבור הממשיך ביישוב שממות הארץ לצרכי קליטת העלייה ולביצור המדינה. בתוצפה גלויה וברשעות ללא סייג מדברים וכותבים נגד המתנחלים ונגד ההתנחלויות. שרי הממשלה יודעים היטב כי הרמטכ"ל צודק בדבריו על הסכנה הנשקפת לחלוצי ההתיישבות ביהודה ובשומרון, כאשר צה"ל יפונה ממרכזי הערים והכפרים שם, והמתנחלים יופקרו ל"רשות הפלשתינית". יודעים ומחרישים. הממשלה ותומכיה רוצים, ובחוצפתם יש גם שתובעים בפה מלא שהמתנחלים יקומו וינטשו את יישוביהם.

ממשלת הכחש מצליחה להחליש את הביקורת נגדה בזה שהיא מנצלת לרעה את כמיהתנו לשלום אמת בשבעים השנים האחרונות. בערה"ש כתב אחד מעורכי "דבר", ש"כל השטחים, מאז 1967, הוחזקו בידינו כפיקדון בלבד, עד יבוא שלום".

מהר כבר, כבר מדי, משלטת ממשלת השמאל בעד שלום כוזב. לעינינו, ובעזרת רה"מ ושריו ותומכיו, מוקמת מדינה ערפאתית עויינת לישראל. הממשלה נותנת לדמות אותה לאור היום ב"אוריינט האוס", כשהיא "משחקת" בהודעות נגד.

הממשלה נכונה גם להגיב בשתיקה רועמת, כאשר הערבים מכינים צעדים מעשיים להגשים את "זכות השיבה" ולהחדיר ליש"ע רבבות רבות של פליטים.

אנשי מר"צ "קנו את עולמם", בהתייצבם בגלוי לימין התרמית הגדולה של נסיגה לגבולות '67, הינתקות ממעיינות הרוח של עם ישראל הסתגלות לתרבות חיקוי עמים זרים, מעשי קופים, כבנים לעם שאין לו משלו ולא כלום. ואשר למדינה, לא ערש מולדת היא ארץ ישראל בעיניהם. ערי האבות וכל העבר של ישראל לדורותיו לא להם הוא. נערים מנוערים מתורה ומצוות, עקורים משורש ונישאים ברוחות הזמן, המייחסים להם ולזמנם את תחילת ההיסטוריה.

הממשלה יודעת היטב כי התרמית הגדולה נרקמת ומתבצעת בעוד רבים מהעם ב"שטחים" משלמים מחיר, פעם קל יותר ופעם כבד מאוד. התקשורת, המשודרת והכתובה, שותפה פעילה ב"יצירת אווירה" ש"הכל בסדר", ומתעלמת בזדון מפרסום תקריות רבות של יריות ויידוי אבנים על מתיישבים ב"שטחים". דובר צה"ל פועל אף הוא להצניע ידיעות אלה, לבל תופרע "שלוות השלום" הכזוב.

את התוצאות המרות של שלום כזב זה, הנרקם לעינינו, נחוש כבר בעתיד הקרוב, אלא אם כן ייפקחו עיני המדינאים המובילים את מסע השלום ויכו על חטא. עלינו להתפלל שזה לא יהיה מאוחר מדי!

לאחרונה התחיל נחשף חלק אחר מן התרמית הגדולה, שממשלת השמאל, בראשות רבין-פרס, רוקמת במסתרים, הנוגע לנכונות למהלך שיביא הורדת יישובים מן הגולן, והכל ללא אישור.

רבין נוהג מזה שנים מספר כדוד שכתב בתלמוד (בבא בתרא): "עבדא בישא בתר דעבדי מתמלכי". נראה שגם בקרב "העבודה" מתגלים סימנים ראשונים של התפכחות, שרה"מ ותומכיו בממשלה ומחוצה לה, עמלים בכל הדרכים לדכאה.

נוכח התביעה לנאמנות למצע המפלגה, מציעים פעילי המפלגה לשנות ערכים במצע חדש.

סחנות הצדק טוחנות לאט ונקווה שקרב יום הבחירות החדשות, יום בו שייתבעו רבין ותומכיו, בראשות מר"צ-ש"ס, לתת את הדין על כל פשעיהם הידועים ואלה שעוד יוודעו.

אל ייאוש ואל דיכאון. רבה התקווה כי תועבר ממשלת נסיגה ודיכוי מן הארץ. ההתפכחות תגבר ותתרחב. הדבר תלוי באחדות המחנה הדתי-לאומי והקרובים אליו.

יונה כהן

קהלני נשאר בודד

ח"כ אביגדור קהלני עמד בסוף השבוע שעבר בראש קבוצה של שבעה חברי כנסת ממפלגת העבודה, שהודיעו כי יגישו הצעת חוק לפיה נסיגה מרמת הגולן מותנית ברוב מיוחד של שבעים חיכים. נראה היה כי "שדולת הגולן" במפלגת העבודה תוכל לבלום את המהלכים המסוכנים של הממשלה בנושא זה. אך עד מהרה התמסמסה השדולה, ובעקבות אזהרות של ראש הממשלה, יצחק רבין, הודיעו ששה מתוך השבעה כי יקבלו את "דין התנועה". רק ח"כ קהלני, שהוא תת-אלוף במילואים שנלחם ברמת הגולן, הודיע כי הוא נשאר בעמדתו ויפעל להגשת הצעת החוק. בתמונה נראה ח"כ קהלני באתר גמלא ברמת-הגולן, שם מתרכזו בימים האחרונים מאבקם של שוללי הנסיגה. (צילום איי-אף-פי)

שנה להסכם אוסלו

השבוע מלאה שנה להסכם אוסלו בין ישראל לאש"ף. האם הוא עמד במבחן? על כך חלוקות הדעות.

במבחן הפסקת הטרור ההסכם נכשל. הטרור נמשך, והממשל העצמי הפלשתינאי אינו מוכן להסתכן בעימות עם ארגוני החמאס והג'יהד האיסלמי. נעשו מעצרים בקרב הקיצוניים והחשודים בענייני טרור, אבל אלה שוחררו, ואחרים ברחו מן המעצר. הממשל הפלשתינאי עוצם עין. ראש אש"ף, יאסר ערפאת, עומד בפני שני סיכונים: הסיכון האחד הוא, שעימות עם הארגונים הקיצוניים יביא למלחמת אחים, והסיכון השני הוא, שהמשך הטרור ישים קץ להסכם עם ישראל. מועצת יש"ע פרסמה מסמך המציג את "ילקוט הכזבים" של הממשלה. מן המסמך אנו למדים שהשנה הזו היתה השנה הקשה ביותר מבחינת פיגועי הטרור. על פי סיכומי הדו"ח, נהרגו מאז הסכם אוסלו 68 אזרחים ואנשי כוחות הביטחון משני צדי הקו הירוק מידי פעילי חמאס ואש"ף. התמונה המצטיירת היא שערפאת מעלים עין ממבצעי הטרור. המעצרים הם רק לצרכי ראווה ולא לשם טיפול שורש. ההבטחה שהסכם אוסלו ישפר את רמת הביטחון לא התאמתה.

לעומת זה, הביא הסכם אוסלו מהלכים מדיניים חדשים שלא ידענו באנו. למעלה משלושים מדינות חידשו את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, בתוכן מדינות חשובות כמו הודו. מדינות אלה היו נתונות קודם ללחצים ערביים, ואילו עתה יכלו להתנות מדיניות עצמאית. חלק גדול מן המדינות הללו הן מדינות באפריקה, שניתקו את היחסים עם ישראל במלחמת יום הכיפורים בגלל לחצים ערביים על ארגון מדינות אפריקה, בטענה שצה"ל כבש אדמה ערבית.

המהלך החשוב בשנה זו היה המהלך הירדני. המלך חוסיין הושפע מהסכם אוסלו והחליט להשתחרר מהלחצים הסוריים ולבוא לידי הסכם עם ישראל כדי למנוע הישגים מאש"ף, יריבו משכבר הימים. חוסיין רצה כל השנים להגיע להסכם עם ישראל, אך חשש מתגובת העולם הערבי. סבו, המלך עבדאללה, נרצח בצאתו מהמסגד בירושלים בגלל שמועות שהוא מנהל מו"מ חשאי עם ישראל. המהלך של אש"ף שיחרר את חוסיין מהכבלים, והוא פתח ביוזמה משלו להגיע לידי הסכם עם ישראל. תמורת זה הובטח לו מחיקת חובות על ידי ארה"ב ומדינות אחרות שירדן חייבת להן חובות. ירדן דורשת מישראל להחזיר לה שטחים בערבה, שלטענתה נתפסו על ידי ישראל, ולהעניק לה זכויות מים בכנרת ולאורך הירדן. המו"מ על הנושאים הללו עדיין מתנהל בקצב איטי.

ייתכן שהמלך חוסיין היה מגיע להסכם עם ישראל גם בדרך אחרת, אבל חוסיין נתלה בהסכם אוסלו כ"הכשר" למהלך שלו עם ישראל. הוא הגשים מה שרצה לעשות כל השנים ופחד לעשות.

הממשל העצמי בעזה וביריחו נמצא במצב קריטי מבחינה כלכלית. הוא עלול להתמוטט ממחסור באמצעים למימון הממשל. המשטרה בעזה לא קיבלה משכורות זה כמה חודשים. מומחים מזהירים מפני התמוטטות כלכלית של הממשל העצמי, ועמו הסכם אוסלו. המו"מ על העברת הכספים שהחל בפאריס נתקל במשבר, מאחר שאש"ף הגיש תכנית לשימוש בכספים של המדינות התורמות לבינוי גם בירושלים. ישראל, כמובן, התנגדה להכללת ירושלים בתכנית והשיחות הגיעו למבוי סתום.

אש"ף מעדיף את הסיסמאות הלאומיות במקום לעסוק בשיקום כלכלי. הוא ממשיך לדרוש העברת סמכויות ביש"ע, למרות שאין כל סיכוי שיגייס את המימון לכך.

י. א.

שיטות החקירה של השב"כ

דרך עבודתם של חוקרי השב"כ עוררה לא אחת תרעומות קשה, הגם שחקירות אלה שהתנהלו נגד חשודים בפעילות לאומנית-חבלנית, חויבו לא פעם הפעלת לחץ קשה לגילוי מקורות מידע חיוניים. אך כשמנסים ליישם שיטות "אפלות" – כהגדרת חוקים שונים – על חשודים יהודים, שעוד טרם הצליחו בכלל לבסס את החשדות לגבי שייכותם ל"ארגון עוין", המבקש לפגוע בערבים, ועושים כן תוך הסתרת מעצרם, ללא הודעה להורים או קרובים, או מניעה מכוונת של פגישה נדרשת בין העצורים לבין עורכי דינם – הדבר תמוה.

יתירה מזו, כשדולפו במהלך השבוע פרטים על פגיעות גופניות ונפשיות שביצעו אנשי השב"כ בסגן אורן אדרי מקריית ארבע, לא יכול היה הציבור להבליג, והנושא עלה לראש מהדורות החדשות.

את מה שעוללו חוקרי השב"כ לסגן אדרי בחדרי החקירה הסמויים אפשר רק לתאר. אך כשרואים קצין משטרה המחזיק בידו את העצור ולופת בחוזקה את צוארו, הגם שהוא נתון באזיקים, גידיו וברגליו, כפי שצולם בעיתון "מעריב", לא קשה לתאר כיצד מתייחס השב"כ לעצורים החשודים בהשתייכות ל"מחתרת יהודית". האם בהפעלת שיטות הנהגות במשטרים אפלים של מדינות בדרום אמריקה או באפריקה הם מבקשים לסתום את ההודעה בדבר השתייכותם של העצורים להתארגנות מחתרתית?

נראה כי יש לנקוט אמצעים נגד הקצין שלפת את צווארו של סגן אדרי. הוא יכול מאה פעם להכחיש ולטעון כי "הפעיל כוח סביר", אך לא כך מובילים למעצר חשוד הנתון באזיקים, בידיו וברגליו. גורמים ניטרליים שמחוץ לשירותי השב"כ והמשטרה, חייבים להוכיח גם לשב"כ וגם למשטרה שזו לא הדרך להפעיל שיטות חקירה, ועל האחראים לתת את הדין!

ובכלל, איך יכולים לעצור מישהו ולא להודיע על כך לקרובים ולהורים?! איך אפשר למנוע מעצור הנתון לחקירה קשה וכואבת להיפגש עם פרקליטיו?! הציבור לא יכול להשלים עם מציאות קשה זו, ויש לקרוא לסדר את הגורמים האחראים.

חיים פיקרש

תוכנית סרק עם חילוקי דעות

סוף סוף אישרה השבוע הממשלה את תכנית האוצר לבלימת האינפלציה. בארבע ישיבות ממשלה, כולל ישיבה מיוחדת שזומנה למטרה זו, קויימו הדיונים. היו בישיבות אלה התבטאויות קשות וחילופי האשמות.

התקיף ביותר היה שר התעשייה והמסחר, מיכה חריש, שהאשים את שר האוצר כי התרופות בתוכנית נרשמו בלי שהיתה כלל אבחנה רצינית של המחלה. הוא הזהיר כי חבילת הצעדים עלולה לגרום להאטה בפעילות המשק, עד כדי מיתון, פגיעה ביצוא והגדלת הגירעון המסחרי, כאשר כלל לא ברור שהיא תביא לבלימת האינפלציה. לא פחות חריף היה שר החקלאות, יעקב צור, שטען כי הסעיף הבא להתיר יבוא פירות וירקות עלול לגרום להרס החקלאות בלי לתרום לריסון המחירים. שר העבודה הרווחה, אורה נמיר, יצאה במיוחד נגד העלאת הריבית, ואילו שר הכלכלה, שמעון שטרית, טען, כי התוכנית אינה מתמודדת עם הבעיות.

אפשר היה לחוש כי שר האוצר, אברהם ("בייגה") שוחט, לא היה מאושר כלל מתכניתו, והוא כלל אינו מאמין בסיכוייה. אלא שבייגה מודע לכך שתולים בו את קולר הבישלון. האינפלציה עלתה מדרגה. במקום יעד של 8% אנו עומדים בפני אינפלציה של 15%. במצב זה לא לעשות כלום יתערער מעמדו לחלוטין. הגשת התוכנית מאפשרת לו פסק זמן. בינתיים ראש הממשלה, יצחק רבין, עצמו שוקע בבוץ. הוא התייצב בראש ועדת השרים למצב הדיור, כאשר מדובר בהפעלת אמצעים שעליהם הוחלט מכבר. הצמצום בביקושים, בעיקר נוכח הירידה בעלייה, הוא הסיכוי של ועדת השרים החדשה. באותו זמן חוזרים עכשיו לאמצעים אשר הופעלו ע"י שר הבינוי והשיכון הקודם, אריאל שרון, והממשלה הנוכחית פסלה אותם, ורק כאיחור הודיע ראש הממשלה, יצחק רבין, על ההחמצה הגדולה של ממשלתו וטעותה בבזבוז ההישגים שהיו.

בתכנית החדשה, הן בתחום הבנייה והן בתחומים האחרים, אין שום חדש. מדובר באוסף של אמצעים אשר כבר שוקו בעבר בצורה זו או אחרת. אך מה שבולט במיוחד הוא שהאישור בממשלה הוא פורמאלי בלבד. למעשה חילוקי הדעות נשארו בעינם. הכל פתוח. השכר ועלות העבודה – במו"מ עם ההסתדרות, ייבוא פירות וירקות – בהסכמה שתושג אי פעם בין שר האוצר ושר החקלאות, והנגמשה בתקנים וביבוא – בהצעות שיוגשו ע"י שר התעשייה והמסחר, מיכה חריש.

למעשה הדבר היחיד שמתבצע הוא העלאת הריבית במשק, לטוב ולרע.

ק' ש'

השבוע בקו מעט

שחור על גבי לבן

בעז"ה

הצופה העתון שלך
ילדים מפעלי חינוך

מסעות הסתיו

מבצע מיוחד

בעקבות יהדות ספרד ומרוקו

מסע היכרות מיוחד אחרי ניתוק של 40 שנה

למרוקו דרך ספרד 15 ימים

מי"ב עד כ"ו בחשון (17 עד 31 באוקטובר)

מחיר מבצע 3 x 530 דולר בלבד!

★ ★ ★

המסעות הבאים למזרח אירופה:

לפולין ולצ'כיה:

מכ"ז בתשרי עד ו' בחשון (2 עד 11 באוקטובר).

מחיר מבצע 3 x 400 דולר בלבד!

לפולין (בלבד):

מכ"ז בחשון עד ה' בכסלו (1 עד 8 בנובמבר)

מחיר מבצע: 3 x 320 דולר בלבד!

- ★ הווי מיוחד לציבור הדתי לאומי
- ★ הדרכה מיוחדת ע"י מדריכים מנוסים ושומרי מצוות
- ★ ארוחות כשרות למהדרין
- ★ בתי מלון ברמת תיירות טובה
- ★ אוטובוסים ממוזגים, מדריכים מקומיים

מסעות להכרת שורשים באביב ובקיץ תשנ"ה הבעל"ט:
לספרד-מרוקו, לפולין, צ'כיה, הונגריה
ולמדינות חבר העמים (בריה"מ)

★ ★ ★

טיפול מיוחד בארגון מסעות מיוחדים לקהילות, לנדסמנשפטים, מרכזים קהילתיים, ישובים, חוגי חזו"ן, ארגונים ומוסדות חינוך

★ ★ ★

לפרטים נוספים נא להתקשר לעתון הצפה (נחמה 03-5622951)

חתום על הצופה עתונך

صكنا من الامل

עיטורי סופרים וספרים

חכמת יוון

מאת יוסף פרידלנדר

נתן שפיגל, חכמת יוון באנקדוטה בפתגם ובבדיחה. הוצאת כרמל, ירושלים, תשנ"ד – 1994

פרופ' נתן שפיגל, זקן ויושב בישיבה, מזכה אותנו שנים רבות בעיונים ובמחקרים בספרות ובפילוסופיה היוונית-רומית. לפני הספר הזה פורסם כ"א ספרים, ואם נוסיף לעוד שני חיבורים נוספים, יגיעו ספריו למניין של כ"ד ספרים – כמספר ספרי התנ"ך. ואכן, התנ"ך וההגות הקלאסית הם פסגת היצירה הרוחנית, יסוד מוסד של מכלול התרבות המערבית. המפורסמות אינן צריכות ראיה, וידוע כי לעקרונות המוסר והנוהג האנושי, יש המיון רב בתרומותיהם של היהודים, היוונים והרומים לעולמם של הרעיונות והדעות, העומד וקיים עד היום הזה.

הספר הנידון הוא כעין "קיצור" של חכמת יוון, הכולל "אנקדוטות, סיפורים קצרים מבדחים, מפתיעים ומגרים את הסקרנות, משעשעים ומהנים, בעלי עוקץ ושנינה. הם משולבים בתוך תיאורי חייהם של אנשים בולטים, מדינאים, נואמים, סופרים, אמנים והוגים". לכל החומר הרב-גוני והעשיר הזה הוסיף המחבר מבחר פתגמים ומבחר בדיחות. אלה האחרונים הם מועט המחזיק את המרובה, הרי בשורה אחת או בפסוק אחד כדי למצות נושאים אשר חכמים ונבונים טורחים עליהם ומטריחים את הקוראים במאמרים גדולים.

ועל כל אלה – חלק לנו פרופ' שפיגל נספח, "שבו מובאות מלותיהם האחרונות של אנשים יווניים". אלה הם אנשים, "שידעו לקבל את המוות ברוח איתנה וללא פחד". כלפיהם חש המחבר הערצה עמוקה, ועליהם הוא כותב בהתרגשות רבה, כנה, מרשימה ומאלפת.

מתוך האוצרות העתיקים

האנקדוטות הקצרות של ה"קיצור" מציגות את חיי הפרט והכלל, הן שרידות וקיימות כימים ההם בזמן הזה. הבעיות וההתייחסויות אליהן תקפות בספרי החכמה של התנ"ך ובספרים החיצוניים. האף-על-פי-כן רוחק הזמנים עושה את שלו. ההיסטוריציזם של האנשים והאירועים מוסיף לחכמת הדורות את טעמו של יין עתיק ומשובח, שריחו לא פג עם השנים הרבות. וכפרט, שלפנינו מזג יין, היודע לתבל את החכמה עם התבואה ולערבבן זו בזו.

לפנינו אמן פרגוג, המלמד את ה"דרדקי" של מתוך פנים מאירים ועיניים משובבות: הנה, ילדים, בלכו את ברכת תבונה ולימוד, קנו חכמה והרחב דעתכם. המורה הרגיל מעניק לנו את משנתו מתוך שמחה, המעורבת בטעם וקנים. כוחו והשכלתו נובעים לא מתוך הרוחניות של הרזות האחרונים המפתים הנלבים – אלא מתוך האוצרות העתיקים של התרבות הקלאסית, אשר חוקי הפיזות אינם חלים עליהם, ואינם ניתנים למסחר ב"בורסה" של הערכים והאידיאות.

כי זאת לדעת: נתן שפיגל אינו למדן בלבד. הוא חכם במשמעות היהודית המלאה של הכינוי הזה. הוא בקי וחריף, וידו רבה לו בארבעה אבות של חכמת יוון: לשון, ספרות, פילוסופיה והיסטוריה. כרגיל, תובע העיסוק במקצועות האלה חבר מומחים לכל אחד מהם, ואפילו לכל חלק קטן וגדול שלהם, בהתאם לתורת ה"ספציאליזציה" הנהוגה, בעוונותינו הרבים, בדורות אחרונים.

לשפיגל מלוא הסמכות של היסטוריון ומלומד, החוקר שנים רבות את עולמה האינטלקטואלי של יוון, חושף את רעיונותיו והשקפותיו, וכותב בנוסח פשוט, מסביר ומאיר עיניים. וכל מה שהוא מגיש לנו בספרו האחרון הם, כביכול, "פירורים", גדולים וקטנים, משלחנה העשיר של תרבות יוון. וכל פירור הוא כיכר שלמה של "לחם" המלאה מוסר-השכל ודעה.

האנקדוטה הראשונה – על אנאכרסיס, חכם סקיתי בעל תרבות יוונית. הוא ראה, כיצד סולון, שהיה מדינאי, מצביא, מחוקק, הוגה דעות ומשורר גם יחד, עורך מסכת חוקים לאנשי אתונה. "צחק לו אנאכרסיס ואמר, כי החוקים דומים לקורי עכביש. אם ייתפס בהם זבוב או יתוש – הוא אבוד. אבל אם תיתפס דבורה או צרעה – היא תקרע את הקורים ותעוף. ברומה לכך, אם יפול איש עני ומסכן למלכודת של שלטון החוקים, הוא ישקע בהם וילך לאיבוד. ללא מוצא. אבל אדם עשיר, או נואם ורידלשון – אלה יקרעו את קורי העכביש ויתחמקו ממנו".

הרי לפנינו משנתו של פראנץ קאפקא על עיקרה ותוקפה.

סולון ענה לפילוסוף: "אני אכתוב חוקים הטובים לאנשי אתונה, עד שהכול יראו ויבינו, שראוי לקיימם מאשר לעבור עליהם".

מצד אחד – הכוונה הטובה של מחוקק ישר ונאמן לערוך חוקים ישרים וטובים לטובתם ולשוויונם של כלל האזרחים. ומצד שני – יצר הרע של הממון, השלטון והכבוד, הקיים מן העולם ועד העולם. מאן מנייהו חזק יותר?

ואשר למנהיג ולציבור – מובאים דבריו של תמיסטוקלס, מנהיג ומצביא. הוא השווה עצמו לעץ, אשר אנשים מתקרבים אליו ומחפשים מחסה בשעת גשם תחת ענפיו. אך כאשר הם עוברים לידו במזג אויר נאה, הם תולשים את העלים ושוברים אותם. הנמשל הכי טוב למשל זה הוא גמולו של העם האנגלי לווינסטון צ'רצ'יל לאחר תום מלחמת העולם השנייה.

כוחה של אמנות הדיבור

ועל כוחו של הנואם המשכנע מובאים דבריו של תוקידידס, שהיה יריבו הפוליטי של פריקלס. כאשר נשאל, מי משניהם מיטיב להתגושש, ענה: "כל אימת שאני מתגושש איתו ומפילו ארצה, הוא טוען שלא נפל, ושהוא המנצח, ומשכנע אף את אלה שראו אותו נופל...".

כוחה של אמנות הדיבור!

דמוסתנס, הנואם הגדול, היה אומר, כי הצלחת הנואם תלויה בשלושה דברים: אופן ההשמעה, אופן ההשמעה ואופן ההשמעה. שמא ילמדו מן הדברים האלה הנואמים הרבים, שקולם יורד עלינו בכנסת, באירועי-ציבור ובתקשורת?

אנטיגונוס גונאטס, מלך מוקדון ותראקיה, שם לב, כי בנו מתנהג ברברנות וביהירות. גער בו אביו: "כלום אינך יודע, ילד, כי שלטוני ושלטונך הם עבדות רבת-תהילה?"

רובה הגדול של חכמת יוון מצויה בספרים שלנו. הדבר מוכיח, כי דעתו והגותו של אדם זהות בכל הארצות ובכל הזמנים. אמונתם הפלורליסטית של היוונים באלים בעלי תכונות אנושיות לא הפריעה לפילוסופים שלהם להמריא לפסגת המחשבה האנושית ולדרכי הביקורת שלה. כאשר נשאל כרוסיפוס, פילוסוף סטואי, למה אינו עוסק בענייני מדינה, ענה, "אם אנהג בעניינים אלה בצורה בלתי הגונה, לא אמצא חן בעיני האלים. ואם אנהג בהגינות – לא אמצא חן בעיני האזרחים...". ידע איש הרוח את נפש האדם לאשורה.

כמה פתגמים מתוך "פתגמים, אפוריזמים ואמרות כנף":

"לעולם אין גמול למעשים טובים" (הומרוס); "יש שהיום הוא לאדם אם, ויש שהוא אם חורגת" (הסיודוס); "מהו ידיד? ה"אני השני""; "מוטב לנו לשתוק, ולכל היותר לומר דברים שהם טובים מן השתיקה" (פיתגוראס); "אל תשאף לדעת הכול, שמא לא תדע דבר"; "יש להתאמן ברכישת דרך חשיבה נבונה, ולא בהשגת ידיעות הרבה" (דמוקריטוס).

ועל המשטר החברתי, הטוב ביותר מבין המשטרים האפשריים, פסק אריסטו: "כי הוא מבוסס על המעמד הבינוני, אם הוא מרובה וחזק יותר מן העשירים ומן העניים, במקום שמספרם של הממוצעים כוחו עולה על שני המעמדות הקיצוניים, שם יתכן משטר בר-קיימא".

בלי "חלם" אי אפשר. גם ליוונים היו שלוש עיירות של "חלמאים": אבדירה שבתראקיה, ציזון בפיניקיה, כיום בלבנון, וקימה באסיה הקטנה. "טפשותם" של תושביהם זכתה לשם ולתהילה. בין המאה השנייה לבין הרביעית שלפני הספירה הופיע אוסף בדיחות "פילוגלוס" (אוהב צחוק), המלא לעג לחופאים ול"חכמים". אלה הם שוטים מפלגים שסיימו את לימודיהם, או שהם עדיין לומדים בחזקת תלמידים והם תלושים מן החיים ומן המציאות.

אדם פגש "חכם" ואמר לו ראיתי בחלום שפגשתי אותך ודרשתי בשלומך. בשם האלים – ענה החכם – הייתי עסוק מאוד ולא הבחנתי בך.

"חכם" לימד את חמורו שלא לאכול, עד שהחמור גווע ברעב. אמר ה"חכם": כמה חבל! בקושי למד לא לאכול וכבר התפגר.

"חכם" נתקל במכר ואמר לו, שמעתי שאתה נפטרת מן העולם. אמר לו האיש: הרי רואה אתה שאני חי. אמר ה"חכם", אבל מי שסיפר לי על כך אמין יותר...

"חכם" צעיר התפאר במכתבו לאביו על הישגיו בלימודים וכתב לו: אני מתפלל שתצטרך לעמוד בפני בית משפט, נתון בסכנת מוות, או הייתי מראה לך איזה נואם טוב אני...

"מלים אחרונות" של אישים

בנוסח "מלים אחרונות" של אישים, מובאים המלים שאמרו לפני מותם. אלכסנדר הגדול הסיר את טבעת החותם שלו ומסרה למצביא צבאו פרדיקאס ואמר "לחזק ביותר". ועל הפילוסוף דמונאקס מסופר הסיפור הזה: הוא היה בן מאה והחליט לאבד את עצמו לדעת בדרך של הרעבת עצמו. לפני מותו שאלו אותו, מה הוראתו הקבורה שלו. ענה דמונאקס, שאין לאנשים לדאוג לכך. אמרו לו, וכי לא איכפת לך, שישליכו את גופתך מאכל לציפורים ולכלבים לאחר מותך? אמר להם: אדרבה, לא הייתי רואה בכך שום דבר לא ראוי, אילו גם אחרי מותי הייתי מועיל ליצורים כל שהם...

מתנה מיוחדת לקוראים נתן שפיגל, כאשר כלל בספרו "מבחר רעיונות מהגותו של מארקוס אורליוס". דבריו של קיסר ופילוסוף רומאי זה הם היחידים מכל הפילוסופים הרומאים האמורים שצרפו לחכמת יוון. אימרה אחת בלבד של מארקוס אורליוס מכבה, אולי, את כל הדברים, או חלק גדול מהם, האמורים בספר על חכמת יוון, והיא: "חפור בתוך נפשך, כי בקרבך יש מעין של טוב, אשר יוכל לפכות תמיד אם תחפור תמיד". אמרה זו, המבריאה על אמונה באדם, מביעה את השקפתו לא רק של הקיסר-הפילוסוף, כי אם את אמונתו של המחבר, פרופ' נתן שפיגל.

ובך גומל שפיגל חסדים עם הקורא, מכניסו לפרד"ס של חכמת יוון ומקרבו לעמודי החכמה והדעת, אשר עליהם ועל התנ"ך עומד כל בניין התרבות האנושית.

שלמה שפירא

מה אמר על געגוע

מה אמר על געגוע
וגעגוע הוא מין בית-כלא לצבעי האובדים
בתוך העצבון.
מה אמר על געגוע
וגעגוע הוא לא כמו הזמן שהולך ומתמעט
ומת.
מה אמר על געגוע
אלא להפר. אני זועק בעדי יותר ויותר עם
גסיסתי.
כל פסוקי התהלים הללו...

שפרה וינשטוק-אשכול

שְׁעָרִים

בכל שאנו מתדפקים
על שערי הבינה
להבקיע בדי סדק צר,
לא נחנם –
ולבנו נאטם.
להגיע לחוף מבטחים –
נסיוננו מר.
הפותח בחכמה שערים
בריחי מנעולים
בתבונה –
הנותן יד לדופקים
למעינות החכמה
הנעלמה:
משחק אתנו במחבואים,
ואנו נשארים –
חתומים
ואטומים –
לשערי הבינה
הפתוחים.

החולשה והעוצמה של "לוחשת חולשתה"

מאת נעמי גוטקינד

אי אפשר ללמד כלבים קשישים – טריקים חדשים, גורס פתגם אנגלי ידוע, והוא הדין במשוררים קשישים. אין זו הערה לגבי גילו (הלא ידוע לי) של אלדד אלדן, משורר ותיק שקובץ שיריו הראשון יצא כבר ב-1959, אלא לגבי המוזה שלה, בת השיר המפורסמת, שבקובץ האחרון "לוחשת חולשתה" (בהוצאת הקיבוץ המאוחד) שבויה עד ברוש בקסמן של האליטרציות.

על קסם המוסיקליות של השפה, אין ויכוח: חלק נכבד מהג'ינגלים של ילדותנו, מבוסס עליה. ("דגן גדיל דגן בגן, דגן גדול גדל בגן", "שרה שרה שיר שמח", "נחש נשך נחש") – אך האם על כך מבססים שירה? כמה משירי הקובץ (לא כולם) מעוררים חשד של איסוף מילולי של מלים שצלילן דומה. בחנו ועמדו בעצמכם שורות כמו –

"בגננו בבין גנן גידם":
"ספקן סופק ידיו ומופיו/ בספק שהספיק לספק":
"וצימאון צחיר בצחור ניצבים צבוע":
ונתנו לתנים לתנות מיתתם":
"משורר שוכב על הקרשים שכוי/ קשור לשורש ששתל אבא משתעל".

כל אחת מן השורות הללו לקוחה משיר אחר וכשהיא בודדת לעצמה, היא אולי משעשעת. אבל ברצף צלילי גבוה עד לעייפה, בשיר אחר שיר – הטריק או הטכניקה הופכים למגרידה, ומשחידים את הכותב בכך שבמקום רחף פיוטי אותנטי נותר "והיה כאש אצור בעצמותיו" – הוא משתעשע בצלילים. לשם כך עדיפה מנוחית פה או מגדולינה.

שירים טובים המרתיחים את הדם

לא כל השירים ב"לוחשת חולשתה" גרועים. יש כמה שבהם אכן היה לאלדד אלדן משהו חשוב לומר. את אלה תענוג לקרוא – אפילו כשהאידיאולוגיה שהם חושפים, מרתיחה את הדם. מה תגידו על שיר קצר שזה לשונו:

"חורות חייהם של חלשים להשליך/ עצמם מגבר, לזרוק אבנים כמוב למות/ הנה מוטלות גופותיהם/ גם להם יהיה גבר גידם לרעום מגרונם/ גדע הגיבור גר בג'נין".

שני סמלים עזים במיוחד של שיבת ציון, "טוב למות בעד ארצנו" של טרומפלדור, ו"הנה מוטלות גופותינו" של חיים גורי, עוברים כאן הסבה לשירותם של זורקי האבנים, הנדעים מג'נין. כן, גם כאן לא נעדרת האליטרציה האלדנית המובהקת.

חבל, זה עוד לא הכל. בשיר אחר כתוב: "...רוממים מולכים הם במהומה שהמטה/ בגופם המפעם לפרפוריו של ילד פרשר/ דוער הבכה. מקלעת האבן ביזו המקוהה/ בידינו מקלע וקליע מקוללים".

הנה המשוואה: הוא ילד פרשר ואנחנו מבוגרים. לו יש אבן ומקלעת, לנו מקלע וקליעים...

כבר לא התפלאתי כשמצאתי גם שיר הלל ל"נשים בשחור" ("שדה של נשים בשחור כבירורה/ הדקו ידיהן מקרבות אל מבטן...") ושיר מתאהב על הרשות הפרטסקת נערים רכים שכל הכבם גודרות: "...לא רחוק רועם רכב רודם. סדר/ רוחשת הרשות השואפת לשכור/ לרסק את הנערים הרכים הרוצים/ חירות".

ושיא השיאים מבחינתי הוא השיר העושה השוואה בין "האבנים שלנו" ל"אבנים שלהם": "אתה שסיקלת מאבן שורות מקלס לזוקלים בכבישים...".

כאב, תוגה ותחושת החמצה

שיר הנסיים במלים: "מי ידמה אל דור הילדים הזה גרמה לי עליו דיברנו כשלמים" ולא בילדינו מדובר כאן, אלא בילדי האבנים".

הן אמרתי שהשירים היותר טובים כאן הם אלה המרתיחים את הדם.

אבל, בשם ההגינות המאפיינת לדעתי את המוזה שלנו (וספק אם תימצא במוזה שלהם), עלי לומר שיש גם שיר מקסים, עליו אני יכולה לגמור את ההלל בלי כל הסתייגויות. אלדן, יליד עמק יזרעאל, איש קיבוץ בארי שבנגב, מתאר חקלאי מבוגר, איש עמל חסון, שלא נטש את האדמה ולא את החקלאות, אקסמפלר נדיר של גזע הולך ונעלם:

"אבב גביהה, גאה בגילו/ גבו גלוי ברוח גועה גלים/ ורגליו תלויות מסולם שתול/ בשטח תמרה תמסיק תוסה כסבך/ הסוך חוזה זר מתרתם ומתחבק/ זוכר כל זאת ומוסר בין זיתים/ בים זריחה גואה אבב גביהה".

שיר נפלא, שאולי בגללו מותר לסלוח על האחרים הבינוניים וטפט, אבל גם שיר שמעורר כאב ותוגה ותחושת החמצה. הממצה בגלל שהציונות נוטה חלוצי העמק הנגב, שאנשים כאלדד אלדן שר אליהם, החמיצה כל כך. נאמנותם לכרם הזיתים ולאדמה, תמצית ציונותם, איך הפכה להזדהות עם אויבי הציונות, עם אויבי שיבת ציון?

אהבתי גם את שיר הזוגיות הותיקה, שיר של קשר משפחתי הנמשך שנים רבות – "זהו טובב מביב מכלה כעין זית עיין/ ...רגליה המתעקלות, גבותיו שהכסיפו...". נושא נדיר בשירה ועוד שיר המשקף יחס אינטימי, אמיתי קרוב כל כך אל אדמת הארץ, אל אביה:

"האבן כחילוני וזולת לוזה, לא זזה רגלי/ לא זזה לה".

מה אם כן מאזנו הסופי של הקובץ "לוחשת חולשתה"? תשובה חד משמעית אין לי כמובן. על האידיאולוגיה הפרו-ערבית כבר דיברתי, אך גם על השורשיות של איש אדמה עברי נטוע באדמתו. פרדוכס מרגיז ומעציב המאפיין אנשי אדמה מן השמאל הקיצוני.

על שירים נטולי השראה כבר סיפרתי, אך יש גם כמה שירים קודרי מוות של אמת. הכף הנוטה לשלילה כבדה בכל זאת מן הנוטה לחיוב, שכן יופי כשלעצמו אינו מחפה על משגה השקפתי עמוק ומסוכן כל כך, על עיוורונו העמוק של השמאל. מה גם שרסיסי היופי אינם מרובים כאן.

ה"עקידה" כמוטיב ראשי במלחמת התרבות בישראל (ד)

עץ הדעת, העקידה והאדם האובד במרדו

מאת דב לנדאו

מאז ראשיתו מנהל האדם מאבק עם הכוחות העליונים כדי להגיע לבירור חד-משמעי דברו של מי יקום בעולם ובידי מי תהיה השליטה. האדם מעצם מהותו כבעל תבונה תובע את השלטון לעצמו ומשתדל לדחוק רגליו של כל כוח אחר ומבקש לתפוס את מקומו. כבר בתחילת ספר בראשית אנו מוצאים את הנחש אומר לאשה "כי יודע אלוקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כא-להים יודעי טוב ורע. ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל".[52]

יש מפרשים שהנחש מאשים את האלוקים, כאילו הוא מבקש למנוע מן האדם את הדעת. כי הוא חושש מן האדם ומשאיפותיו. אין ספק שפירוש זה הוא הבל, והיה של גישה מיתולוגית נדחף ממנו. אין להניח שהבורא שם את העץ בתוך הגן עם האדם אם יש לו מה לחשוש מאדם זה ומשאיפותיו. נוסף לזה סוף העניין מעיד שהבורא אפילו אינו נאבק באדם כי אין אצלו כל חשש. כאשר מעשה האדם אינו נראה לו הוא פשוט מגרשו מן הגן. מה שמתקבל יותר הוא שסיבת האיסור נעוצה ברחמי ה' על האדם. הקב"ה יודע "כי ברב חכמה רב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב".[53] נראה שיש כאן גם העמדה בניסיון הבודק אם יוכל האדם לקבל על עצמו איסורים התלויים בלעדית במשמעת העצמית.

נראה גם שיש בחטא האדם משום התמכרות יתר לאספקטים החיצוניים החושניים של העולם, כגון מה שכתוב "כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים ונחמד העץ להשכיל".[54] הכל חושני ואפילו היסוד הרוחני כביכול של "להשכיל" זוכה לתואר "נחמד". השכלה זו, פקיחת עיניים זו, נקנית בדרך שהתורה מציינת אותה בתואר מן השורש "חמד". נהייה זו אחר החיצוני והשטחי מסבירה גם מדוע אין האדם מסוגל לשאת באחריות על מעשיו ומדוע מנסה הוא להטיל את האשמה על האישה ועל הבורא שנתן לו אותה.

סלחנות הבורא כלפי האדם

היוצא מדברינו הוא כי הפירוש הקרוב ביותר לפסוקים הוא זה האומר, כי האדם מנהל מאבק חד-צדדי על השלטון בעולם באמצעות החכמה שזוכה בה כחטא. האלוקים מתבונן באדם מן הצד בלי להיגרר למאבק עמו, בניגוד לאלילי המיתולוגיה למיניהם. על אלוקים זה ראוי להמשיל את דברי מילן קונדירה על הרומן. קונדירה סומך על הפתגם ביידיש האומר: "דער מענטש טראכט – גאט לאכט", שפירושו "כאשר האדם חושב, מהרהר – האלוקים צוחק". הדבר דומה לפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום",[55] או לאגדה על אשמדאי שנשאל על ידי בניהו בן יהוידע "מפני מה כשראית אותה חופה היית בוכה? – מפני שאותו החתן עומד למיתה בתוך שלשים יום והיא הכלה שומרת יבם קטן שלש עשרה שנה". וכך צחק אשמדאי למי שביקש מן הסנדלר נעליים לשבע שנים אף שהוא לא יחיה שבעה ימים. וכן צחק כאשר ראה מכשף אחד עושה כשפים בלי לדעת שהוא יושב על אוצר המלך.[56] והבורר שהאדם המוגבל בידיעתו מעורר רק חיוך אצל מי שרואה את מצבו האמיתי. כך טוען קונדירה שהאלוקים צוחק מפני שהאדם חושב והאמת נעלמת ממנו והאדם לעולם אינו מה שהוא חושב על עצמו. הראשונים שבמחברי הרומנים ביססו על מצב אנושי זה את אמנות הרומן. כך נולד הרומן לא מן העיון המופשט, אלא מרוח ההומור.[57]

באופן דומה נוהג כביכול אף הבורא באדם ובחוה בחטאם. אם לא בהומור, הרי הוא מתבונן בהם לפחות במין סלחנות על נסיונותיהם לכבוש את העולם. וכשבא הזמן הוא פשוט מוציא אותם מן הגן ומטיל עליהם את העונש המגיע להם. לא בפתע-פתאום ולא בחימה הרשת התנפלותה האשה. לא פיתוי רגיל יש כאן, אלא הגלשה לאחר בדיקה מדוקדקת ולאחר שיקול דעת. האכילה באה כדי להשיג תבונה, והתבונה נותנת אפשרות להיות כאלוקים. שוויון זה מאפשר לבסוף לתפוס את מקומו בעולם. לאחר שניסיון זה של היחיד נכשל בא הניסיון הציבורי המשתמש בשותפות כבונת, כדי לגבור על האלוקים ולתפוס את מקומו. "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם"...[58] דבר זה הוא בדיוק ההיפך ממעשי אברהם שעליו מסופר "ויקרא בשם ה'",[59] אף זה גם מנוגד למה שכבר התקבל לפני כן "אז הוחל לקרא בשם ה'".[60] ומשמע מכאן שמעשה דור הפלגה הוא מרד וניסיון לתפוס את מקום האלוקים בעולם, שהרי במקום לקרוא בשמו הם מבקשים לעשות שם לעצמם.

ומשתמע מכאן כי בעיית האדם המורד אינה בעיה של כפירה בקיום הבורא. דבר זה אינו נושא לוויכוח כי אין לייחס לו ניסיון כלשהו של הוכחה. כשם שאי אפשר להוכיח את העירה. חוסר האפשרות להוכיח חיוב או שלילה עושה את העניין נושא לאמונה. אמונה עקרונית בקיום נוצצה ביותר למורד שאם אין לו אמונה כזאת אין לו גם במי למרוד. השאלה גם אינה מה טיבו של אלוקים ומה הוא דורש מאתנו ואם בכלל יש לו דרישות אל בני האדם. התביעה להדיח את הצו האלוקי מפני רגש המוסר האישי מעמידה על הפרק את השאלה מי הוא האלוקים בעולם. האם הוא כוח אובייקטיבי המצוי מחוץ לארצו? משהו או מישהו הקיים לפני האדם ואחריו, והוא אף למעלה ממנו, הוא מתייחד בזה שלאדם הכולל על הארץ אין לו שליטה עליו. האדם אינו שולט לא בו ולא במעשיו ובדרכיו, ואפילו הבנת האדם ביחס אל האלוקים לקויה בחסר גדול. השאלה היא אם כן האם כוח אובייקטיבי זה הוא האלוקים או שמא האלוהים הוא האדם. ולשום כוח אף לא לכוח עליון אין זכות להתערב בחייו, במעשיו ובשיקוליו. בכל הדרכים מבקש האדם להראות, שהאדם באשר הוא אדם ובאשר הוא בר דעת הוא עליון על כל הכוחות שבעולם ורק על פיו יישק דבר. הוא קובע מה אמת ומה שקר. מה אמיתי אותנטי ומה מזויף, מהו טוב ומהו רע, והוא אף מולים מה מוסרי ומה אינו מוסרי, והוא הסמכות המלמדת אותנו מהו חשוב. כל הכרעה תבונית, רגשית ואף מוסרית נעשית בידי האדם-הפרט המתיימר לתפוס את מקום האלוקים.

בין הפרט והכלל

עקרון זה של סמכות הניתנת בידי האדם הפרט מאפשר לתקשורתנו לדבר על פקודה בלתי חוקית בעליל. דבר זה אפשרי רק מפני שהמוסר האנושי הפרטי נחשב למשהו שמעל לחוק ומעל לכל סמכות. כל אלו בתוספת התפיסה המקובלת מאוד, שלפיה זכויות הפרט והנפש הבודדת שלו הם מעל לרצונו ולחופש של הכלל מכיחים שסמכות הכלל בעניין החוק, המוסר ושאר זכויות של חופש וכדומה כפופה לעולם לעקרון של חופש הפרט. במאבק שבין הפרט לכלל הנצחון הוא בידי הפרט לפחות לגבי שמגע לתיאוריה. הפרט זכאי לדעת מה שהכלל מבקש להסתיר. הוא זכאי להתנגד לרצון הכלל. הוא זכאי לסרב לצאת למלחמה בשם המוסר הפרטי שבידיו או בשם האידיאולוגיה הפציפיסטית. הוא זכאי לסרב לשרת עם נשק ביד והוא זכאי לחבל בבניין היהודי של המדינה היהודית. הדילמה של אימת הכלל וכיצד לרסנו, שהיא בוודאי דילמה גורלית שיש לדון בה באריכות ובכובד ראש, נפתרה כאן בדרך הקלה של שיתוק גמור של הכלל ושלילת כל זכויותיו.

המסקנה היא שלא הפרט משרת את הכלל ואת המדינה ותהיה אשר כך אף הוא מרוחתם, אלא כולם – הכלל, המדינה, המשפחה, הצבא התקשורת, הכלכלה, החינוך –, קיימים רק כדי לספק את צורכי הפרט. הפרט הוא מעל לכל וממנו אי אפשר לדרוש דבר שאינו מתיישב עם מה שמתקבל על דעתו. הבעיה היחידה בכל זה היא שכל מה שיש לכלל בא לו מכוחם של הפרטים, ואם הם אינם משרתים את הכלל ואינם מספקים צרכיו ואינם סרים למשמעתו – אין לכלל מה לתת לפרטים. אפילו את שלומם ואת בטחונם אין הוא יכול להבטיח.

בשם החופש זכאי הפרט לעשות כמעט כל העולה על רוחו. הוא יכול לפעול באמצעות התיאטרון, באמצעות התקשורת ובאמצעות הכלכלה. הוא זכאי להשמיץ ולהשפיל את מי שאינו מקבל את דעתו. הוא זכאי לדכא אותו כלכלית. הוא זכאי אפילו להשתמש בגופם של בני אדם לצורכי מחקר ולצורכי השתלות. המגבלות שהחוק שם על הפרטים ברוב המקרים אינן ישימות כי איש אינו יכול לקבוע בוודאות אם הטיפול שרופא נתן לחולה הוא טיפול הולם או שמא יש בו צד של ניסוי וחקירה של המחלה.

ביחוד קשה לבני אדם להתגונן מפני ידם הקשה של עתונאים. חופש הדיבור וחופש העתונות מנוצלים לעתים בצורה צינית על ידי פרטים שהגיעו לעמדות מפתח בעתון, ברדיו או בטלוויזיה, והם מנצלים את האמצעים הללו שהכלל מממן ומעמיד לרשותם כנגד מי שאינו נראה בעיניהם. הוסף לכל הנ"ל שהפרט רשאי גם לנהל חיי מין ככל העולה על רוחו, גם עם אשת איש, גם עם אחות, בתנאי היחיד שאין הוא פוגע בזכויות הפרט של בנות הזוג. מי יודע אילו זכויות עלול עוד הפרט להשיג לעצמו, והמיתולוגיות של העמים מלאות דוגמאות לרוב.

ומשתמע מן האמור שהפרט מתנהג כאילו "האדם הוא האלוהים": הוא מעל לכולם והוא חופשי מכולם ומבלעדיו אין אלוהים אחרים מלפניו. אבל כל זה אינו חידוש כלל. כבר דנו באדם הראשון ובדור הפלגה, אף כוונותיו של פרומתיאוס מן המיתולוגיה היוונית ידועות לכל, וכבר שמענו גם את מי שאמר כי "ממעל לכוכבי אל ארים כסאי".[61] כן שמענו על פרעה מלך מצרים ועל המלך אנטיוכוס, על קלאודיוס האל ועל אדריאנוס קיסר, ואף על נירון קיסר. דומה שהאדם נלחם מראשיתו במגבלותיו באמצעות הניסיון לצבור כוח רב ולכבוש את מקומו של אלוקים. ואולם בגין כוח האיל ובגין מגבלותיו של האדם הוא הופך לעתים מגיבור הירואי לגיבור טרגי ובימינו אפילו לגיבור אבסורדי. ומכל מקום לא דבר ריק הוא שפרומתיאוס מזה וסיזיפוס מזה הם ומצבם בעולם הפכו להיות מוטיב נצחי בספרות. האדם בן כל הדורות אינו מסתפק בהיותו אדם. הוא שואף להיות אלוהים והוא מוכן לשלם בסבל את המחיר.

בימינו אין בונים מגדל בבל אף כי בתכניות החלל ובהנדסה הגנטית יש רמזים מה למרד של דור הפלגה. מכל מקום, המרד הטכנולוגי של ימינו אינו גלוי ואינו בוטה. הלחץ של הדת שוב אינו טורד כל כך ועל כן אף המרד מתנהל על מי מנוחות. הביטוי המודרני המובהק לכוונת האדם של היום להיות כביכול את האלוקים הוא הניסיון להכחיש את קיומו. הניסיון להכחיש שיש לו תביעות כלפי בני האדם ומעל לכל הניסיון להשליט את צו המוסר האישי על הצו הדתי. מן הניסיון האחרון משתמע אמנם שישנה הודאה בקיום האל אבל סתירות מסוג זה אינן מטרידות את מנוחת האדם המודרני.

בעצם, אף המאמץ לנסות ולהכחיש את קיום האל, אף שזה ניסיון חסר סיכוי מבחינה לוגית, מראה, שהאדם זקוק לחלל ריק מאלוקים מפני שהוא מבקש למלא אותו חלל בעצמו. כך הגיע האדם במסעו הארוך מן העונש הנורא, מן הפגיעה במוסר כביכול על ידי פרשת העקידה, ועד הניסיון לדחוק את רגלי האלוקים מעולמו ולתפוס את מקומו. בלשון אחרת אפשר לומר שהאדם המודרני עבר מעבודת האלוקים לעבודת אלילים זוהי, שבה האדם הוא האליל. במקום לעבוד את ה' פנה האדם לעבוד את עצמו. הניתוח שלנו מגלה שמבחינה רוחנית האדם מצוי בנסיגה, והקידמה היא ממנו והלאה. האדם המודרני מתגלה אם כן כפרימיטיבי עובד עבודה זרה המאמין באמונות טפלות על עצמו ועל כוחו. בשורה זו בוודאי אינה נעימה לאוזני אותם פוליטיקאים שמינו עצמם גם כאלילי המוסר וגם כנביאי השקר שלו.

העמדת הפנים של אנשי הקידמה

מובן שאת המסקנות הללו אין ציבור אנשי הקידמה מוכן להסיק, ואינו מוכן אפילו לקבלן. אנשי הקידמה מעמידים פנים בפנינו ובפני עצמם, שהם חכמים ומתקדמים, הם יודעים את כל האמת, במקום שהאדם הדתי רק משלה עצמו מתוך בערותו. ואולם ברור לכל שאין זו אלא העמדת פנים בלבד. מה שציבור זה רוצה באמת מוכח על ידי תביעותיו בתחום חופש הפרט. תביעות אלו מוכיחות באופן ברור, שכל פרט ופרט בציבור זה מבקש בכל כוחו להשליט את רצונו על הטרנסצנדנטי והוא רוצה לתפוס את מקום האלוקים בעולם. ואולם שאיפה אנטי-הומניסטית מטורפת זו לא תצליח, והערובה לכך היא המוות. בטרם יספיק האדם להתקרב אל מילוי שאיפתו להיות כאלוקים, יעבירו הבורא למצב האחר של הקיום – אל המוות. וכך יתגלגל חלקו הגופני של האדם בגופם של תולעים, וחלקו האחר ישכון בספירות הרוח. את מקומו של האלוקים לעולם לא יצליח לכבוש.

אבל האדם המודרני המבושם מעצמו אינו מוותר בקלות. הלל וייס מביא במאמרו "הערות לבודנת עקדת יצחק" את דבריה של רות קרטון בלום הטוענת שבהקשר התרבותי המודרני השגור האל הפועל בעקידה "בגדודית הגורל הלאומי" וב"רעיון התחיה". נראה לי שהיום, בעשור האחרון של המאה ה-20, קרטון בלום שוב אינה צודקת. באותו מאמר של הלל וייס אנו מוצאים מובאה של דברי יוסי שריד כפי שנאמרו בכנסת.

יוסי שריד: "אני ואתה הרב דרוקמן לא שייכים, איני יודע למה, לאותו עם, לאותה תרבות, לאותה מסורת, לאותם ערכים, לאותן נורמות. בשבילי יש רק דבר אחד בראש העולם וזה האדם הפרט... לכן אנו נפרדים גם במיתוס הסימבולי. עקידת יצחק הייתי אומר שזוהי מהתלה גרועה של הקדוש ברוך הוא... אני לא הייתי אומר לאיש, גם כאשר הוא עומד בניסיון (כנראה צריך להיות "ניסוי" הערה שלי – ד"ל), לעקוד את בנו ולהיות מוכן לשחוט אותו. עקידת יצחק זה דבר שמקומם אותי עד אין קץ ומסעמק נפשי כפי שמקוממת אותי מבורה".[62]

ובכן, לפנינו בדברי איש אחד כל הסילופים וכל אי ההבנות וכל הפירושים העקומים שניסינו להפריך לאורך מאמרינו. יוסי שריד מחזיר אותנו לשלבי התפיסה הפשטנית ביותר, ולפירושים הפילוסופיים ביותר ביחס לפרשת העקידה. לא, רות קרטון בלום אינה צודקת. לא "גדודית הגורל הלאומי" ולא "רעיון התחיה" תופסים כאן את מקומו של אלוקים. המדויק הוא דווקא יוסי שריד. הוא כנראה באמת אינו שייך לעם, לתרבות, למסורת, לערכים ולנורמות שאנו, הרב חיים דרוקמן, הלל וייס וגם אני דב לנדאו ועוד מאות אלפים או מיליונים בעם הזה, בארץ ובגלות, במאה שעברה, בבני-ברק, בנתיבות, בקרית צבי וגם בבורו פרק, בוויליאמסבורג, במונסי ובפלטבוש שייכים אליה. שאול יהלום עדיין שייך לעם זה. יוסי שריד לפי הודאת עצמו כנראה לא. הוא אינו שייך אלינו כי אנו יודעים ידיעה ברורה שאנחנו אינו אלא בני אדם, צאצאי אדם הראשון וצאצאי אברהם, יצחק ויעקב. אנחנו אינו רואים עצמנו כאלוקים. יוסי שריד הוא כנראה דמות מיתולוגית מצאצאי בני האלוקים. הרי כך הוא מעיד על עצמו בפירוש. הקב"ה אמר לאברהם להעלות את יצחק לעולה אבל "...אני לא הייתי אומר לאיש, גם כאשר הוא עומד בניסוי, לעקוד את בנו ולהיות מוכן לשחוט אותו".

ובכן, יוסי שריד מאשר את טענתי. הוא שם עצמו בפירוש במקום האלוקים וטוען שהוא אפילו אל הרבה יותר טוב והרבה יותר מוסרי מן הקב"ה עצמו. הוא אינו עושה מהתלות גרועות על חשבון בני אדם, אלא אם כן אפשר לראות בסיסמה "יוסי שריד הוא האלוקים" מהתלה גרועה. נראה שיוסי שריד עזר לנו ביותר להוכיח את התיזה העיקרית שלנו. הוא מתגלה כנער מתבגר הנאבק נגד הסמכות של האבא-האלוקים. פרשת העקידה חשובה לו רק כנושא למאבק שבאמצעותו הוא יכול לכבוש את היעד העיקרי, לכבוש את מקום האלוקים. המרצע יצא לבסוף מן השק. מה שאין יוסי שריד לוקח בחשבון הוא שהכיבוש משחית בכל מקרה.

סיכום ומסקנה

אם הקטגוריה האלוקית שונה בתכלית מזו האנושית, ואם תפיסת החיים ותפיסת המוות האלוקית הן שונות בתכלית ממקבילותיהן שבתבונת האדם, ואם מסוגל האדם להבין לפחות בתבונתו, אם לא בליבו, שיש שוני כזה אצל האלוקים, כי אז יש הסבר-מה לבעיית המוות השרירותית ביחידים ובהמונים כאחד. לשם הבנת הסבר כזה אנו חייבים להשתחרר מן הכבלים המנטליים שלנו ביחס לתפיסת החיים והמוות. לדרגת אמונתו של אברהם אבינו לא נגיע בקלות, כי זו בנויה על רגש ועל התלהבות בעלי עוצמה שאינה רגילה, אבל להבין אותו אולי נצליח. הגישה הזאת תשחרר אותנו גם מן הפרובלמטיקה שרבים חשים בעניין פרשת העקידה, ובעניין פרקים נוספים רבים וקשים לא פחות המצויים במקרא.

באמת פרובלמטיקה זו אינה קיימת במציאות. היא קיימת רק בתודעת האדם המודרני המשליך באופן אנכרוניסטי את תפיסותיו, את תחושת החיים שלו ואת ספקנותו על עולם עתיק, שכל כולו יציב היה ואף תפיסתו המוסרית היתה שונה לחלוטין. מיליה ודקע שנים ותפיסות שונות תבעו מן האדם בדורו של אברהם אבינו התייחסות שונה אל החיים ואל המוות, וכל המנסה לערער על תפיסתם מעיד על עצמו שהוא סגור במעגל אישי סובייקטיבי שממנו אין הוא מסוגל לפרוץ אל הזולת ואל השונה. אין סקפטיקה בעולם שתוכל להפוך את אברהם אבינו ליוסי שריד.

אבל גם את הקב"ה אי אפשר להפוך ליוסי שריד. אין הוא מחוייב בשום אופן לפעול על פי עקרונותיו של השר מרצ"ע. עלינו להבין שהמקרא מספר לנו על בורא, שתפיסת החיים והמוות שלו אינה התפיסה שלנו. מבחינתו של הבורא קיים רק שינוי מקום, שינוי מצב ושינוי תכלית, ולא כליון מוחלט. אף במוות פועל מעין שימור אנרגיה רוחנית, גם אם לנו קשה להבחין. ברבר: במה שנוגע לביטויים שבמקרא על כליון ועל השמדה וכו', זה כמובן העיקרון של "דיברה תורה כלשון בני אדם".[63]

אם נצליח לערוך שינוי כזה בעמדותינו, לא יקשה עלינו לקבל גם את העקרון שלפיו הצו האלוקי, הדתי, היציב, המוחלט, הקבוע והמקובל על המוני בני אדם, מבטל לפעמים את צו המוסר היחסי, הגמיש וההפכפך שבלב האדם הפרטי, הסובייקטיבי והאגואיסטי. נסיוננו הרע מפעולות הרשע של הנצרות נגדנו אינו מוכיח דבר, ואף כי אפשר שבנצרות יש משהו רע מיסודה, מפני שהאדם מסוגל לנצל לרע את הכל. כשם שהוא ניצל לרשע את הנצרות כך הוא ניצל לשם כך את הקומוניזם ואת הלאומיות, ואפילו את ההומניזם ואת הליברליזם הוא מסוגל להפוך לאבי אבות הרשע. השאלה היא אם אנחנו נבנה את חיינו על יסודות ארעיים המכפכים והרועים, או על יסודות קבועים ויציבים.[64]

ההכרה שהעקרון הדתי היציב דוחה לפעמים את העקרון המוסרי ההפכפך הינה חיונית ביותר, כי רק היא נותנת לנו סיכוי להינצל מן הסכנה שבניסיון לכבוש את מקומו של אלוקים בעולם, ומן האנדרלמוסיה שבה "השחית כל בשר את דרכו בארץ".[65] הכרה זו היא גם הדבר היחיד המסוגל להגן עלינו מן התוצאות המזעזעות והמתחייבות ממצבו האבסורדי המבוזה והמייאש של האדם המורד באלוקים ובעולמו.

52. בראשית ג', ה-ו.
53. קהלת א', י"ח.
54. בראשית שם ו'.
55. משלי י"ט, כ"א. אמנם "מחשבות" בפסוק זה הן גם תכנון של הנואים שזה מסר אותו, אבל חשיבה שגויה יש בודאי בכל מקום.
56. גיטין ס"ח עמ' ב'. הנוסח העברי הוא לפי ספר האגדה של ח"נ ביאליק.
57. על פי מילן קונדירה, אמנות הרומן, הוצאת זמורה ביתן תל אביב, עמ' 146.
58. בראשית י"א, ד'.
59. שם י"ב, ח'.
60. שם ד', כ"ו.
61. ישעיהו י"ד, י"ג.
62. דיון בכנסת בתאריך כ"א טבת תשמ"ד, 27.12.83, ועיין במאמרו של הלל וייס שהוזכר בהערה 1.
63. ברכות ל"א ע"ב.
64. ועיין מ"מ בובר, "יראי ליך אחר המשתגע" בתוך "בני ארצי" הוצאת מוסד ביאליק ירושלים 1965 עמודים 152–174.
65. בראשית ו', י"ב.

אביבה סרנה-סגל

ברירה

הָפַכְתִּי בָּהֶן וְהָפַכְתִּי בָּהֶן
בּוֹרֶרֶת עַל שֻׁלְחָנִי
שֶׁמָּא הִסְתַּתֵּר שֶׁרֶץ
בְּתוֹךְ תְּמִימוּת הַמַּרְאֶה
וְהָיָה הַטָּהוֹר לְטָמֵא.

לוּ יָכֹלְתִּי כָּךְ
(לִפְנֵי יוֹם הַדִּין)
לִשְׁפֹּךְ מַעֲשַׂי
עַל שֻׁלְחָנִי
לַהֲפֹךְ בָּהֶם וְלַהֲפֹךְ בָּהֶם
לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַפָּסוּל מִתּוֹךְ הַטּוֹב
וְהָיָה הַטָּמֵא לְטָהוֹר.

(שפרה)

הדף והמסך

• עיונים במצות הקהל

בבוא כל ישראל, עיונים וחידושים במצוות הקהל בימי הבית ובימינו, מאת ד"ר ש.ז. כהנא. הוצאת ספריית אלינר, הרשות המשותפת לחינוך יהודי ציוני, המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה שליד ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים. 13 + קנ עמ'

את החוברת הראשונה לחידוש מצוות הקהל בדורות האחרונים נתן האדר"ת, הרב אליהו דוד רבינוביץ תאומים, רבה של ירושלים. הוא חיבר שתי חוברות מחשבתיות-הלכתיות על מצוות הקהל ופרסם אותן בעילום שם, האחת, "קונטרס זכר למקדש", שהוציא לאור בתרמ"ט (1889), עוד בהיותו רבה של פוניבז' ליטא, והשנייה, "דבר בעתו", שראתה אור בירושלים. בהקדמה לספר שלפנינו מציין אליעזר שפר, ראש המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, כי כשם שלפני שני דורות נתקשרה מצוות הקהל בקריאתו של האדר"ת, כך בדורנו היא קשורה עם הרב ד"ר ש.ז. כהנא, מחבר הספר שלפנינו. בלי כל מה שעשה ש.ז. כהנא (שזרז) להגשים את משאת נפשו של האדר"ת ולקיים בירושלים זכר למצוה, היתה משתכחת קריאתו של האדר"ת וזכרון הקהל היה מתעמעם בתודעת העם.

ד"ר כהנא, שמאז קום המדינה שימש במשך 25 שנה כמנכ"ל משרד הדתות, בעיסק שנת גבורותיו ממשיך לחבר ספרים ומאמרים, וספרו החדש הוא דבר בעיתו ערב מעמד הקהל שבמוצאי שנת השמיטה, שיש תנים מסויימים שרצו לגמור אותו, אך התעוררות בקרב הציבור הדתי-לאומי מנעה זאת, והמעמד יתקיים בחול המועד סוכות ברחבת הכותל המערבי. בספר שלפנינו פורס ד"ר כהנא יריעה רחבה של מצוות הקהל לאורך הדורות, הן כמי שהגה וחקר נושא זה על היבטיו השונים והן כמי שהיה הרוח החיה בארגון מעמד "זכר להקהל" שהתקיים בסוכות תשי"ב, לראשונה לאחר "אלפיים שנה", מטעם המרכז לתרבות של הפועל המזרחי ועל-פי הכבית שהרבנים הראשיים לארץ-ישראל הסכימו לה.

הפרק הראשון, "עטרה ליושנה", מספר על ההתעוררות למען מצוות הקהל ועשיית זכר לה, ומביא בין היתר את דבריהם של האדר"ת, הרבנים הראשיים הראי"ה הרצוג והרב"ם עוזיאל, הרצי"ה קוק, הרש"ד כהנא, ותיאור המעמד בסוכות תשי"ב. בפרקים "קדמוניות הקהל" ו"הקהל כהלכתו" מובאים פרטים ממקורות שונים על מעמדי הקהל מימי ההתנחלות ועד לאחר חורבן בית שני, פרשיה של מצוות הקהל וכל דקדוקיה, חובת הקהל על כל העם, מי חייב לקרוא את התורה באוזני העם במעמד הקהל, מקומו של המעמד, דברי התורה הנקראים בהקהל, ברכות המלך. פרק מיוחד, "במועד שנת השמיטה", עניינו ייחודה של שנת השמיטה, ומוסברים היסודות של שמיטת קרקעות ושמיטת כספים והמשמעויות השונות של השמיטה במחשבת ישראל. מכאן עובר הדיון לקשר ולזיקה שבין מעמד הקהל לשנת השמיטה. הפרק הבא דן בשאלה מדוע חג הסוכות מתאים להקהל יותר מיתר המועדים.

בפרק השביעי, "שבחי הקהל", מוסברים היעדים של מעמד הקהל והשפעתו על העם ותורתו. ד"ר כהנא מציין, כי חכמינו ביקשו לרדת לעומק דעתה של תורה באשר לחשיבותו של מעמד הקהל. הם בירורו אחד לאחד את היעדים של המעמד הממלכתי-תורני הגדול הזה, פיענחו את הפעולות שהוא פועל על כל אחד מבני ישראל בנפרד ועל העם ותורתו באופן כולל. המטרות המפורשות בתורה הן: למען ישמעו, למען ילמדו, ויראו את ה', ושמרו לעשות את כל דברי התורה, ונוספו יעדים כמו זכרון למעמד הר סיני, שמחת מצוה כחוויה חינוכית, חזרה בתשובה, איחוד העם, השראת השכינה, חיזוק המלכות. אחרי פרק העוסק במעמד הקהל בחזון לאחרית הימים בא פרק יסודי, "דרי הקהל", הדן במעמד זה כהר של מעמדים שקדמו לו ולמנהגים שבאו בעקבותיו. בין היתר נמתחים כאן קווים מקבילים בין מעמד הקהל למנהגים הנוגעים לסוכות, לשמחת תורה, למעמד הר סיני ועוד.

הפרק החותם את הספר עוסק בסיפוח זכר הקהל בימינו. המחבר מציין כי משנת תשי"ח החל בקיום מעמדים של "זכר הקהל" בירושלים, הגדול שבהם התקיים בירושלים בשנת תשמ"ח. אולם המעמד הזה לא הפך לנחלת כלל ישראל. בפרק זה יש שורה של קוי יסוד ורעיונות כלליים המיועדים לספח את זכר הקהל בימינו ולהפכו לעניין מרכזי של אחדות העם.

★

• פנינים לחג הסוכות

טללי אורות, מבחר ביאורים, חידושים ופנינים על מועדי השנה, חג הסוכות. מאת ישכר זוב רובין, רח' אברהם בן דוד 32, בני-ברק. תרי"ם עמ' (בשני כרכים)

הרב הצעיר ר' ישכר דוב רובין הוציא סדרת ספרים לפרשיות התורה בשם "טללי אורות", כשם היעד הוא, כדבריו, "להיות דולה ומשקה פנינים וביאורים מתורתן של ראשונים ואחרונים אשר מפיהם אנו חיים ולקבצם יחד".

עתה החל בסדרה חדשה באותו שם ובמתכונת דומה, על מועדי השנה, והספר הראשון הוא על חג הסוכות, המשופע במצוות ובמנהגים שהניבו במשך הדורות יבול עצום של דברי דרוש ורעיונות מתחומים שונים בעולמה של היהדות.

כבספרי "טללי אורות" על התורה כן גם בספר שלפנינו השכיל הרב רובין לצרף ולשלב ביאורים, חידושים ופנינים משל ראשונים ומשל אחרונים עד לדורנו. המחבר נוטל עניין מסויים ובונה בניין של פירושים ורעיונות שנכתבו עליו, והוא חוזר דברי הגות ופרשנות, עם דגש על רעיונות של גדולי תורת המוסר והחסידות. הדברים מנוסחים בצורה ברורה והמחבר מפנה לא פעם את הקורא לעיין במקומות נוספים הנוגעים לעניין הנדון.

הספר מחולק לחמישים פרקים העוסקים במועדים וחגים, מועד חג הסוכות. סוכה, ארבעת המינים, מצוות החג בבית המקדש, חג הסוכות לדורותיו, לעתיד לבוא, שלהי החג. כל פרק מחולק לסעיפים עם כותרות קולעות, והדגש בהם עניינים ספציפיים מתוך המכלול הרחב. פרקים רבים בספר נפתחים בעניין של הלכה או מנהג, וממנו מסתעפים רעיונות וביאורים.

בפרק על מועדי תשרי מובאים דבריו של רבי יחזקאל סרנא, ראש ישיבת חברון, על גדרי פחד, כבוד ושמחה במועדים אלה: "בחינת הימים הנוראים, סוכות ושמיני עצרת, מכוונת כנגד שלוש הבחינות של "ובכן תן פחדך", "ובכן תן כבוד", "ובכן צדיקים יראו וישמחו".

"ובכן תן פחדך" – היינו הימים הנוראים. "ובכן תן כבוד" – היינו, חג סוכות, שהוא זכר לענני הכבוד. "ובכן צדיקים יראו וישמחו" – נתעלו ישראל מדרגה לדרגה, עד שהגיעו לשמחה העליונה בשמיני עצרת".

רעיון האחדות של העם חוזר ונשנה ברבים מעיוני החג. רבי אליהו אליעזר דסלר, בהביאו את הנאמר בילקוט שמעוני, "שמא יצא דינן של ישראל לגלות ועל ידי כן עושין סוכה וגולין מבתיהן", כותב: "הפירוד באחדותו ית' הוא עבודה זרה. הפירוד בין הבריות בא מכוח הנטילה, שכל אחד רוצה ליטול משל חברו, ונדמה לאדם שכל מה שיש לחברו ממעט את שלו, עד כדי כך שגם עצם קיומו של חברו בעולם מעיק עליו. וזה גדר "ישמעאל הנביא", אשר עונשה הוא גלות. ברם, אין זה עונש גרידא, אלא יש בו תיקון החטא, שכן בהיות האדם בגלות בהכרח מתבטל אצלו במידת-מה כח הנטילה ועל ידי כך מתקרב במשהו אל האחדות עם הזולת. כנגד זה נקבעה מצוות סוכה, אשר היא בחינת "ביטול היש", והיא מביאה לידי אחדות ושלום בכלל ישראל. וזהו שאומרים חז"ל, שאם יצא דינם של ישראל לגלות, יעשו סוכה כדי שבזכותה יינצלו מעונש זה".

יש בספר שפע רעיונות בהליכות האדם היהודי, מעבר לעניינים הנוגעים רק בחג הסוכות. נביא פנינה אחת. "פרדס יוסף" מביא את דברי הגמרא במסכת שבת קל"ג ע"א: "זה אלי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'. אבא שאול אומר, "ואנוהו" – הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום".

והוא כותב: "ישנם רבים המדקדקים ומהדרים במצוות ואף מפזרים ממון רב שאינם חוסכים כל הון שבעולם כדי לקיים מצוה כהלכתה, על כל פרטיה ודקדוקיה. לעומת זאת, כאשר מגיעים הם למצוות צדקה – ידיהם קפוצות ונמנעים הם מלהחזיק עניים ואביונים, ואף כאשר מנדבים משהו ממונם לעניים, מכל מקום עושים זאת בקושי רב ובמשורה. וזה שהוסיף אבא שאול בדבריו: "זה אלי ואנוהו" – הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום. הנה כי כן, אף שמעלה גדולה היא להתנאות לפניו במצוות, מכל מקום לא די בכך, אלא צריך האדם להתדבק במידותיו של הקב"ה ולהיות חנון ורחום בין אדם לחברו".

★

יצירות של "צלם רחוב"

עין לציון, מאת אלכס ליבק. עריכה ועיצוב: דוד טרטקובר. הוצאת עם עובד, תל-אביב. 91 עמ'

בדרך כלל בקיבוצם של דברים שנתפרסמו בעתון לספר, קיימת בעיה של האקטואליות העשויה להפגם במשך השנים. שכן אינו דומה עתון בן יומו לספר. אך באסיפה זו של צילומיו של אלכס ליבק, שהם מבחר מצילומים שנתפרסמו בשנים האחרונות בעתונים "חדשות" (שנסגר) ו"הארץ" – לא קיימת בעיה זו. צילומיו היו מעין מובלעת בעתון – פינה שתיעדה מראות ותיפוסים של ההוויה הישראלית, מעבר לשטף האירועים. כך שב-82 הצילומים הכלולים בספר זה – שינוי הזמן לא פגע בהם. ואולי להיפך: דווקא הרצף של התמונות יוצר גיבוש של קטעים בהוויה הדינמית, ונוצרת תחושה של יצירה אמנותית.

אדם ברוך במבוא לספר מגדיר את ליבק כ"צלם הרחוב" היחיד מקרב דור הצילום הישראלי המודרני. ואכן, "צילומי הרחוב" שלו הם זווית אמנותית מיוחדת שבה מכוון ליבק "עין לציון" ומנציח זאת בעדשת המצלמה שלו. צד זה של עבודתו מגדיר ליבק במלים הבאות: "התצלום צריך להיות אותנטי, לא מבויים, מעניין, ממלא את הפן המוזר, לעתים המצחיק, של החיים, מעין קריצה ויזואלית לקורא, שיש בה גם אמירה אישית על הזמן והמקום".

ש. יהושע

הדת כנושא אקטואלי

מאת ד"ר נפתלי אילתי

מחבר הספר "היומן של האבנגליה"* הכומר ז'אן די פאלקו, הוא דובר הכנסייה הרומית בצרפת. הוא מסביר בכלי התקשורת את חיי ישו ותקופתו, התהוות הנצרות וחיי הנוצרים במשך הדורות, כפי שמסופר באבנגליות.

המחבר איננו איש מדע, איננו חוקר דתות ואיננו מגלה נסתרות בספרו זה. אלא הוא פרשן מצויין ויודע למסור לעם בצורה מובנת ואקטואלית את חיי ישו, צליבתו, חיי העם היהודי בתקופה הזאת, המאבקים הפנימיים בתוך העם, היחסים עם הכובש הרומי בצורה מובנת ואקטואלית, לאור הסיפורים שבאבנגליות. המחבר מדגיש בצורך של הסברת הדברים האלה לעם, כי חוסר הידע של הדת מפתיע מאוד, בפרט בתקופתנו, כאשר המבקרים במוזיאונים מתפעלים מאוד מהציורים שבהשראה דתית, אבל אין להם די ידע להבנת העניינים די צורכם.

המחבר קובע בצער, שבימינו החגים הדתיים הפכו להיות ימי חופש נוספים. "חג המולד", שהוא חג דתי מובהק הפך להיות החג החילוני ביותר; שוכחים שמדובר בציון הולדתו של ישו. את החג הזה הכירו הילדים בשם סן ניקולא על שמו של הגמון, הנקרא בימינו "האב נואל". בכל משק מסתובב אחד עם גלימה אדומה ועם זקן לבן ומביא מתנות לילדים. שם זה הובא לאירופה מארצות הברית אחרי מלחמת העולם הראשונה והדיח את שם הקדוש סן ניקולא. לפי החג החילוני, עם האשות ועם כל הקישוטים, אין מרגישים את ייחוד החג, המתחיל בתפילה חגיגית בכנסייה.

הרושם הדתי מרשים מאוד אנשים פשוטים בעוד אצל אנשים חילוניים החג הזה הוא יום חופש נוסף. אולם מאנשי תרבות, טוען המחבר, מותר לבקש שידעו את קורות הדת וקורות החגים הדתיים. לפיכך הצורך שהמדינה תתמוך בדת ובמוסדותיה, כי היא מתנבת לחיי המוסר והיושר.

בורות בענייני הדת הנוצרית

המחבר מספר עד היכן מגיעה הבורות של האנשים בענייני הדת. בהיותו בקתדרלה במילאנו, היו שם מבקרים רבים. מדבריהם הבין, שהם כאילו גילו משהו חדש ולא ידעו שהם נמצאים במקום קדוש לקתולים. הוא הדין בכנסייה הגדולה ביותר בפאריס, בכנסיית "נוטר דאם", הידועה והמפורסמת בעולם. באים לשם מבקרים מכל קצווי תבל, אך רק מעטים ידעו שהם בכנסייה קתולית היסטורית. חוסר הידע בקורות המבנים ההיסטוריים והקדושים של הקתולים, הבנויים לפי סגנון אמנותי מיוחד, האם אין זה חוסר ידע באמנות? – שואל המחבר.

המוזיאון "לובר" בפאריס, מהידועים ביותר בעולם, הגדיל את שטחו ונפתח לפני קרוב לשנה במתכונתו החדשה. הרחבה זו איפשרה להציג יצירות שהיו סגורות במרתפים ואלפים באים לראותן, האם רבים מהם מבינים באלו יצירות מדובר? הלא היצירות העתיקות האלה ברובן הגדול הן עפ"י השראה דתית, אבל רק מעטים מכירים את הרקע הדתי להבנת היצירות.

הסטטיסטיקה מדהימה במספרים שהיא מוסרת על הבורות בתחום הדתי. בנושאים שונים, במשאל עם שערכה חברת "סופרס" נשאלו אנשים, מתי חי ישו? 24% ענו, שהוא חי לפני משה. לשאלה מה ידוע להם על חיי ישו ובני תקופתו, ועל מעשיו כפי שהם מסופרים באבנגליה – ענו 46%, שהוא עשה נסים, הפך מים ליין. רק 21% ידעו, שיש אבנגליה. 41% לא ידעו מה זאת גולגותא, הגבעה ליד ירושלים, שם צלבו את ישו.

מכאן, שאלת המחבר: האם חוסר ידע זה, איננו חוסר ידע כללי, הן בהיסטוריה והן באמנות? הלא רבות מן הכנסיות העתיקות הן מונומנטים היסטוריים, אף יצירות אמנותיות רבות שהן בהשראה דתית. האם חוסר הידע עליהן, איננו חוסר ידע כללי? למה מוסדות החינוך והתרבות, אינם דואגים למלא את החוסר ולחזור ללימוד ידע דתי בבתי הספר הממשלתיים, אף בארצות בהן קיים החוק של הפרדת הדת מן המדינה?

המחבר שואל: למה אין מקיימים לימודי דת בבתי הספר הממשלתיים גם אחרי פרסום חוק הפרדת הדת מן המדינה (1905) בצרפת? הרי מדובר בלימוד, בידע ולא בהטפה לאמונה? אלא שהפרשנות של החוק הזה היא נייטראליות גמורה בענייני דת, כי הדת היא עניין פרטי וכל מי שזוקק לשירותי הדת עליו להחזיק במוסדותיה, אבל לא המדינה. משום כך, מאז פרסום החוק המשמשים בקודש אינם מקבלים עוד משכורתם מקופת המדינה והדת אינה נלמדת עוד בבתי הספר הממשלתיים. קיימים קורסים ללימוד הדת על ידי המוסדות הדתיים: כנסיות, בתי כנסת ועוד.

תרבות אירופה – בהשראת תרבות יהודית-נצרות

המחבר מבחין בין הקניית ידע, לימוד הדת, קורות הדת בחיי האומה, לבין הטפה לאמונה וקיום מצוות הדת. לדעת המחבר, חינוך דתי פירושו לחנך את האדם לדעת את מוצאו, המנהגים ואורח החיים של העם, כי העבר הוא מלא זכרונות דתיים. אם אין עושים זאת הרי"נו חוטאים לא רק נגד הדת אלא גם נגד הדעת. אין מדובר בכפייה דתית, כי אין כופין אמונה. המדובר הוא ללמד את הילדים, כי אין ידע שלם בקורות העם מבלי לדעת את הדת והמנהגים של העם. אמנם המימשל החילוני תומך בבתי הספר הדתיים, כמו גם בבתי ספר פרטיים הלומדים בהם לפי תוכנית החינוך הממשלתית, אך מה שהמחבר דורש הוא להחזיר את לימודי הדת לבתי הספר הממלכתיים.

התרבות האירופית נקראת בדרך כלל תרבות יוונית-רומית, אבל היא בהשראת התרבות היהודית והנוצרית. הלא אי אפשר לדעת את העבר בלי ידיעת התרבות היהודית-הנוצרית, שכן ישו נולד יהודי, בנצרת. כבר אמר האפיפיור פיוס האחד עשר: מבחינה רוחנית כולנו יהודים. יש בימינו מידע רב על ישו ותקופתו, גם הארכיאולוגיה תרמה רבות לכך בשנים האחרונות. למה דורנו אינו לומד את ההיסטוריה שלו – שואל המחבר ומוסיף כי שכחת התרבות הזאת היא הפסקת המשך הדורות.

האם הכרת חיי ישו ותקופתו תועיל להבנה בין יהדות-נצרות? המחבר עונה בחיוב ומסביר: יש לנו ארבע אבנגליות המספרות לנו את חיי ישו ותקופתו, הן מוסרות זאת בשפות שונות, כי הן פונות לסוגים שונים. מתתיהו פונה ליהודי סוריה, או פלשתינה המגוריים לרעיונות של ישו; מרקוס כתב את האבנגליה שלו ברומית בשביל הרומים; לוקאס כתב בשביל עובדי אלילים יוונים, שהפכו לנוצרים; יוחנן פונה לנוצרים שהתגיירו וזקוקים לעידוד באמונתם.

לכן כל מידע נוסף על ראשוני הנוצרים הוא חשוב עד מאוד וגם מועיל לקירוב הלבבות בין יהודים ונוצרים, וכן כל פגישה יהודית-נוצרית מועילה לכך. ותיקאן שניים – אומר המחבר – עזר הרבה להגיע לידי הבנה בין יהודים ונוצרים. לא רק האפיפיור יוחנן העשרים ושלושה, יוזם ותיקאן שניים, תרם לכך. בהשיבו לשאלת עיתונאים, מהי מטרת ותיקאן שניים – ענה: לפתוח חלונות הותיקאן, שתיכנס אליו רוח חדשה. פאולוס השישי, שנעל את ותיקאן שניים, בשנת 1971, היה קונסרבטיבי, אבל הוא הבין לאן נושבות הרוחות אחרי פתיחת החלונות של הותיקאן.

לפיכך כל מידע חדש על ישו ותקופתו, שהוא התקופה היהודית של הנצרות, הוא בעל חשיבות רבה, ולכן מתעמק מחבר הספר הזה בתקופה היא ומפרש אותה כך שתהיה מובנת לכל. נוסף לאבנגליסטים, מקדיש המחבר מקום ליהודים הידועים בימים ההם, והם פילון מאלכסנדריה, שמת 45 שנה לפנה"ס, יוסף פלאביוס, הידוע אצל הנוצרים בשם ז'וזף, ההיסטוריון, שמת כמאה שנה לפנה"ס. הוא מציג גם את פליניוס הצעיר, פרוקונסול של קידמת אסיה, וכן את טאציטוס, ההיסטוריון הרומי.

אולם, אומר המחבר, קשה להציג את האבנגליות כיומן. ראשית כל מפני שלא הופיעו בצורה הזאת ועבר זמן רב מאז ועד לעריכתן בצורה הנוכחית. שנית, האבנגליות אינן מביאות את האירועים בצורה כרונולוגית. ישנם גם אירועים שאינם מופיעים באבנגליות, אבל מופיעים בתשובותיו של ישו. למשל איגרתו של ישו "יחזור לקיסר מה שצריך ולד' מה שיש לד'". תשובת ישו לכך היתה: החזירו מטבע זה לקיסר היינו תשלמו כהם את המסים. לד' מה ששייך לד', היינו – התואר האל, שייך לד'.

אנחנו מכירים את ישו – אומר המחבר – רק מהאבנגליות, כי אדם אחר לא התעניין במותו של יהודי מאיזו פרובינציה רומית. רק אחרי שנתרבו נאמניו אחרי מותו ורומים רבים התחילו לראות בהם סכנה לקיסרות הרומית, התחילו להתעניין בו ההיסטוריונים הרומים והתחילו לכתוב עליו ועל בני דתו.

כיצד להציג את ישו והנצרות בכלי התקשורת?

המחבר התלבט כיצד להציג את ישו, את בני תקופתו ואת הנצרות בכלי התקשורת. במיוחד את "יומן האבנגליה" שלו כדי לעורר את סקרנות הציבור לעיין בספרי האבנגליה ולהתעמק בהם.

לכן לפני "חג המולד", אף על פי שהפכו אותו יותר ויותר לחג חילוני, הביא המחבר את דבר צליבת ישו בצורה אקטואלית, כמבזק שהגיע מירושלים ובו נאמר: "מקורות מוסמכים מירושלים מוסרים כי האשמת ישו מנצרת גרמה להתרגשות רבה בקרב העם. הוא נדון למוות על ידי הסנהדרין של היהודים ואחרי כן על ידי כוחות הכיבוש של הרומים. זאת מפני שהתיימר להיות בן האל ומלך. הצופים רשמו כי כניסתו לעיר ירושלים עשתה רושם גדול, רבים הצטופפו בדרכו ומחאו לו כפיים. צליבתו בוצעה יחד עם צליבתם של שני גנבים. אומרים, שאחד ממקורביו הלשין עליו. דבר אחד ברור: עוד ישמעו עליו, כי השאיר אחריו נאמנים רבים".

המחבר מספר כי אחרי שידור הדברים האלה באמצעי התקשורת הוא קיבל מכתבי תודה ועידוד רבים על שידע להציג את ישו ואת האשמתו והוצאתו למוות בצורה חיה ומעוררת רגשות. העיתון היומי, בעל תפוצה רבה, "ידיעות אחרונות מאלזאס", פרסם שנתיים אחרי כן את השידור הזה במלואו ב"יום שישי הקדוש", כאילו היה זה מאורע אקטואלי.

אולם האם זאת הדרך להפיץ דת למאמינים? – שואל המחבר. תשובתו ברורה: גם המאמינים מעוניינים להשתמש בכלי התקשורת כדי להפיץ דת בפני המונים. אי אפשר שלא להופיע בפני העם בדרך הנפוצה ביותר והיא כלי התקשורת.

כאמור, הספר הזה איננו ספר מחקרי, ואיננו מחדש הרבה, אבל הוא אקטואלי ואלפי עותקים ממנו נמכרו תוך זמן קצר. מאמינים ולא מאמינים רבים רוצים לדעת כיצד ניתן להציג מאורעות מלפני אלפיים שנה בצורה חיה, המעוררת רגשות. הספר כתוב בשפה פשוטה וברורה, כי מלכתחילה הוא נועד לפשוטי העם.

יש גם לציין, שמבחינה יהודית המחבר מתאר את היהודים בתקופת ישו באור חיובי, ומדגיש תמיד שאין לתאר את הנצרות מבלי להזכיר שישו היה יהודי וכן מאמיניו המקורבים ביותר אליו. כמו כן, הוא מדגיש, שהאבנגליות הן המשך התנ"ך, אבל אינן באות במקומו.

* Jean Michel di Falco, Le Journal de lÉvangile, éd. Jean Claude Lattér, Paris, 1993.

מעשיות התלמוד

מעשיות התלמוד (מסכת שבת), מאת הרב משה בצרי, הוצאת מכון הכתב, תשנ"ד, 392 עמ'

מעשיות התלמוד טרם נחקרו כדבעי במחקרים התלמודיים, וביחוד מה מטרתן – האם יש להן שיטה קבועה, או שכל אחת מהן מסופרת בהתאם לנסיבות? הרמב"ם ובנו רבי אברהם מתייחסים לשאלות אלה.

הרמב"ם חילק את המתבוננים בדברי חז"ל לשלוש כיתות: כת ראשונה אינה מסבירה כלל את הדברים, אלא מבינים את הדברים כפשוטם. כת שנייה מזלזלת בדברי חז"ל, וחבריה לפי דבריו, יותר סכלים מן הכת הראשונה. כת שלישית. סבורה שיש להבין את הדברים על דרך המשל והחידה. הרמב"ם מצדד בדרך הכת השלישית. לדבריו, יש למצוא בדברי חז"ל את דרך האמת ורעיון הצדק, כמו שאמר קהלת "למצוא דברי חפץ וכתוב יושר דברי אמת" (קהלת י"ב, י).

בנו, רבי אברהם, מחלק את חלק המעשיות שבתלמוד לארבעה חלקים. החלק הראשון מחולק לארבע דרכים: מעשיות שהיו ואירעו בעולם, מעשה שנלמד ממנו תועלת במדות ודעות, מעשה שנלמד ממנו עיקר מעיקרי האמונה, מעשיות שנכתבו מפני שאירע בהם דבר פלא. בחלק השני מוצאים מעשיות שנראו ואירעו בחלום. בחלק השלישי אנו מוצאים מעשיות שאירעו בעולם, אלא שדיברו בהם בלשון הבאי. החלק הרביעי הן מעשיות שאירעו באמת, אלא שדיברו בהם בתבנית של משל וחידה.

בהקדמתו לספר זה מתייחס הרב משה בצרי לשאלה, כיצד עלינו להתייחס לפירושים שונים ומנוגדים של המעשיות. ישנם מקומות מסויימים שהרמב"ם פירשן שלא כפשוטן ונחלקו עליו מחכמי ישראל. אך הכלל שקבע הוא כלל, ולדעתנו, במקומות שישנן דעות חלוקות במפרשים, יש לראות את קשת הדעות בסוגייה ומה שפירשו בה על פי הפשט, הרמז, הדרש והסוד, ולאור מפרשי התלמוד במרוצת הדורות נלך.

זהו הכרך השלישי של מעשיות התלמוד שהרב בצרי מוציא. בכרך זה הורחבו הביאורים וההערות, ונשמרה צורת הלשון בתרגומה ללשון הקודש מלה במלה. כל הפירושים לביאור המעשה נמצאים תמיד בסוגריים עגולים, כך שהקורא יכול לקרוא כל מעשה בלי הסוגריים, על טהרת לשון הגמרא ללא דברי המפרשים, ועם הסוגריים, בידעו שכל האמור בסוגריים הם דברי פרשנות העשויים להשתנות ממפרש אחד למשנהו ולקבל משמעות שונה, בבחינת שבעים פנים לתורה. במקומות שחיבלה יד הצנזורה השמיטה ושינתה מלשון תלמוד, נכתבו הדברים על-פי דפוסים ישנים הנקיים מנגע ידם. המחבר ערך השוואות בין גירסאות התלמוד בדפוסים שונים והגיע לגירסה המקורית הנכונה.

מטבע הדברים, במסכת שבת ישנן הרבה מעשיות בנושא השבת, אך רוב המעשיות הן בנושאים שונים ומגוונים שנתגלגלו וכאו מעניין לעניין בסוגייה, בהן מעשיות ידועות ביותר, כמו הסיפור על הלל ושמאי, נס חנוכה, רבי שמעון בר-יוחאי במערה ומתן תורה.

במקומות שבהן המעשיות עוסקות במה שמסופר בתנ"ך, מביא המחבר בראשית המעשייה את הכתוב במקור מן התנ"ך, כדי שהקורא יבין היטב במה מדובר. ידועים לנו המקרים שתלמידי ישיבות למדו את התנ"ך מתוך הגמרא. שונה הדבר אם הקורא מעיין במעשייה כשהיא מופרדת מן הסוגייה, מאשר אם הוא לומד את המעשייה כחלק מן הסוגייה. לפנינו המעשיות נמו, ללא קשר לסוגיות. כך נוח יותר לקורא להבינן.

נסיים במעשייה אחת מתוך רבות הנוגעת לשבת: "אשתו של רב יוסף היתה מאחרת ומדליקה לה (נר של שבת סמוך לחשכה). אמר לה רב יוסף: שנינו: "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה" (שמות י"ג כ"ב) מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן (שהרי כבר נאמר "וה' הולך לפניהם יומם", ומה בא מקרא זה ללמדנו? אלא עמוד הענן של יום משלים אותו לעמוד האש, שהיה האש בא קודם שישקע עמוד הענן, הרי שדרך ארץ בכך, וראוי להקדים בהדלקה קודם חשכה). סברה להקדימה (חשבה להקדים את ההדלקה בעוד היום גדול), אמר לה אותו זקן: "שנינו אני וכלבד שלא יקדים ולא יאחר (שאם מקדימין אינו ניכר שהוא של שבת)".

אף מחבר הספר אינו מקדים ואינו מאחר, לא משפר ולא משנה את המקור, אלא מפרש את המקור לפי מקורות פרשניים ידועים ומלקטם יחד לנחיות המעיין.

י.א.

...ומי במגיפה

מאת בת שלום

העולם לא הספיק לעכל את זוועות האיידס וכבר נחת עליו "הסטרפטוקוקוס הטורף" המחסל רקמות חיות בזמן קצר להחריד וממית את קורבנו בתוך שבוע. על חומר כזה לא תוותר במובן הספרות הפופולארית, שכמו העיתון, רודפת בשנים האחרונות אחר האקטואליה בהנחה שנושא מדובר בחדשות יהפוך כל ספר לרב-מכר.

ריצ'רד פרסטון, הראשון הזריז שבסופרי הנושא הספרותי הזה, מפלצת הוירוס, הוציא בימים אלה בהוצאת בית רנדום את "איזור נגוע", שלוש מאות עמודים מעוררי חלחלה על הסכנה החדשה לאנושות האורבת ביערות הגשם של מרכז אפריקה: הפילודירוס.

אחסוך מכם את הסימפטומים, המתוארים בדייקנות ובדקדקנות שלא היתה מביישת ספר לימוד רפואה ואומר רק כי לא רק שבידי האדם אין כרגע כל אמצעי הגנה מפני הפילודירוס, אלא שקורבנו נוטע בייסורים קשים, כשאבריו הפנימיים מתמלאים בשטפי דם ובשרו מתפרק, פשוטו כמשמעו.

פרסטון מציג את השטן החדש הזה כתופעה שנראתה לראשונה על פני כדור הארץ ב-1976 במדינת זאיר ליד נהר האבולה. בגלל המיקום, החליט לכנות את הוירוס הקטלני בשם וירוס-אבולה. לכאורה, איפה אנחנו ואיפה זאיר. ומה יש לדאוג. אבל ב"איזור נגוע" מסופר המקרה של קבוצת קופים אפריקנים חולים שנשלחה מאפריקה לארצות הברית, למטרות מחקר. באתר הקופים סמוך לוושינגטון פורצת מגיפת הוירוס הנורא – ומכניסה את כל ארה"ב לפאניקה.

הטלפונים רצים בבהלה מוושינגטון לאטלנטה, למרכז העולמי לחקר מחלות מידבקות. גם הצבא נקרא לעזרה. חיילי יחידה מובחרת, עטופים בחליפות חלל, נשלחים לחסל את 450 הקופים שנותרו בינתיים בחיים, בעזרת זריקות מוות, לאחר מכן עוטפים את גבלותיהם הנגועות בשקים מיוחדים ומתחילים לחטא כל סנטימטר מרובע באתר וסביבותיו. רופאים מכניסים לבידוד את כל מי שבא במגע עם הקופים האפריקנים, ואחרי הרבה פרקים של מתח גובר, הפחד מתפוגג כאשר מתגלה שהוירוס המסויים הזה היה קטלני רק לקופים ולא לבני אדם. אבל, מסיים פרסטון את ספרו בנימה מאיימת, הוירוסים הקטלניים אורבים עדיין בג'ונגלים. קיצו של האדם, שנדמה היה פעם כי יבוא במים (מבול חדש שייגרם בעקבות הפשרת הקטבים בשל "אפקט החממה" וזיהום האטמוספירה) ובאש (מלחמה אטומית) עלול לבוא במגיפה...

★

בהודו שורפים את ספרו של הנשיא-לשעבר

רדיפת סופרים בשל ספריהם הופכת לאופנה מדבקת. באסיה אחרי סלמן רושדי והסופרת הנרדפת מבנגלהדש, מגיע תורו של רמא-

מספרות העולם

סוואמי ונקטאראמן ההוד"ר. העובדה שוונקטאראמן הוא נשיא הודו לשעבר אינה מצילה אותו עכשיו מרדיפותיהם של חסידי משפחת גנדי.

הנשיא לשעבר פרסם באחרונה ספר בשם "שנותי בנשיאות" שבו, בין היתר, הוא תוקף את רג'יב גנדי, בנה של אינדירה, שעלה לשלטון בעקבות רצח אמו.

התקפה על רג'יב הניבה דרישה תקיפה מצד "הגנדיסטים" בהודו, לשרוף את כל מהדורות "שנותי בנשיאות". עד שיתנו להם לבצע את זממם, שורפים אנשים אלה בחוצות הערים הגדולות, בובה בדמות המחבר.

★

פעמון אזהרה לאוניברסיטאות האמריקניות

פטר רובינסון למד מינהל עסקים באוניברסיטת סטנפורד. את חוויותיו משנות הלימודים סיכם ברומן ששמו "תצלומים מן הגיהנום".

למנהלי האוניברסיטאות האמריקניות חייב ספר כזה לשמש כפעמון אזהרה. פרסטון מתאר את הסטודנטים כרודפי פחד כישלון תוקפים לטיפול פסיכולוגי. את ספרי הלימודים כמסורבלים ולא בהירים, בקיצור כתובים גרוע, ואת הפרופסורים כקולקציה של מרצים הנעה מן הטיפוס הלוחש שכבר בשורה הרביעית לא שומעים אותו אל הטיפוס המביך, שבסוף המשפט שלו – לא מבינים מה אמר בראשיתו.

הגילוי המזעזע ביותר שעושה פרסטון במהלך לימודיו הוא שבניגוד לבתי הספר לרפואה ולמשפטים שאכן מכינים את תלמידיהם לעסוק במקצועות, ביה"ס למנהל עסקים איננו יותר מאשר מועדון חברתי לצעירים מן המעמד הגבוה, שוקקים לתעודת הגמר כדי שיסכימו לקבל אותם לחברות הגדולות.

תואר מ.א. בעסקים, כותב פרסטון, כמוהו כפנקס המתהדרות האפיק של אמריקה. אף אחד אינו מכשיר אותך באמת לדעת לנהל עסק, אבל בסופו – אתה יודע שיש לך סימן חברתי מוסכם שאתה "שייך" וראוי להתקבל כחבר זוטר ב"ביזנסים הגדולים".

★

שגיאות זה לא הכל

פוליטיקאים ממולחים יודעים להפוך כל פגם ליתרון שיעבוד לטובתם. בזהו ג'וזף אסטרדה, סגן נשיא הפיליפינים השולט רק בקושי בשפה האנגלית.

במקום להשתדל לסתום את הפה עד כמה שאפשר בשפה שהוא מרסק ומשבש בכל הזדמנות, יצא עכשיו בפיליפינים ספר בשם "איך לדבר אנגלית בלי אפילו לנסות" ובו כל שיבושי האנגלית האופייניים של אסטרדה. יותר על כן, סגן הנשיא אף ערך מסיבה לכבוד הוצאת הספר והזמין אליה את נשיאו פידל רמוס, דבר שזיכה אותו בתשומת לב רבה של התקשורת בארצו ובארצות אחרות והפך אותו לאחד האישים הפיליפיניים המפורסמים ביותר...

לפרשת השבוע האזינו

צידוק הדין של כלל ישראל

מאת הרב רצון ערוסי

שירת האזינו היא נבואת פורענות ונקמה של ה' בישראל, שה' יפרע ויתנקם בישראל. אם יפרו את הברית עימו, ולכשיפרו את הברית. נבואה זו נאמרה ע"י משה רבינו סמוך לכניסת עם ישראל לארץ הקודש. כדי שתשמש באזהרה ובערות נצחות לישראל, שאם חלילה יהיו, ולכשיהיו, חורבנות וגלויות ועונשים קשים אחרים לישראל, הרי שעל ישראל לדעת שכל הפורענויות הן פועל יוצא של הפרתם את הברית עם ה'. על ישראל לדעת שה' דן אותם דין אמת ולא יהיה נכון לומר, שאין חלילה אלוקים בקרב ישראל, ולא חלילה שאלוקי ישראל אל עוול, אלא ה' הוא א-ל שהוא "הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט. א-ל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא". כך יוצא, שהפרשה בעיקרה היא בבחינת צידוק דין לאומי של כלל ישראל. והתייחסות דומה נמצא בהפטרה.

אמנם שני מנהגי הפטרה שרדו עד היום בקהילות ישראל. מנהג יהודי תימן שהוא על פי הרמב"ם (נספח לספר אהבה) שמפטירים ביחזקאל (יז, כב-כד; יח, א-לב). ומנהג יהודי אשכנז וספרד להפטיר בשירתו של דוד (שמ"ב, כב).

ההפטרה שביחזקאל, עוסקת בצידוק הדין של היחיד ושל הכלל בישראל. שכן בהפטרה זו יחזקאל הפריך את טענת בני הגולה, ש"אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה". והוא שטח בפניהם את דרכי ההשגחה שהן תמימות וישרות. ולכן קובעי הפטרה זו רצו שנמקד את תשומת לבנו בפרשת האזינו. בעיקר לפן של צידוק הדין של כלל ישראל.

אולם קובעי הפטרה זו משום מה הקדימו לעניין של דרכי ההשגחה, מספר פסוקים מפרק יז (בסופו), שעניינם שה' יבריח את נבוכדנצר שהחריב את המקדש והגלה את ישראל. וה' יצמיח מנהיג מבית דוד שיגאל את ישראל.

עיון בפרשה מלמדנו שלא בכדי הוסיפו קובעי ההפטרה הנ"ל את התוספת האמורה, שכן שירת האזינו, שכאמור היא נבואת זעם, פורענות ונקמה על ישראל מפירי הברית עם ה', מסתיימת בנבואת נחמה שה' ינקם בגויים שייסרו את ישראל, ויגאל את עמו ישראל ואת ארצו. דבר זה יקרה, לכשיתברכו ישראל בדברי הזמים שלהם בחטאים ובפורענויות שה' עשה עימם ויצדיקו עליהם את הדין.

ההפטרה השנייה, שירת דוד, אליבא דאמת, היא נאמרת דווקא בעת שמחה בהפטרה של שביעי של פסח. אך היא נאמרת, לפי המנהג השני, גם בפרשת האזינו. כשיש שבת בין יוה"כ לסוכות.

שירת דוד היא שירת הודיה של דוד לה' שהושיעו והצילו וסייע לו בכל מלחמותיו, ונקם באויביו. כלומר, וזהי שירה של האיש השלם בישראל, של המלך השומר אמונים לתפישת היסוד של עמנו, שאנו עם ה', וה' מושיענו והוא נלחם את מלחמותינו, והוא נוקם באויבינו. ואם כן, בעוד שירת האזינו מבליטה את הא-ל הנוקם בישראל בשעה שהם מפירים את הברית עם ה', הרי ששירתו של דוד מבליטה את האל המושיע את ישראל, ונוקם באויבי ישראל בשעה שהם שומרים את ברית ה'. עיון מדוקדק מלמדנו, שגם בשירה זו בא לידי ביטוי עניין צידוק הדין.

העונשים על ישראל בשל קדושתו ונצחיותו

יש צורך בצידוק הדין במקום שיש ערעור על הדין, "אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה" והמצדיק את הדין יוכיח, שהדין דין אמת, ש"הנפש החוטאת היא תמות". ומה שהגיע למאן דהוא, בדין הגיע לו. או שהוא רשע בן רשע, או שהוא רשע בן צדיק, או שהוא צדיק שחזר בו והרשיע.

אולם בשביל צידוק הדין יש צורך שהניזון יכיר בסמכות הדיין. אך אם הניזון כופר בדיין כדיין, ובכפיפותו לדיין, הרי שאין שאלה כלל לגבי הצדק שבדין. שירת האזינו מתמודדת עם עניין זה.

משירת האזינו אנו למדים, שעם ישראל לא יכול לכפור במציאות ה', ולא בכפיפתו לדיינותו של ה'. כי עם ישראל חייב את עצם קיומו כעם לה' "הלא הוא (ה') אביך קנך, הוא עשך ויכוננך". "הוא עשך אומה באומות" (רש"י) "ויכוננך – נתן לך הבנות שתודה מוכן בהם להיות לו עם סגולה". כלומר, קיבלנו מאת ה' גם את ייחודנו ואת ייעודנו להיות אור לגויים.

עם ישראל חייב לה' את ארץ הקודש שה' נתן לו. "ירכיבהו על במתי ארץ". זו ארץ ישראל שהיא גבוהה מכל הארצות (רש"י), גבוה רוחני. קדושת הארץ שנועדה לרוממם את עם ישראל שהוא עם קדוש (ספורנו).

ובכל זאת עם ישראל, בעת שבעם, בעת הצלחותם, לא זו בלבד שהתעברו לה' ולתורתו, אלא ביזוהו וחללו בו. בתועבי ארץ הקודש הם עבדו עבודה זרה והשחיתו דרכם. "וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כשית, ויטוש א-לוה עשהו, וינבל צור ישועתו. יקניאוהו בזרים, בתועבות יכעיסוהו – במעשים תעובים, כגון משכב זכור וכשפים, שנאמר בהם תועבה" (רש"י).

ואם כן, בדין הוא שיעמדו לדין לפני ה'. ולפי הכלל שהנפש החוטאת היא תמות, הרי שהעם כעם קדוש נכשלו וצריכים להעלם. "אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם". "וזהו זה כי בגלותנו עתה תמה זכות אבות, ואין לנו הצלה מיד העמים" (רמב"ן).

אולם עם ישראל נחיה לעם כדי לקדש שם ה' בעולם. אם הוא ייעלם, שמו של ה' יתחלל בעולם, כי יהיו בעולם רק בני אדם המודדים בבוראם, באין עם ה', שיפרסם את הבורא, ואת תורתו. "לולי כעס אויב אגור, פן ינכרו צרימו, פן יאמרו ידנו רמה, ולא ה' פעל כל זאת" (רמב"ן לב, כז).

ולכן ייחודו של עמנו, קדושתו. יוצר מצב שהוא צריך להיות עם נצח כדי לקדש את ה' שהוא אלוקי הנצח. ומכאן שבועת ה' לנקם באויבי ישראל שהם אויבי ה', ולאפשר לישראל לשוב בתשובה ולכפר להם על מעלליהם. "כי אשא אל שמים ידי, ואמרתי חי אנכי לעולם". "אשיב נקם לצרי".

כלומר, נצחיות ישראל היא שמאפשרת לו את המשך קיומו כעם ע"י שהוא ישוב בתשובה. כשם שהנביא יחזקאל אומר שאין ה' חפץ במיתת הרשע, כי אם בשובו ובהמשך חייו. כך. ועל אחת כמה, על עם ישראל כעם. כי עם ישראל צריך לקדש שם ה' בעולם ולתקן עולם במלכות שדי. ולכן לאחר התלאות ההיסטוריים יחזרו ישראל בתשובה וישובו לארץ, ויחיו בקדושה. וה' ינקם באויבי ישראל, שכאמור הם אויבי ה', או אז אומות העולם ישבחו את ה' ואת עמו ויתפעלו מכל המאורעות של ישראל עד לגאולתם, "הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו".

לפי זה יש להבין את תשובת הנביא יחזקאל לבני הגולה. כי לכאורה בני הגולה שנולדו בגולה צדיקים, שהם נענשים בעוון הדורות שחטאו בארץ. אבל אליבא דאמת שהיה עליהם לדעת שהם המשך של עם ישראל, ועליהם לשמור על ייחוד עמנו ועל ייעודו. ולכן עליהם היה לשוב בתשובה כדי שיזכו בגאולה. והם יהיו כצדיק בן רשע, שאותו צדיק זוכה בדינו.

מלכות בית דוד ונצחיות העם

הנביא יחזקאל ניבא שלעתיד יכרות את צמרת הארז (נבוכדנצאר), וה' יקח מראש ינוקותיו, ענף רך, וישתול אותו על הר מרום ישראל. ואותו ענף רך יהיה לארז אדיר עושה פרי ומצל. נבוכדנצאר, יש לדעת, היה מלך אדם, שהפך חיה, כי הוא היה אדם יהיר, כופר באלוקי ישראל. ולכן הוא מגלם את האדם האנטי אלוקי, שהוא בפוטנציה חייתי. אדם כזה אסור שיהיה מנהיג ועליו להסתלק מבימת המנהיגות. לא כן מלכות בית דוד. והכבל, בבית שני, או מלך המשיח לעתיד לבוא. מלך כזה הוא מלך ה', והוא זה שראוי להיות מנהיג ישראל, או מנהיג האנושות כי מלך כזה פירותיו מרובים. והשפעתו הרוחנית האלוקית גדולה.

אבי מלכות בית דוד זו. הוא דוד המלך, שכל מעשיו היו לשם שמים. אף שהוא היה כשרוני וגיבור, ויכול היה לייחס את כל ההצלחות לעצמו, הוא תלה הכל בה', על כל צעד ושעל. דבר זה בא לידי ביטוי בשירת דוד. "ה' סלעי ומצודתי ומפלטי לי.. מגני וקרן ישעי..". "בצר לי אקרא ה' ואל אלוקי אקרא", "כי אתה נירי ה'". דוד מצדיק את דין ה' "הא-ל תמים דרכו" "ותזרני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני".

קשה להבין, כיצד מצליחן כמו דוד מייחס הכל לה'. ועוד לה' ומתפלל בכל עת לה'. משירתו של דוד היינו סבורים, שמדובר באיש שאינו נוקף אצבע ומצפה שה' יעשה לו הכל בדרך נס. ואינו כן. דוד נלחם את מלחמות ה', כבש את הארץ, והכינה לקראת בניין המקדש בירושלים. ואף שרודפו אותו אויבים מבית, לעולם לא התייאש ולא התלונן לה', אלא עשה הכל כדי לבנות את מלכות ישראל בארץ הקודש במלכות ה'. ולכן הוא הפך להיות ובצדק אבי מלכות המשיח, שנועדה להבטיח את נצחיות עמנו במילוי יעודו שנהיה ממלכת כהנים וגוי קדוש. "מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם".

לצערנו, עם ישראל רכש וירכוש תודעה דוידית זו. רק לאחר מימוש נבואת הפורענות שבפרשת האזינו. ולכן עמנו מתפלל לבוא מלך המשיח, מבית דוד. שיביאנו אל המנוחה ואל הנחלה לעולם.

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

מה במדע ובתעופה

S—300

בעריכת דני שלום

טיל הקרקע־אוויר שמדאיג את ח"א

במלחמת ההתשה ובמלחמת יום הכיפורים בשנת 1973, עמד חיל־האוויר הישראלי בפני איום אשר טומטם תורות מבצעיות רבות, ומחירו היה כבד בחיים ובמטוסים: מערכת טילי קרקע־אוויר של מצרים וסוריה.

לאחר המלחמה פורסמו בכתבי עת מקצועיים, מאמרים רבים על "תום עידן המטוס המאויש", ונשיא המדינה דהיום, אף טבע את הביטוי העדין: "הטיל כופף את כנף המטוס". אולם הטיל לא רק כופף את הכנף, הוא ריסק את שתי הכנפיים לגמרי.

במלחמת של"ג נדמה היה כי צה"ל הצליח למצוא תשובה לאיום הטילים על ידי שילוב של אמצעים רבים, כולל מזל"טים, מערכות ירי קרקעיות, טילים קורני מכ"ם ולבסוף גם מטוסי תקיפה. כל אלה שולבו לשם עריכת "אופרציה" מורכבת כדי להשמיד את סוללות הטילים של סוריה בבקעא.

איום חדש

לא עברו שנים רבות, והמתכננים הרוסיים למדו את לקחי אותו מבצע, ויישמו אותם בפיתוח משפחה חדשה של טילי קרקע־אויר.

טילים אלה כיסו את כל המרחב בין "גובה העשב" לבין יותר מ־90 ק"מ במערכות מותאמות שהצטיינו בניידות וביכולת מבצעית גבוהה ביותר.

אחת ממערכות אלה, אשר כונתה כבר "הפטריוט הרוסי" עתידה להכנס בקרוב לשרות במזרח התיכון, והיא גורמת דאגה רבה למפקדי חיל־האויר הישראלי.

מהו האיום החדש?

לפי ידיעות אשר פורסמו לפני מספר חודשים עם ביקורם של נציגים רוסיים רשמיים בסוריה, עתיד הצבא הסורי לרכוש טילי S־300 המכונה בנאט"ו SA–10 גראמבל, לשם הגנת שדות התעופה, אתרי השיגור של טילי קרקע־קרקע וכן להגנת ערים חשובות בסוריה.

פיתוח מערכת הטילים החדשה החל בברית המועצות כבר בשנות השבעים, כדי להחליף את מערכות הטילים המיושנות של שנות החמישים מסוג SA–2 ו־SA–3. היא מצטיינת במספר תכונות המשוות אותה ליכולתו של הטיל האמריקני "פטריוט" הנמצא מאז מלחמת המפרץ בשרות מערכות הנ"מ הישראליות:

– יכולת לפעול נגד מספר רב של מטרות
– הגנה אלקטרונית בפני חסימות ושיבוש תדרי ההפעלה של המערכת
– זמן תגובה מבצעי קצר ביותר
– סבירות פגיעה גבוהה ביותר לכל טיל אשר נורה מן המשגר
– ניידות טקטית גבוהה, כדי להקטין את יכולת האיתור והפגיעה מצד מטוסים עוינים.

את הטיל החדש פיתחו שני משרדי תכנון בברית המועצות: משרד אלמז היה אחראי על שילוב המערכות למערכת מבצעית, בעוד משרד פאקל היה אחראי על פיתוח הטיל.

המערכת פותחה בסוף שנות השבעים והצבתה במערכות הנ"מ של ברה"מ החלה כבר בשנת 1980. לפי נתונים אשר פורסמו בארה"ב,

מערכת חדשה נגד מטוסים וטילים עומדת להכנס לשרות בסוריה

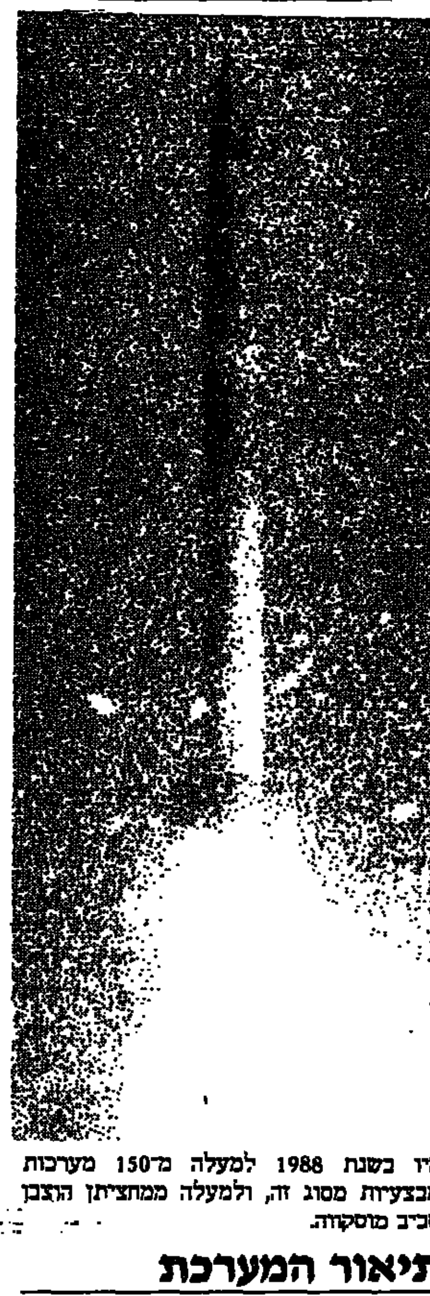

היו בשנת 1988 למעלה מ־150 מערכות מבצעיות מסוג זה, ולמעלה ממחציתן הוצבו סביב מוסקווה.

תיאור המערכת

מערכת טילי קרקע־אוויר מסוג S–300 היא מערכת שנועדה לפעול בכל מזג־אוויר, נגד מטוסים מהירים, טילי שיוט וטילי קרקע־קרקע פשוטים ומטרות אוויריות אחרות. טווח המערכת מגיע מ־90 ק"מ ועד 150 ק"מ בקירוב, ומהירות הפעולה שלה נגד מטוסים מגיע ל־4,200 קמ"ש בדגמים הראשונים, ועד 10,000 קמ"ש בדגמים המתקדמים. נגד טילים הטווח היעיל שלה מגיע ל־40 ק"מ. היא מסוגלת לפעול נגד מטרות מגובה 10 מטרים, ועד 27 ק"מ.

המערכת מצטיינת בזמן תגובה מהיר ביותר, הפעלה אוטומטית מוחלטת כמעט, ועוצמת אש רבה ביותר.

מערכת S–300 נעה על גבי שני כלי רכב עיקריים:

א. רכב הנושא את מכ"ם המערכת הרב־תפקודי (מכונה בנאט"ו FLAP LID), את קרון הבקרה, ספק הכוח, מחשב המערכת וצגי המעקב.

ב. כלי רכב נוספים, הנושאים כל אחד ארבעה משגרים גליליים תתומים. סוללה תקנית כוללת שלושה משגרים ובסך הכל 12 טילים. בסוללות מורכבות יותר יכולה המערכת לשלוט בפעולת 48 טילים בו זמנית.

מכ"ם המערכת המתקדם הפועל בשיטת מערך המופע (PHASED ARRAY) - במערכת זו צלחת המכ"ם אינה סובבת ובמקומו משנה הקרן את זווית הסריקה שלה בצידוד והגבהה, באופן אלקטרוני, וזאת משני צידי המשטח. המכ"ם יכול לפעול בתנאי סביבה אלקטרוניים קשים, והוא חסין כמעט בפני שיבושים.

הטיל המסומל 48N6E הוא טיל חד־שלבי, בעל דלק מוצק היכול להגיע למהירות של 6 מאך. הוא מצטיין בכושר תמרון גבוה במיוחד מולן מטרות נעות, ונושא ראש נפץ במשקל 143 ק"ג המופעל על ידי מרעום קירבה. הטילים מאוכסנים במיכלים גליליים שאינם דורשים טיפול במשך 10 שנים לפחות.

גם שיטת ההפעלה של הטיל מעניינית ומקורית: הטיל נפלט מן המשגר על ידי כוכבה חזקה, ורק עם צאתו מן המשגר הוא ניצת ויוצא לדרכו. המערכת האלקטרונית של הטיל משלבת מידע הנקלט במכ"ם הקרקעי עם המידע הנקלט במכ"ם הטיל. במערכות הנחייה מקובלות, המכ"ם הקרקעי משגר קרן לעבר המטרה, ואת ההד החוזר שלה, קולט מכ"ם הטיל המיירט ומתביית עליו עד לפגיעה. במערכת הטיל S–300 (כמו בטיל פטריוט משם הועתקה השיטה) המכ"ם הקרקעי משגר קרן, את ההד שלה קולט מכ"ם הטיל, אולם הוא מעביר נתונים אלה אל התחנה הקרקעית, וזו מעבדת עבודה את נתיב היירוט המתאים ביותר עד למטרה (מערכת זו מאפשרת להשתמש במחשב גדול ומהיר ביותר העורך את חישובי היירוט בצורה מדוייקת יותר). יותר מכך, על ידי שילוב של מסננים אלקטרוניים ניתן להגן על המידע מפני שיבושים של מטוסי אויב, ואת המידע לטיל ניתן לשגר בעוצמה רבה ובתדרים שונים.

יכולת עיקוב נגד איומים רבים

המערכת החדשה אשר פותחה, מסוגלת לעקוב אחרי מספר רב של "איומים" ולפעול נגד מספר מטרות בו־זמנית. הדבר מחייב מכ"ם בעל כושר פעולה גבוה, וכן טיל בעל יכולת תמרון גבוהה ביותר מגובה נמוך ועד למרחק של עשרות קילומטרים. כמו הפטריוט האמריקני, גם טיל זה פועל על עקרון "עיקוב דרך ראש החישה של הטיל" כלומר את הנתונים על המטרה, מקבל המחשב הקרקעי לא רק מן המכ"ם הקרקעי אלא גם מן המכ"ם המצוי בראש הטיל. כמו כן הוחלט על שיגור הטיל מתוך משגר המוצב אנכית, כדי למנוע את הצורך לסובב את המשגר לעבר האיום – עובדה המגדילה את זמן התגובה. מן המשגר האנכי יכול הטיל לפנות לכל כיוון ממנו באים מטוסי התקיפה.

מערכת ה־S–300 פותחה עד כה במספר דגמים, אשר יכולתם המבצעית וניידותם גדלה מדגם לדגם. הראשון בהם, אשר סומל בנאט"ו S–10A היה דגם נגרר.

הדגם השני SA–10B, נכנס לשרות באמצע שנות השמונים, והוא מצטיין בכושר ניידות גבוה, המאפשר הצבת הטילים לפעולה בכל מקום כמעט, ללא צורך בהכנת שטח או בניתוק הטילים והמכ"ם מכלי הרכב הנושאים אותם. מערכת זו הוצגה בשנת 1989 במצעד בכיכר האדומה. זמן ההצבה של המערכת, אינו עולה על 5 דקות, ועד תריסר טילים ניתן לשגר נגד שש מטרות ברזמנית, בתוך פחות מחמש שניות.

מערכת מתקדמת אף יותר S–300PMU־1, הוצגה בתערוכה האווירית באבו־דאבי בשנת 1993, לטובת מדינות המפרץ. היא מצטיינת בטווח ארוך יותר וביכולת פעולה גם נגד טילי קרקע־קרקע מיושנים יחסית, אך קטלניים במידה לא פחותה מסוג "אל־חוסיין", או "סקאד B" ודומיהם.

הכנסת מערכת S–300 לשרות בסוריה, עלולה לשבש את תכנוני חיל־האויר לשעת מלחמה מהסיבות הבאות:

אם יוצבו הסוללות בקרבת בסיסים או אתרי השיגור של טילי קרקע־קרקע, הם ימנעו ממטוסי תקיפה לפגוע בסוללות בצורה יעילה. בשל ניידות המערכת קשה יהיה לאתר אותה בזמן מספיק לפעולה אפקטיבית. מערכות הלוחמה האלקטרונית של חיל־האויר, הקבועות במטוסים או על הקרקע יתקשו לשבש את פעולת הטילים, בשל המערכות המתוחכמות הקבועות בהם, והחסינות הגבוהה שלהן מפני שיבוש.

מטוסי חיל־האויר יתקשו לחמוק מן הטילים המצטיינים בכושר תמרון גבוהה ביותר, והשאר ישוגרו לעבר המטוסים, סביר להניח, בכמויות גדולות.

ניתן להשוות את המצב כיום למצב בשנת 1970: מלחמת ההתשה הסתיימה באוגוסט אותה שנה, ובידי המצרים נתגלו טילים חדשים מסוג SA-6. חיל־האויר שקט על שמריו משום מה, ועד שנת 1973 לא פעל ולא הצליח למצוא דרך יעילה לפעול נגד טילים אלה שהפכו ל"טראומה" של חיל־האויר במלחמת יום הכיפורים".

נקווה כי הפעם יעשה מאמץ למצוא דרך יעילה נגד הטילים החדשים, ומהר.

הונדה סיביק החדשה הוצגה בפריז

ביום שלישי השבוע הוצגה בפני כתבי רכב בצרפת המכונית החדשה מדגם הונדה סיביק מתוצרת יפן. חברת הונדה הודיעה כי היא עומדת להגדיל את מספר עובדיה במפעל בסווינדון באנגליה לשם ייצור הדגם החדש עבור השוק האירופי.

דו"ח ניטור על הדגה והמזהמים בים התיכון מאשר:

ריכוז המתכות בחופי ישראל, משביע רצון

הדו"ח, שהוגש לשר לאיכות הסביבה מסכם את תוצאות הניטור השוטף של מתכות במשקעי קרקעית ובבעלי חיים באיזור מימי החוף של ישראל בים התיכון, בשנת 1993.

העבודה מומנה על־ידי המשרד לאיכות הסביבה ובוצעה על־ידי האגף לחקר האוקיינוגרפיה, והוגשה לשני השרים באיכות הסביבה.

הדו"ח מציין כי באיזור מימי החופים נמצא במצב טוב בבחינת ריכוזי המתכות, אם כי עדיין ישנם מוקדים בעייתיים – בעיקר במפרץ חיפה.

עוד מעלה הדו"ח, כי כל הדגים שנבדקו, לרבות אלה שבמפרץ חיפה, ראויים למאכל ביחס לתקן הישראלי לריכוז המירבי של כספית בדגים.

בשנים האחרונות – אומר הדו"ח – חלה ירידה ניכרת ברמת הזיהום של מפרץ חיפה בכספית. להערכת מחברי הדו"ח – זו התגובה הסביבתית להקטנת הזיהום בתעשייה האלקטרוכימית (פיטאריים) על־ידי מתקנים לטיפול בשפכים.

כללית, מציין הדו"ח, נמשכת מגמת הירידה הרב שנתית בריכוזי הכספית בדגים, ורמות הכספית שנמצאו ב־1993 מתקרבות לערכי הרקע הטבעיים. ריכוזי המתכות האחרות בדגי מאכל סבירים ביחס למקובל בעולם.

המשרד לאיכות הסביבה מעריך כי השיפור במצב הוא תוצאה ישירה של המאמצים הנעשים בשנים האחרונות לניקוי הים התיכון מזוהמים, בצמצום הזרמת שפכי תעשיה לים והתגובה שהטיל המשרד לאיכות הסביבה על המפעלים לטפל בשפכיהם.

עם זאת אומרים אנשי המשרד, עדיין נותרו בעיות חמורות במספר אתרים, ובעיקר במוצאי נחלים (והבעיה החמורה מכולן היא בקישון), אך כבר אפשר לראות את היום, שבו יופסקו כליל ההזרמות המזהמות לים.

הנתונים המעודכנים ידונו עליהם בועידת שרי איכות הסביבה, שתתקיים ב־11 לינואר בשנה הבאה בתוניסיה, ואשר תדון בעתיד הים התיכון.

עובר אורח

מאת חגי הוברמן

שמעון שבס: לראש־הממשלה אין סמכות לדון על עתיד הגולן

ל אחר כינוס חירום של ועד ישובי הגולן הקריא יו"ר הוועד את ההחלטה שהתקבלה:

"אנו קוראים ומזהירים את ראש־הממשלה לפני נסיעתו:

"אין אנו מכירים בסמכותך להיכנס למו"מ על עתיד הגולן.

"עם ישראל וכנסת ישראל לא מאחוריך.

"ישובי הגולן יחד עם תושבי צפון הארץ ורבים מהמוני בית־ישראל יתייצבו כאיש אחד נגד מזימה כלשהי.

"מתיישבי הגולן לא יעזבו לעולם את אדמתם. תמורת כל הון שבעולם לא יצליחו לפלג את רצוננו העז להמשיך ולחיות בגולן לדורי דורות תחת ריבונות ישראלית".

ההודעה הזו לא נוסחה השבוע. זוהי ההודעה שפורסמה בעקבות ישיבת חירום של ועד הגולן ב־30 במרס 1980, והיא פורסמה ערב צאתו של מנחם בגין ז"ל לשיחות עם נשיא ארה"ב דאז ג'ימי קארטר. את ההודעה הכופרת בסמכותו של ראש ממשלת ישראל לנהל מו"מ על עתיד הגולן ניסח לא אחר מאשר יו"ר ועד ישובי הגולן דאז – שמעון שבס.

האם יחזור הסיוט?

תעלות הקשר ב"מורת־פע־אד־ג'ירת" – אחד המוצבים הסוריים המבוצרים ביותר שהיו בגולן. ממנו נהגו הסורים לירות לעבר ישובי החולה ובמיוחד לקיבוץ גדות שמתחתיו. כיום יש־שם אתר הנצחה בשם "מצפה גדות". צילום: חגי הוברמן

שבס מגנה את "ההכרזות חסרות האחריות" של... שמעון פרס!!

לא היתה זו ההתבטאות היחידה של שבס בנושא הגולן. בבטאון ישובי הגולן "ארץ הגולן" מס' 35 מלפני 14 שנה בדיוק, ערב חג סוכות תשמ"א, 24 ספטמבר 1980, מופיע הדיווח הבא, שאלמלא היה תאריכו מצויין במפורש דומה היה שהוא מוסב על שהתרחש בשבוע האחרון, אולי למעט שמו של יו"ר ועד הישובים:

"בישיבת המליאה, שנתקיימה בקצרין ביום 18.9.80 הורגשה תחושת שעת החירום בכל הנוגע לריבונות הישראלית בגולן. יו"ר הועד שמעון שבס סקר את המצב בכנסת ובמפלגות לקראת העלאת הצעת חוק בענין הריבונות ויהודה הראל ניתח את המצב המדיני לקראת אפשרות של סיפוח הגולן. מרבית הדוברים קראו לפעילות נמרצת ומיידית, כדי להביא לכך שרצונו של רובו המכריע של עם ישראל יבוא לידי ביטוי ממשי בחקיקה. סוכם על כינוס דחוף של המליאה, שיוקדש לדיון לקראת פעולות מבצעיות, לקידום הנושא..."

מה שהוחלט באותו כינוס חירום בקצרין בראשותו של שמעון שבס לא קשה לנחש. נביא כאן רק סעיף אחד, מעניין עד מאד: "ועד ישובי הגולן מגנה את ההכרזות האחרונות של חבר הכנסת שמעון פרס בהתנגדותו החוזרת ונשנית לצירוף הגולן לישראל ובקריאתו לוויתורים על חלקים מהגולן. הועד קורא לתנועת העבודה ולתנועות ההתיישבות להסתייג מהכרזות חסרות אחריות אלה".

אגב, על הכינוס מתודש מרס דיווח אז "ארץ הגולן": "בענין פיתוח הגולן התריע יו"ר הועד שמעון שבס על ההקפאה העמוקה והביא לידיעת הנאספים, כי בשנה זו מתכוננים לבנות בישובי הגולן כ־50 יחידות דיור בלבד ובקצרין כ־150". התריע התריע, אבל לא נראה שכיום הוא חש מבוכה כלשהי כיושבו כמזכיר הממשלה לצידם של שרים כמו פואד ועוזי ברעם...

הילדים חזקים מחכמי המשפט הבינלאומי

ונביא דוגמא נוספת. ב"ארץ הגולן" מס' 36 מיום ל' תשרי תשמ"א, 10 באוקטובר 1980, אנו קוראים על כינוס שנערך בצפת בהשתתפות ראשי עיריות ומועצות מהגליל בנושא ריבונות ישראל בגולן. בין היתר אנו קוראים שם את התיאור הבא:

"...יו"ר ועד ישובי הגולן שמעון שבס... תקף את הסיסמאות שמפריחים אוהדי הנסיגה כגון: 'הישובים לא יהיו מכשול לשלום' או 'יש לחזק את הישובים, כדי שיהיו קלפים חזקים למיקוח'. הוא הדגיש שיישובי הגולן לא יהיו לעולם נושא למיקוח פוליטי כלשהוא".

וכאן היה לשבס 'סקופ': "שבס גילה שעוד בתקופת היות שמעון פרס שר הבטחון, היתה תבנית לנסיגה חלקית מהרמה במקרה של הסדר ביניים, ונסיגה מלאה במקרה של הסדר שלום". מעניין אם היה מי שהסב את תשומת ליבו של שבס לעובדה, שכשאשר פרס היה שר־הבטחון היה גם ראש ממשלה בישראל, יצחק רבין שמו. לא נראה ש"גילוי" הזה הפריע לשבס להתחבר מאוחר יותר לרבין, עוד בימים שגם הוא הבטיח ש"מי שיעלה על הדעת לרדת מרמת־הגולן יפקיד את בטחון ישראל".

ומסיים הדיווח את דברי שבס במשפט הבא: "...יו"ר הועד קבע, שלא המשפט הבינלאומי, כביכול, הוא שיקבע את גבולות הארץ. אלפיים הילדים שנולדו בגולן חזקים מחכמי המשפט הבינלאומי בתוכנו".

אפשר רק לקוות שמנכ"ל משרד ראש־הממשלה, שותף מלא לפעילות המדינית של ראש־הממשלה על עתיד הגולן, יזכור להפנות את תשומת ליבו של רבין לדברים שניסח בעבר שמעון שבס...

✡ ישראל רואה ברמת הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה גם לעת שלום. לכן, בכל הסכם שלום עם סוריה, ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמה, עליה הוחלו השיפוט, המשפט והמינהל הישראלי.

✡ יש להבטיח בהסכם כי ישובים יהודיים בשטחים שישראל תפנה יוכלו להשאר על מקומם ויובטח שלומם ובטחונם של המתיישבים.

צילום מתוך המצע המקורי של מפלגת העבודה בנושא הגולן.

שובה של הברית ההיסטורית

התמונה שפורסמה בתחילת השבוע בעמוד הראשון של "הצופה", בה נראתה חבורת מתפללים בעת שביתת הרעב מול אתר גמלא בגולן, הראתה לא רק את כוחה של האמונה במאבק על הגולן. היא סימלה יותר מכל את חידושה של הברית ההיסטורית האמיתית בין הציונות־הדתית לתנועת־העבודה האמיתית, הברית שרבין כראש־ממשלה החריבה לפני 17 שנה, בשם שהוא שואף להחריב כיום את ההתיישבות היהודית בגולן.

שהרי בניגוד לקבלנותיהם חסרות השחר ותלושות מכל מציאות של אישים מהשמאל, דתיים וחילוניים כאחד, הברית־ההיסטורית לא חרבה בגלל שינוי תפיסתה המדינית של המפלגה הדתית־לאומית, כשם שהיא מעולם לא התבססה על זהות מדינית. הברית־ההיסטורית בין תנועת־העבודה לציונות־הדתית – אנשי "מימד", לתשומת ליבכם!! – היתה ברית חיובית, ברית של עשייה: ברית של שותפות במעשה ההתיישבות, ברית של שותפות במעשה בניית הארץ, ברית של שותפות בבניית הכוח הצבאי ובנטילת חלק בו. זה החל שנים רבות לפני קום המדינה. כאשר קמה בשנות השלושים התיישבות בעמק בית־שאן, היתה טירת־צבי חלק בלתי נפרד מהמאמץ. כאשר קמה עוד לפני קום המדינה התיישבות בגוש־עציון, שכן קיבוץ רבדים של השומר־הצעיר בשכנות ובקירבה לא רק גיאוגרפית לשלושת הקיבוצים הדתיים. כאשר קמו י"א הנקודות בנגב במוצאי יום־הכיפורים תש"ז, היו כפר־דרום ותקומה שתיים מהן, בנוסף לבארות־יצחק שכבר ישבה במקומה מול עזה. ואין זו אלא רשימה חלקית.

השותפות הזו נמשכה משך כל שלושת העשורים הראשונים של המדינה, ואפילו ביתר שאת אחרי מלחמת ששת־הימים. בקעת־הירדן נודעה ביישובים יהודיים, כאשר מחולה היא חלק ממנה לא פחות מייס"ב או נתיב־הגדוד. ורמת־מגשימים, קשת, נוב, חיספין, יהונתן ואבני־איתן היכו שורש ברמת־הגולן בדיוק כמו מרום־גולן, כפר־חרוב, אפיק ועין־זיוון, ושאר ישובי הגולן.

הברית־ההיסטורית בין הציונות־הדתית לתנועת העבודה הייתה ברית של תפיסת הציונות־המעשית, בניגוד לציונות־המדינית מבית מדרשם של הרוויזיוניסטים, "הליכוד" דהיום. זה היה כוחה ואלו היו החישוקים שהחזיקו אותה. לתפיסה ה"יונית" לא הייתה כל שייכות לענין, בניגוד לדברי המלעיזים מהשמאל, חלקם חובשי כיפות־סרוגות.

הברית הזו התנפצה כאשר תנועת העבודה סטתה אל הדרך של הציונות־המדינית. לא היה לה עוד שום סיכוי נוכח הצהרות חוזרות ונשנות בנוסח של "הפתרון היחיד הוא פתרון מדיני". הציונות הדתית לא שינתה את פניה. היא נותרה נאמנה לדרכה. מפלגת העבודה היא ששינתה את תפיסתה בצורה קיצונית. היא שזנחה את את הדרך הציונית בה הלכה קוממיות למעלה מיובל שנים. בעסקה לא ניתן היה להמשיך את הברית־ההיסטורית.

ההוכחה לכך ניתנה השבוע במצוק מול גמלא. מה שהתרחש שם הוכיח שבגבורזמי הגולן אכן נותרה הברית־ההיסטורית האמיתית. שביתת־הרעב המשותפת של מתיישבי הגולן, דתיים וחילוניים כאחד, גלויי ראש עם חובשי כיפות־סרוגות, שכולם לובשים חולצות־כחולות, כחלק מהמאבק המשותף נגד מזימות החורבן של אבירי הנ"ארציונות־מדינית בראשות מפלגת העבודה, הוכיחה כי את הברית־ההיסטורית ניתן היה להמשיך רק אילו הייתה ממשיכה להתבסס על הציר החיובי של התיישבות ובנין. מרגע שמפלגת העבודה הפכה ממקימה ישובים להורסתם, התנפצה הברית הזו סופית. הפגנתם של חברי קיבוצי התק"ם מהגולן בצד המושבניקים של הפועמ"ן כנגד יצחק רבין מוכיחה כי כאן צומחת מחדש הברית־ההיסטורית האמיתית, זו שרבין שבר בשנת 1977 ושב וניפץ סופית אחרי הבחירות האחרונות.

וכשיגוז סופית החלום הרע של מדיניות הממשלה הנוכחית עוד עשוי להתברר כי למהלך המדיני הבזוי שלה בכל זאת הייתה תוצאה חיובית. כשאימות הבולת של הגולן יכוסו בעתיד הלא־רחוק בפרדסים ירוקים נוספים של ראשים, מטעים והיי־לדים, עוד יתגלה כי בניגוד לתכנונים המקוריים של הממשלה הנוכחית והעומד בראשה מעז יצא מתוק מאוד.

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

לפנקס טיולי החג

מ"כנר על ההר" עד סדנה במערה

יש להניח שתוכנית טיולי חול המועד סוכות כבר מוכנה עד לפרטי פרטיה במשפחה שלך. אם כך הדבר, ואפילו אם לא, יש לי שתי הצעות שאפשר לשלבן במסלול המוכן.

הרשי לי לנחש, שבחג תסעו צפונה, להזדהות עם תושבי רמת הגולן במאבקם, שהוא גם מאבקנו. את המסע צפונה אפשר לשלב עם ביקור באירוע הנקרא "ניגונים" שיתקיים בחוה"מ בין התאריכים 20־23 בספטמבר. האירוע נקרא גם "חג המוסיקה היהודית" והוא נערך בסביבות הר מירון ובסימן 45 שנה ליישובי גבול הצפון.

כנר על ההר

כך למשל, בתוכנית ששמה "כנר על ההר", (יום רביעי בבוקר בשבוע חול המועד) יוכל הציבור לטפס ברגל או לנסוע באוטובוס אל מרומי הר מירון ושם להנות ממופעים מוסיקליים שונים. אירוע אחר יתקיים בבית הכנסת העתיק בברעם (גם הוא ביום רביעי, בשעות אחה"צ) נקרא "לקראת כלה" ואפשר יהיה לחזות שם בחתונות כנוסח עדות: חתונה תימנית, גרוזינית, בוכארית בהשתתפות זמרים ולהקות רקדנים. לנסוע "לקראת כלה" אפשר ממגרש החנייה של מושב ספסופה.

שטעטעל ביער

ביום שלישי של חול המועד, בשעת ערב מוקדמת תופיע שולי נתן בבית העם של אביחיל במופע שקראה לו "קולות וקנידעלעך" ואילו הכלייזמר מידל רוניק ינגן מוסיקה יהודית על כינורו בקיבוץ סאסא גם כן ביום שלישי. דוגמא נוספת: "שטעטעל ביער", תזמורת כלייזמרים, תזמורת משטרת ישראל וחבורת זמר יופיעו ביום חמישי בבית יער (מול הכניסה לצפת) ובאותם ימים תהיה תערוכת תשמישי קדושה יהודיים במגדיאון בברעם ואילו בקיבוץ ברעם יופיעו נגני ספרדית, ועמם הזמרת נחמה ליפשיץ (בערב) במופע הנקרא מוסיקה יהודית בגטאות. יהיו עוד מופעים אבל תפסתם את הרוח של האירוע ופרטים מדוייקים עליו תשיגו במועצה האזורית מרום הגליל.

צלילים במערות

אם מסלול הטיול שלכם יוביל את המשפחה לכיוון אחר בארץ, נניח למערות בית גוברין, הרי שגם שם מחכה לכם, בעמקי המערות, פסטיבל מוסיקלי עם נגנים וזמרים. משפחה שלא מתעניינות במיוחד במוסיקה, יוכלו להשתתף שם בסדנאות יצירה, לפתור כתב חידה, להציץ למאהל בדואי או להזמין טיולי ג'יפים עם אנשי "ארץ בראשית" ויהיה שם גם בזאר האמנים כמקובל באירועים כגון מתקיל עם רב.

רעיונות לטיולים נוספים – במדורים הבאים.

ממראות ה"שוק"

גם נשים מברכות על ארבע המינים וגם בנשים אפשר להבחין בשווקי ארבעה המינים הפזורים ברחבי הארץ. יש בהן הרוכשות קישוטים לסוכות ויש, המתעניינות במהדרי לולב, אתרוג והדסים.

פגשתי ביניהן מורות וגננות שרכשו לולב ואתרוג לצורך המחשה ולימוד בכיתותיהן. הנה מה שקלטה מצלמתו של הצלם מ. דקל באחד השווקים. נחמד, לא?

פטנט ישראלי להצלת "עיניים אבודות"

כאשר הגיעה אלין גבאי, מקורבנות פיגוע הטרור הרצחני בעפולה, לבית החולים "שיבא" בראשית הקיץ, היו פניה מרוסקות ועינה הימנית פגועה קשה. אחרי שמונה שעות בהן שיקם צוות יפה הולסת את עצמות פניה, הוחלט שהעין אבודה וצריך להוציא. אבל אז נכנסו פרופ' טרייסר וד"ר אבני לתמונה. שני אלה, המתמחים בניתוח רשתית הוליטו, שחייבים לנסות להציל את עינה של הצעירה בעזרת הניתוח החדשני ביותר, שרק השנה החלו ליישמו, שנועד להציל "עיניים אבודות".

רק שישה אנשים בישראל נותחו בעזרת הפטנט הזה, ותמיד מדובר באנשים צעירים, שלרופאים "חבל" במיוחד להרים ידיים בקשר אליהם. בעולם זה בינתיים ניתוח כמעט בלתי ידוע, שכנראה מתבצע רק בישראל. הממציא שאיפשר לבצע אותו הוא צלם עיניים ישראלי בשם אבי שהמציא עדשה המאפשרת למנתח לראות את כל היקף הרשתית, וכך לנתח בתוך העין במקומות שבעבר לא היו נגישים ואכן גם לעדשה קוראים היום "אבי".

□□□

וכך מתבצע הניתוח: בשלב הראשון חותכים בברזה הקרנית "חור" עגול בקוטר 7 מ"מ. לתוך הפתח הזה מכניסים עדשה בצורת בורג, עשוייה מחומר פלסטי שקוף, המאפשרת למנתחי הרשתית להבחין בכל פרט בקרקעית העין. על עדשת הבורג, מלבישים את עדשת "אבי" – המגדילה את שדה הראייה של המנתח. ועתה מתחילים בעיקר – בתיקונים שמתבצעים כאשר המנתח מסתכל מבעד לצמד העדשות.

□□□

בין התיקונים שנערכים היום: הצמדת רשתית, טיפול עם לייזר תוך עיני, הזרקת שמן סיליקון ועוד. מדובר בניתוחים קשים, ארוכים ביותר, מסובכים ודורשים מיומנות רבה. בתום התיקון מוציאים את העדשות, סוגרים את הפתח ומשתילים ב"חור" קרנית מבנק הקרניות.

בעקבות הניתוח מסוגלת "העין האבודה" להבחין בין אור וצל ותנועות, ולפעמים אפילו לקרוא אותיות, מה שמאפשר למנותח לחזור לפעילות רגילה.

□□□

גם במקרה הכי גרוע, כשהראייה לא חוזרת, עדיין מצליח הניתוח לשמר את צורת העין וכך להגן על המראה האסתטי של הנפגע. ללא ניתוח כזה, העין היתה מצטמקת ונעלמת.

אשר לנערה אלין גבאי עמה התחלתי את הסיפור. היא רואה היום אור וצל, כלומר עצב הראייה שלה מתפקד ויש סיכוי לשיפורים נוספים.

מול כל הנסיגות הרפואיות בשנים האחרונות (חוסר האונים מול האיידס, הוירוסים המוטפניים, מחלת הסרטן, אפילו כינים, שפעות ונזלות) – נחמד לקרוא על התקדמות בתחום חיוני אחד לפחות.

ואם יש לכם 25 אלף מיותרים...

מי שנכווה בבורסה עד כדי נדר ("בלי נדר") שלא להשקיע בה יותר לעולם, ויש לו במקרה 25 אלף ש"ח מיותרים – יש לי הצעה מה לעשות בהם... להשקיע במערכת מיזוג אוויר מרכזית עם הפיתוח הטכנולוגי החדיש ביותר שיש בתחום הזה – שלט רחוק המסוגל לווסת את החום והקור בכל חדר בדירה – באופן נפרד. וכך, אם הסבתא שתמיד קר לה מבקשת מיזוג מתון בחדרה והבן שתמיד חם לו מבקש שיהיה קר יותר – אין בעיה, בלחיצות מתאימות מעלים או מורידים את המעלות בכל חדר לחוד. חידוש נוסף – אפשר לצלצל הביתה לפני שיוצאים מהעבודה או מהרכב (בפלאפון) וצלצול הטלפון מפעיל את המזגן החדש כך שבכניסה לבית הכל ממוזג כבר ולא צריך לחכות כרבע שעה באוויר מחניק ולהט עד שהמיזוג פועל.

בקיצור – תענוגות של עשירים. למערכת הסופר־סופר הזו קוראים "אברסט סופר קונטרול" ואנשי "בית המזגן" המשווקים אותה מנחמים אותי בכך שבדירה קטנה גם 15 אלף ש"ח "בלבד" – יספיקו כדי להתקין את הלוקסוס הזה בבית.

מבצע

ברשת שילב נמכרים החודש כסאות בטיחות לתינוקות וילדים עד גיל 4 בהנחה (למשל 299 ש"ח במקום 335 ש"ח).

ליקוקים חדשים

לסנוקרסט זהב יש תוספת לגלידות השמנת בטעמי וניל, שוקולד ומוקה. היא הוסיפה להן עלי שוקולד, כדי לעשותן חגיגיות יותר וכמובן גם עתירות קלוריות יותר. הטעם אכן משובח.

□□□

ויטמן לא מפגרת ומציעה עכשיו חידוש משלה – גלידות שמנת באריזה אישית של 90 גרם עם כפית חד פעמית. יש אריזה של שמנת וניל עם פירורי שוקולד ואריזה בטעם שוקולד עם אגוזי לוז וצימוקים. הכפית המצורפת ארוכה ודמוית בעטיפה נפרדת. רעיון חיובי ביותר.

■■■

ולסוף, קרחונים המשווקים בשקיות אצבע מפלסטיק בצבעים שונים, שצריך להקפיא בפריזר הביתי. הטעמים: לימון, תות, מנגו, קולה וענבים. שמן של "האצבעות" הקפואות קוסמיק. הנוער מתלהב מהן, המבוגרים פחות.

■■■

ממרח שוקולד חדש בשם שוקולדי מצטרף למכור הישן של "השחר" ועלית. הפעם של מחלבת מילק מן. הוא מכיל מחצית מכמות הסוכר שיש בממרחים האחרים ואולי משום כך ילדי מיהרו לנטוש אותו ולחזור אל הבריחות עשירות הסוכר. כל שכנועיי לא עזרו בנידון. לעומת זאת, מבוגרים האוהבים "לנשנש" ממרח שוקולד בכפית יעשו זאת עם השוקולדי במצפון מיוסר פחות.

השוקולד פורח

מה לא יעשו יצרני המזון כדי למשוך את תשומת לבנו, לרכוש תדמית אופנתית ובכלל למצוא חן?

בעלית חשבו על הגימיק הזה כתירוץ להציג בפנינו שוב את הממרחית המוכרת: לשווק את כוסות הפלסטיק עם ממרח השוקולד כשעל המכסה שלהן שקית דקיקה ובה... זרעי צמחי נוי. בנוסף מצורף גם טופס לדיווח על מפגעים סביבתיים. את הזרעים הללו אנחנו אמורים לגדל באריזות הממרח, אחרי שמלאנו אותה באדמה ובתערובת מתאימה, מה שנקרא מחזור האריזה.

בעצם – יוזמה מקסימה בהחלט, שכדאי לאמץ ולחקות.

פטנטים

סופג לחות גבישי

בטרם מתחילים הגשמים, כדאי אולי להצטייד במוצר שפותח בהולנד ומיובא בימים אלה לארץ. זהו מיכל המכיל גבישי חומר נטולי ריח, שאינם צורכים חשמל, ומסוגלים לספוג לחות באותם מקומות בבית שאי אפשר לאוורר כראוי: מטבח, חדר אחורי, מרתף, חדר ארונות וכדו'.

הגבישים יעילים לחודשיים שלושה (תלוי בכמות הלחות באוויר) ואח"כ יש להחליפם. חפשו בחנויות לחומרי בניין. המחיר כ־26 ש"ח.

פס שעם

במקום לוח שעם שתופס מקום רב בבית והוא גם לא כל כך אסתטי, אפשר להשיג היום ברשת "סופר אופיס" פס שעם ממוסגר בפלסטיק או אלומיניום עם דבק דו־צדדי או מגנט, המאפשר לחברו לכל משטח ישר בבית ובמשרד. פטנט אמריקאי המאפשר לתלות פתקים בצורה מסודרת, עם מסרים מבני המשפחה זה לזה, בלי להעמיס יותר מדי על דלת המקרר...

במקום מודיעין 144

התוכנה החדשה עשוייה לשחרר אותנו מצליל התפוס המעצבן כשמחייגים ל־144 אבל גם מ־400 דולר... מדובר ב"תקפון זהב", תקליטור המכיל את כל מנויי הטלפון בישראל ומתחבר למחשב האישי באמצעות CD ROM. אם אתם מעוניינים חפשו ב"סופר אופיס".

השעון הירוק

שעון זוהר ללא שימוש בחומר רדיואקטיבי (פרומיתיאום, טריטיום, רדיום) שעד כה היה אחראי לספרות ולמחוגים המאירים בשעונינו – זהו הפטנט החדש שזכה לכינוי "השעון הירוק" על משקל תנועות "הירוקים" בעולם. מייצרת אותו חברת לורוס היפנית ושמו "לומיברייט".

היפנים הפתיעו בכך את יצרניות השעונים האחרות בעולם שיצטרכו עתה ללכת בעקבותיהם.

אגב, החוק הבינלאומי מגביל את השימוש בצבעים זוהרים בשל הסכנות של קרינה (חלשה ביותר אמנם) של החומרים הרדיואקטיביים. החומר הזוהר החדש, הלומיברייט, לא כפוף להגבלה זו ולכן השעון המיוצר ממנו זוהר ומואר כולו, באור החזק פי 10 מהשעונים שהיו עד כה. המחיר, מ־120 ש"ח ומעלה.

יזמות חרדיות

הרשות לעסקים קטנים עומדת להקים מוקד ליזמות עסקית לנשים חרדיות בבני־ברק, ביוזמת העירייה – נאמר בידיעה שנחתה על שולחני לפני ימים אחדים. לרגע תמהתי ולמשנהו – אמרתי לעצמי: הגיע הזמן. שהרי, סוד גלוי הוא שרוב בנות החוגים החרדיים יוצאות מן הסמינרים ללא כל מקצוע פרט לתעודת הוראה המאפשרת להן ללמד ברשת החינוך העצמאי. רשת זו לא מסוגלת לקלוט את כולן, וכמה יתפרנסו, במיוחד כשהבעלים רובם אברכי כולל?

עד כה ניסו הצעירות את כוחן בקורסים לקלדנות, אבל כמה קלדניות צריך בבני־ברק? והנה עכשיו, ילמדו אותן להפוך ליזמות עסקיות ולפתוח עסקים קטנים בבית. בצורה כזו תוכלנה לשלב פרנסה עם טיפול בילדים.

מה נצפה מה צפוי

ברדיו • בטלוויזיה

יום שישי

ערוץ 2

09.30 שישי סרט – כלבי הקוטב – סרט המשחזר את קורותיה של משלחת מדעית יפנית לאנטרקטיקה. המשלחת יצאה ב־1957 ובגלל סכנות מזג האוויר חזרה ליפן. את הכלבים ששרתו אותם בנאמנות הם קושרים ליד בסיסם באנטרקטיקה. הסרט מתאר את מלחמת ההישרדות שלהם בתנאי מזג האוויר הקשה, עד שמצאו שני הכלבים שנשארו בחיים שניים מחברי המשלחת.

12.00 ילדי המרחב הדרומי – שם הפרק: מריה אלנה וסוזאנה – הנדרה. מריה אלנה וסוזאנה שתי נערות מתבגרות מהונדורס. הן ידידות טובות למרות הבדלי אופי. שתיהן משתתפות בחוג תיאטרון במהלך התכנית מתברר הרקע המשפחתי השונה של השתיים.

12.30 גאון הדור – סדרה חדשה בהנפשה. זהו סיפורו של קרו הילד הגאון שגדל בעידן הקרח. קרו וחברותיו הממותות התכמות יוצאים למסע הרפתקאות. החוויות שהם עוברים מציגות נושאים שונים בחיי היום יום בצורה משובבת לב וחביבה.

טלוויזיה חינוכית

08.00 תולדות התרבות המערבית – אירופה והעולם השלישי.

09.00 סרט קולנוע – על הגבעה השחורה שני דורות בחיי וולשים כפריים (1895־1980). דור ההורים – הזכרות ביניהם, חיזור, חתונה וגידול הילדים והבנים – תאומים שהקשר האמיץ ביניהם והתלות גורמים להם לכשלון בחיי אהבתם והישארותם רווקים כל חייהם.

11.15 משפחה אוהבת – סדרת דרמה בת 22 פרקים. רוז וליני הם הורים לפייג' בת ה־21, בקה המתבגרת וקורקי, נער בן 18 שיש לו תסמונת דאון, המנסה להשתלב בחיים הנורמליים.

12.05 גאנש – האל הפיל – תכנית תעודה על הפיל המיתולוגיה ובפולקלור ההודי, הפיל כידיד האדם, הפיל הניתן לאילוף.

14.00 צלילים מן ההיכל – דוד לדור יביע.

מוצ"ש

טלוויזיה ישראלית

20.00 שלישיית סטפן גראפלי – מתוך פסטיבל ישראל 94, מופע של הכנר, וירטואוז הג'אז הצרפתי הנודע סטפן גראפלי עמו במופע מרק פוסה (גיטרה) וז'אן פיליפ וירה (באס).

20.30 מה יגידו השכנים – סדרת טלוויזיה קומית.

22.00 גרייס על הבמה – סדרה קומית.

22.25 מארבע כנפות – מקרתגו לירושלים – סרט בשני חלקים. הסרט מתעד מסע של קבוצה ישראלית ראשונה לתוניסיה – חלק שני (ש"ח).

23.15 הצגת חצות – דיוקנים – סיפור אהבה העוקב אחרי שני אנשים השייכים למעמד הבינוני באמריקה: עקרת בית ובעלה, הנשואים זה לזה כבר 14 שנה במסירות ובנאמנות אין קץ, מתמודדים בקונפליקט שבין כנות ועבודה קשה לבין השחיתות של המאה ה־20.

ערוץ 2

21.45 החבר'ה הטובים – החבר'ה הטובים סרטו המקפיא, המרתק והמשעשע של מרטין סקורסזה, מתאר את מסעו של אדם אחד, במשך שלושים שנה, אל תוך עולם הפשע המאורגן בברוקלין החל מהיותו ילד בן 13. בשלב בו חייו מגיעים לנקודה בה הוא חייב להפנות עורף לחבריו לפני שהם יעשו זאת בתאר הסרט את מאבקיו להימלט מעולם הפשע ומעברו.

יום ראשון

טלוויזיה ישראלית

15.30 הנסיך מפצח האגוזים – סרט קולנוע בהנפשה.

17.30 הסוכה המעופפת.

17.50 קונצרטון.

19.30 אהבה ממבט ראשון – שם הפרק: אהבה ראשונה, פעם שנייה.

21.00 60 השניות שיזעזעו את העולם – סרט תעודה לפני כ־70 שנה, בספטמבר 1923, תקפה רעידת אדמה קטלנית את טוקיו והותירה אחריה כ־140,000 הרוגים. מאז הצליחה טוקיו להשתקם ולהתפתח, וכיום היא נחשבת לעיר העשירה והדינמית בעולם. אך טוקיו יושבת על פצצת זמן: מדענים מזהירים מפני אסון נוסף – רעידת אדמה שעלולה לגרום אסון כלכלי ולהמיט חורבן לא רק על העיר אלא על העולם כולו.

23.40 ג'ייק והשמן – סדרת מתח אמריקנית. שם הפרק: לא עלה בדעתי.

00.25 פסוקו של מקום – מבט אל אפק.

ערוץ 2

19.30 ככה לא מתנהגים – סדרה קומית.

20.30 תגן ותתן.

21.00 בשידור חי – דן שילון מארח.

22.30 אין עם מי לדבר – תכנית סאטירה.

23.35 מקום קטן.

00.00 התחנה – סדרת משטרה בריטית.

רדיו

19.45 שיעור במחשבת היהדות (א').

21.00 כלים שלובים – יעוץ משפחתי עפ"י המסורת (א').

22.05 אומר בשבתך (א').

ערוץ 7

15.05 רפואה והלכה.

21.40 שיעורי לילה – הרב דרוקמן.

22.05 שעה טובה עם אבי ראם.

יום שני

ערוץ 2

14.30 במשימה סודית ביותר – סדרת הרפתקאות ומסתורין. שם הפרק: מעוף אווזת הזהב. חלק ג'.

15.00 יוסף המספר – תכנית סיפורים בהפקה מקורית (ש.ח.).

15.30 תפוס כיוון – משחק טלוויזיה לילדים.

"לורייין המתוקה" – קומדיה (בלילה, שלישי, 22.55).

טלוויזיה חינוכית

08.00 אמנות העולם המערבי – כסות לבנה של כנסיות.

09.40 ליכלוכית – סרט מדובב בהנפשה.

10.25 הרוכבים הצעירים – סדרת הרפתקאות. קודי פוגש את גדעון, המסייע למיצוי הדין עם רשעים ווואים שלא באו על עונשם בידי החוק.

11.10 הרפתקאותיו של בר מזל – סדרת הרפתקאות. אביו של בוב פיתח תכנה, שמחסלת וירוסים במחשבים. הוא חותם על חוזה לשיווקה, אך התוכנית נגנבת.

11.35 קשר הכותנה – סדרה דרמה בת 6 פרקים המספרת על גרידתה של בריטניה למלחמת האזרחים באמריקה.

13.45 סרט קולנוע – סודו של השופט – דרמה על רקע חברתי בעיר ניו יורק, על התנגשות בין ערכי האדם והחברה לעומת הערך המרכזי בחיים האמריקניים, עשיית רווחים. עיתונאי צעיר מסקר מציאת שלד בבור. מחקירתו עולה שהעצמות הן עצמות שופט שנעלם לפני שנים, ושרכש שטחים גדולים ברובע עוני בניו יורק. העבר מתקשר להווה כשברובע פורצות שריפות רבות. העיתונאי מוצא חוט מקשר ביניהן לבין משפחת השופט, ומתלבט אם לרדת לחקר הדבר.

רדיו

14.05 כמעט חג – שירים וסיפורים עם מנחם מיכלסון (ב').

15.05 חג הסוכות תעשה לך (א').

יום שלישי

טלוויזיה ישראלית

20.00 בסוכות תשבו – תכנית חגיגית לחג הסוכות ובה שירים, מקהלות ותזמורות. התכנית צולמה בתוך סוכה סביב שולחן החג. אל השולחן מסובים בני עדות שונות בלבושם הססגוני המרהיב, וכל אחד בתורו פוצח בפיוט הנהוג בארץ המוצא שלו.

20.30 רוזאן – סדרה קומית.

21.20 חיים שכאלה – עם המוסיקאי, המנצח והמלחין גארי ברטיני.

22.55 לורייין המתוקה – קומדיה רומנטית המתרחשת במלון משפחתי קטן בניו יורק. ליליאן גארבר היא בעלת מלון לורייין אשר נמצא בהרי קטסקיל. שנה אחר שנה היא מארחת במקום אורחים ומבקרים רבים, אך הזמנים והערכים משתנים, והעסק דועך. מולי, נכדתה של ליליאן, מגיעה לבלות את סוף הקיץ במלון של סבתה, עוזרת במטבח של המלון ולומדת להתמודד עם כל הבעיות האופייניות לאחוזתו.

ערוץ 2

21.00 אחר צהריים של פורענות – סרט קולנוע. שני שודדים מרושלים ולא מקצועיים נתפסים במהלך שוד בנק בברוקלין. הפושעים מתבצרים בבנק ותופסים את כל האנשים שהיו בו לבני ערובה שלהם.

23.35 לידי גלובס 94 – אשת הקריירה של השנה – סרט המציג עשר נשות קריירה בישראל וסיפור הקריירה האישי שלהן ב־1994.

יום רביעי

טלוויזיה ישראלית

15.30 מפריץ הרפתקאות.

16.05 בטבע.

16.30 הפרדס של סבא.

17.30 ילדודס.

19.30 משפחת סימפסון – סדרה משעשעת בהנפשה.

21.00 פסטיבל הסרטים הבינלאומי בחיפה – שידור חי.

22.00 דודה קלרה – סרט ישראלי. סרטו של אברהם הפנר – קומדיה ישראלית על שלוש אחיות ממוצא פולני. הגרות בתל־אביב, קשורות מאוד זו לזו, וקלרה היא מנהיגתן. קלרה, בשיתוף אחיותיה, בעלת סלון לשמלות חופה. השלוש מקבלות עליהן את כל האחריות, כאשר בת אחותן צריכה לבוא בברית הנישואין. על התמודדותן של שלוש האחיות ברגעים של משבר – סאטירה ישראלית עם נימה עצובה תוגה על הפולניות הישראלית.

23.40 קונצ'רטו מס' 3 ברה מינור לפסנתר ולתזמורת מאת לודוויג ואן בטהובן (אופ' 37). עם הפסנתרן דניאל בארנבוים והתזמורת הפילהרמונית הישראלית. מנצח: ירון טראוב.

ערוץ 2

20.30 שובו של הטורמללו – חלק שני.

21.00 בשידור חי – דן שילון מארח.

22.30 הפסטיבל לתיאטרון ישראלי אחר, עכו. שידור ישיר ומיוחד של רשת מעכו.

טלוויזיה חינוכית

08.00 בקצב הלב – סדרה תיעודית על מוסיקה אתנית ברחבי העולם.

10.20 הרוכבים הצעירים – סדרת הרפתקאות. קודי ממלא את מקומו של אחד השחקנים בלהקת תיאטרון המגיעה לעיר, ונשבה בקסמי המשחק.

11.10 הרפתקאות של בר מזל – גיבור הסדרה, פרנסואה בן ה־13, הוא נער סקרן למשפחה צרפתית אמידה, הנקלע להרפתקאות בלשיות.

11.35 קשר הכותנה – הפושע – סר דניאל מנוי מקיים באחוזתו כנס מחזור לוותיקי מלחמת קרים. אביגיל מוצאת עורך דין לאביה בעזרת הילדים.

12.25 פלאי פלאים – והילדים ינחו את דרכינו.

רדיו

15.05 צמוקים ושקדים – מבחר שירים ביידיש הפעם: הבית היהודי בשיר ובניגון (א').

18.05 מנחה לסוכות באומר ובזמר (א').

ערוץ 7

11.05 הסופר משה שמיר.

21.40 שיעורי לילה.

22.05 פרקי חזנות.

יום חמישי

טלוויזיה ישראלית

16.05 אסף.

17.30 מי מפחד מהחושך?

19.30 מעמד הקהל. שידור חי של מעמד הנערך בכותל המערבי, אחת לשבע שנים, לאחר שנת השמיטה.

21.00 פסטיבל עכו – שידור חי.

22.00 ההגירה לבית מקגרגור – סדרת דרמה שם הפרק: אם יש עשן ג'ורג' אליוט, הבנקאי של העיירה, לוקה בדום לב. על ערש דווי מופיעה אניטה, בתו, לאחר נתק של שנים בין השניים. אניטה מנסה לנקום במאט על התנהגותו כלפיה בעבר הרחוק.

22.45 אתחנתא קומית – מערכון: ערוץ ד' עם מוני מושונוב ושלמה בראבא.

23.10 העולם בעיני עצמו – עם דוד ויצטום.

23.55 אהבה ומלחמה – סדרה קומית.

00.20 אגדה של מקום – שערות שלמית בעין גדי.

ערוץ 2

20.30 מערבה מכאן – התכנית השישית תעסוק בלידה.

21.00 מופע הקסמים הגדול.

22.00 שטח ההפקר – ג'ידי גוב שר בג'אז.

23.00 בשבילי הזמן – סדרת מתח דרמטית בריטית.

23.55 קצר לחצות – סרטי קולנוע קצרים.

00.30 פסטיבל התיאטרון בעכו (ש"ח).

טלוויזיה חינוכית

08.00 כבוד המשפחה – הסדרה עוקבת אחר שלוש משפחות מהגרים ממוצא הודי, הגרות בלונדון. סיפורים על נסיונותיהם של המשפחות לשמור על תרבותם וכבודם, כחלק ממיעוט אתני.

09.30 עלובי החיים – סרט בהנפשה.

10.20 הרוכבים הצעירים – סדרת הרפתקאות.

11.10 הרפתקאותיו של בר מזל – סדרת הרפתקאות.

11.35 קשר הכותנה – פרק 3: הפנקס בידי נרצח. נרקם קשר לרצוח גם את סרמבל ואביגיל.

12.40 פלאי פלאים – סדרה לא שגרתית מגיעה לביתה של ילדים פרועים. בדרכה ייחודית היא מציגה את דמיון הילד, ומספרת על יצור מיתולוגי – הגריפין.

14.00 העצמות המצחיקות – שלדי וגולי הם זוג שלדים שחיים יחד במרתף חשוך יחד עם כלבם עצמון.

14.05 משלים בצורות – העכבר והפיל. החתול ושני האנקורים – צורות גאומטריות מהוות בסיס לדמויות שונות באסופת משלים וסיפורים של לה פונטיין.

14.15 מעשיות חיות – סדרה בהנפשה עוסקת באגדות שונות בהן מככבים בעלי־חיים. מלך האנפות.

14.35 אוסטו – אוסטו בעיר הסרטים גלובוס לנד. תכנית מיוחדת עם תפאורה, תלבושות, פעלולים מרהיבים, משחקים, שירים ואורח מיוחד. מתח, פחד ובעיקר צחוק בעולם האגדות האשליות.

רדיו

18.05 מנחה לסוכות באומר ובזמר (א').

19.45 שיעור במחשבת היהדות (א').

20.50 פרקי היום בתנ"ך (א').

ערוץ 7

10.05 עקיבא נוף.

11.05 הרב אבינר.

15.05 הרב אריאל.

21.40 שיעורי לילה – הרב חי הכהן.

هكذا من الأصل

صكنا من الاجل

הרבנים הראשיים לירושלים קראו להתנדב למשמר האזרחי

מאת חיים מיקרש, סופר "הצופה"

הרבנים הראשיים של ירושלים – הגרי"צ קוליץ והגר"ש משאש, יצאו באיגרת בקריאה לציבור הרחב בירושלים, להתנדב לשורות המשמר האזרחי בעיר ובכך להבטיח את שלומה של "עיר קדשנו ותפארתנו".

הרבנים הדגישו את חשיבות פעולת ההתנדבות במסגרת "המשמר האזרחי" וציינו כי נעשו גם כל הסידורים שלא תהיינה בעיות בקשר לשמירת השבת והדת וכן בענייני צניעות.

מפקד משטרת מחוז ירושלים, ניצב אריה עמית ביקר אצל הרב הראשי יצחק קוליץ ובפגישה השתתף גם הרב יצחק רלב"ג, ראש המועצה הדתית בעיר. הושג סיכום לגבי אבטחת קו העירוב המקיף את ירושלים לאורך של 16 ק"מ לערך. כן הועלו נושאים הקשורים למניעת זיופי תעודות כשרות ועוד.

פעילות זו ומיפגש מפקד משטרת ירושלים עם הרב הראשי בוצעה ביוזמת רב פקד שמעי בוק, קצין ההסברה של "המשמר האזרחי" חבר המועצה הדתית בירושלים. צויין כי מספר רב של דתיים נמנים עם מתנדבי "המשמר האזרחי" בירושלים וסביבתה והישגי פעילותם נסקרו במפגש.

ההסתדרות לא מעוניינת לשלוט בקרנות הפנסיה

מאת חיים מיקרש, סופר "הצופה"

להנהגה החדשה של ההסתדרות אין כל עניין להיות שליטי קרנות הפנסיה – זאת אמר חה"כ אמיר פרץ, יו"ר האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות בפגישה עם חברי מועצת קרן הביטוח של עובדי הבניין.

ח"כ פרץ הוסיף כי הוא וחבריו יפעלו לחקיקת חוק פנסיה ממלכתי חובה אשר יבטיח את ההסדר הפנסיוני לכל עובד.

מזכ"ל הסתדרות עובדי הבניין, שלמה רהן הביע סיפוק על תמיכתו של ח"כ פרץ ויו"ר ההסתדרות חיים רמון, באיחוד הקרוב של קרן פועלי הבניין עם מבטחים. הוא קבל על כך, שלמרות שההחלטה על איחוד קרנות הפנסיה ההסתדרותית התקבלה כבר לפני כשבע שנים, היא טרם מומשה.

רהן הוסיף כי למרות שמספר העמיתים בקרן הוכפל בשנים האחרונות והגיע ל־26 אלף חברים, בין היתר בקליטתם של פועלי בניין צעירים, סובלת קרן זו מגרעון אקטוארי עמוק בעיקר בשל יציאתם של עובדים רבים לפנסיה וכניסת עובדי בניין מחברי יש"ע ומחו"ל שאינם חברים בקרן.

בס"ד

המועצה הדתית בחיפה במעגלי העשיה

מאת א. צבי גבעון

אוירה של ערב הימים הנוראים מורגשת בבניינה של משרדי המועצה הדתית.

באולם הישיבות של המועצה אנו מוצאים כנס רב משתתפים של משגיחי הכשרות ובראשם מנהל מחלקת הכשרות – הרב ברוך אידלשטיין שליט"א שנשא דבריו על סדרי העבודה המיוחדים לקראת הימים הנוראים ועל סיום שנת השמיטה שהעסיקה מאד את המחלקה בנושא מורכב זה.

הרבה מאמצים הושקעו ע"י הרבנים ובראשם מרן הרב הראשי מרן הרב שאר־ישוב כהן שליט"א כדי לאפשר לציבור הרחב לא להכשל ח"ו באכילת ספיחין וכל מה שאסור בשנת השבע, וב"ה ההצלחה האירה לנו פנים – אומר לנו יו"ר המועצה הדתית הר' ישראל לבנון.

לפי המסורת המקובלת יושב שם החל מר"ח אלול ועד ערב יום הקדוש סופר סתם ובודק כשרות התפילין והמזוזות ורבים באים לבקש שרות זה, והכל נעשה בצורה מסודרת לשביעות רצון כל הפונים בענין זה.

גם כינוסים נערכו ועוד יערכו בימי הרחמים והסליחות בבתי כנסת ובשכונות, בין השאר כינוסי התעוררות של עולים חדשים תוך מתן הסברים על ערך ימי התשובה והרחמים.

הגדול מכולם היה הכנס בהשתתפות של הראשון לציון הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א.

בקורו של הרב עובדיה יוסף שליט"א השאיר רושם עז על הצבור הרחב שלקח חלק בבקור הזה.

הימים הם ימים של פעילות מוגברת, ההערכות לקראת הימים הנוראים וימי חג הסוכות ניכרת בכל פינה בבנין המועצה הדתית, החל מחלוקת תשמישי קדושה, לוחות להדלקת נרות שבת, וכלה במתן עזרה להסדרים בבתי כנסת בשכונות העיר.

בתי הכנסת בעיר.

לפני כמה ימים – אומר לנו איש שיחנו – נערכה בבית הכנסת "היכל תפארת" ברמת־שאול, עצרת התעוררות והכנסת ספר תורה להיכל.

זה אחד מתוך 15 בתי כנסת שנבנו בעיר בשכונות השונות בתקופת כהונתה של המועצה הדתית הנוכחית המסיימת את הקדנציה שלה ובמקומה יחודש הרכבה.

הבעיה המטרידה אותנו כעת היא מצבם של בתי הכנסת בהדר ובעיר התחתית שמספר המתפללים ירד ומחפשים עשירי למנין ממש. לעומתם הוקמו בתי כנסת לתפארת המלאים מתפללים עד אפס מקום.

תשומת לב מיוחדת ניתנת לריכוזי העולים החדשים מרוסיה. העולים יחנו לבתי־כנסת בשכונות מגוריהם ואילו בביהכנ"ס הגדול בהדר נערכים לתפילה מיוחדת של העולים בהשתתפות בחורי ישיבת ההסדר באלון שבות שיבואו במיוחד לעשות את הימים האלה עם אחיהם שמקרוב באו.

מערכת הנשואין וטהרת המשפחה

שאלנו את העומד בראש המועה"ד מה המצב בתחום עריכת נשואין בעיר לאור הפרסומים שמספר הנרשמים בארץ ירד.

אני בדקתי את הנושא ומתברר שאם לשפוט לפי הרישום בחיפה אין ירידה, ההיפך הוא הנכון. קיימת עליה מסויימת בקיום חתונות בעירנו.

מחלקת הנשואין פועלת בצורה מסודרת ונאה, וכאן מדובר בכלל הצבור, הדתי ושאינו מוגדר כדתי. כולל באים להרשם והאוירה מרוממת.

מוסיף מר לבנון ואומר: הבקור בבית המועצה הדתית לקראת עריכת טקס הנשואין מהוה ללא ספק חויה עמוקה לצעירים ולצעירות שיום חתונתם מתקרב ובא. ההכנות לחתונה מעוררות התרגשות רבה. הצפיה להקים משפחה חודרת ללב האדם ומביא להתעלות הנפש.

ההרגשה הזאת היא נחלת כל הבאים בצל קורתה של המועה"ד ולכולם המפגש הזה משאיר רושם כל ימיהם.

אנו מקפידים מאד לקבל את הקהל המבקר במחלקת הנשואין בסבר פנים יפות וברוח טובה, ואוכל לומר שלא שמעתי כל תלונה של בלתי מרוצים.

כל הדיבורים על ירידת מספר הנשואין נוגע אולי למיעוט שבציבור שאינו מלמד על הכלל כולו.

גם בתחום של טהרת המשפחה אנו רושמים התקדמות ניכרת. אנו מקפידים לשפר את המקואות, והקמנו מקואות חדשות מודרניות וזה מאפשר לבנות ישראל לבקר מתוך סיפוק ושביעות רצון.

הר' ישראל לבנון וחבריו במועצה הדתית מבקשים לפעול ולעשות ללא הרף לשפור השרותים הדתיים הן במחלקת הכשרות והן בהרבצת תורה ואירועים צבוריים כדי לקרב רחוקים למורשת ישראל ולהכניסם תחת כנפי השכינה.

אנו עוסקים כעת בביצוע כמה פרוייקטים עד לחידוש הרכב של המועה"ד, והחשוב ביותר, התקנת הבנין החדש בהדר הכרמל ולהעביר את המשרדים שלנו למקום חדש ומרכזי.

הר' ישראל לבנון שמתכונן לסיים את תפקידו בחודשים הקרובים זכה להערכה בקרב הצבור על כל דרכיו.

הוא החל עבודתו בעיר כחבר הנהלת העיריה, פעל הרבה למען החינוך הדתי בעיר. שמו הולך לפניו כאיש ישר דרך, נעים הליכות ובעל משפחה.

הצבור הדתי רואה בו את קברניטה הנאמן והמסור בתחומי העשיה היומיומית.

בלשכתו אנו מוצאים תמיד אנשים, כל אחד עם הבעיות שלו והוא מקבל אותם בסבר פנים יפות, ומאז הוא ישראל לבנון את תפקידו כראש המועצה נוספו לחיפה הרבה בתי כנסת, מקואות, תוקפה מערכת החינוך ונעשו פעולות ברוכות לקרב רבים למורשת ישראל.

נסתיים קורס של אמונה למטפלות עולות מב"ש

קורס למטפלות עולות שנערך בשיתוף הסוכנות היהודית נסתיים בבאר־שבע. הוא כלל הרצאות ביהדות, תנ"ך, ישראל, לשון עברית וספרות ילדים, עקרונות המשחק ויצירה עם ילדים, תקשורת, עזרה ראשונה ועוד.

כמו כן השתלמו תלמידות הקורס בעבודה המעשית במעונות אמונה וחלק מהן אף השתלבו בעבודה.

השתתפו הגברת ניצה כרמי – רכזת הקורסים באמונה, הרבנית שושנה סילברט – יו"ר הסניף, הגב' נזירת אירלי – מזכירת הסניף. גב' אסבורי – רכזת הקורס ומורות.

הרצאה ברוסית על הימים הנוראים ניתנה ע"י מר גבריאל.

הביטוי החזק ביותר להצלחת הקורס ניתן בעל־פה ע"י התכנית האמנותית שהוכנה על ידי תלמידות הקורס ובכתב ע"י מגילה מעוטרת, שנמסרה להנהלת אמונה.

בתמונה: בוגרות הקורס בבאר־שבע.

ביה"ס התיכון הממ"ד בקרית ים – מעל לממוצע הארצי

מאת א. צבי גבעון

70% מכלל מסיימי בית הספר התיכון הממלכתי־דתי ע"ש לוינטן בקרית ים זכו בתעודות בגרות בשנת תשנ"ד. אחוז זה גבוה מהממוצע הארצי על היחס בין מסיימי תיכון לבין הזכאים לתעודות בגרות בו.

בשנת תשנ"ד סיימו את 68 תלמידים ו־50 מתוכם ניגשו לבגרות מליאה. השאר נבחנו בבגרות חלקית. נתון נוסף הוא, כי 7 מהניגשים נבחנו במגמת המוסיקה וממוצע ציוניהם היה 90.

נתוני השנה החולפת שפורסמו עם פתיחת שנת הלימודים מצביעים על עליה מתמדת במספר התלמידים הניגשים לבגרות, וקיימת מגמה של עליה בממוצע הציונים בבחינות הבגרות. מנהל בית הספר שלמה חזיה, שלח מכתב לראש העיר, עו"ד שמואל סיסו, שבו ציין המנהל את תרומתה של העיריה הן במשאבים והן בדחיפה להישגיות בבית הספר.

נכוותה ליד הכותל המערבי מהתלקחות נרות נשמה

קבוצת עולים חדשים מקרית מוצקין עלו לפני יום הכפורים לירושלים, כדי להתפלל בכותל המערבי. אחת מעולות הקבוצה, תושבת הקריה ובבי בת שבע פישמן, בת למשפחת רוזמט ירושלמית מקטמון, נכוותה קשות כתוצאה מהתלקחות בבריה ע"י נרות נשמה שהיא הדליקה למרגלות הכותל. האשה אושפזה במרכז הרפואי בעין כרם.

רבה של קרית מוצקין, שהיה לו חלק בארגון הקבוצה לעליה לירושלים, הביע את תמיהתו על שהממונים על הכותל לא מונעים הדלקת נרות במקום ציבורי, שאליו נוהרים דווקא בימים אלה בין כסה לעשור רבבות מבקרים.

עובדי עיריית חיפה ייצאו לחופשה מרוכזת בחוה"מ סוכות

מאת א. צבי גבעון

בחול המועד סוכות ייצאו עובדי עיריית חיפה לחופשה מרוכזת, כמקובל במשרדי הממשלה וברשויות הגדולות. משרדי העיריה יהיו סגורים מיום רביעי, א' דחוה"מ 21.9 – עד אסרו חג, יום רביעי – 29.9.

תורנות של עובדים לקבלת קהל לתשלומי ארנונה, מים ואגרות חינוך תהיה במשרדי העיריה ברח' ברוולד בשעות לפני הצהריים בלבד. הספריה העירונית בבית התרבות ברח' תהיה היחידה שתפעל גם בחול המועד בשעות לפני הצהריים בלבד. המוקד העירוני מס' 106 ימשיך לפעול גם בחול המועד במשך היממה לקבלת תלונות על מפגעים שיועברו לטיפול צוותי חרום של העיריה שיימצאו בכוננות. פרטים נוספים על פעילות היחידות העירוניות בתקופת החג ניתן לקבל בכל עת במוקד העירוני מס' 106.

לוח הצפה
התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי

● בגבעתיים דירה למכירה, 3 חדרים מסודרת, ויפה דוו"ש, ק"ב טלפון 03-313993.

ירושלים

● למכירה דירה 3 חדרים + מרפסות בקומה א' במקור ברוך, רחוב שקד. טל' 03-5409403.

שידוכים

● שדכנית מנוסה בעיקר לדתיים. נא לפנות ת.ד. 2050 בני־ברק.

● שדכנית מנוסה לדתיים וחרדים באמינות, דיסקרטיות – שרה 02-521855.

הצעות עבודה

● לחוק סיעוד – אזור חולון עד"ס – שבתאי, טל: 03-5048308 שרה 03-5742742.

● דרושה אשה לעזרה קלה ולחברה, בשעות הבוקר, עבור אישה מבוגרת באזור קסטודיזינגה 02-788566.

● דרושים מטפלים/ות עם רצון לעזור לקשישים העבודה באיזור בני־ברק ורמת־גן 03-5702868, 03-5229904.

שונות

● חדש! אתגר חיבורי מענין לחופשה, הגיגים משוק מחשב־"עשה־סוכה" למסכי VEA "המחשב המעגל" 03-5706034 02-247611 02-811546.

דרושה
מוהלת משק בית
לחג קשישים בצידק־שפיץ
החל מחודש אוקטובר
נא לפנות לת.ד. 4499 ירושלים מ. 91044

שערים יציגים ל־13.9.94

סל המטבעות	3.3758
דולר ארה"ב	3.0200
מארק גרמני	1.9578
לירה שטרלינג	4.7337
פרנק צרפתי	0.5720
ין יפני (100)	3.0485
גילדן הולנדי	1.7450
פרנק שוויצרי	2.3465
כתר שבדי	0.4035
כתר נורבגי	0.4459
כתר דני	0.4958
מארק פיני	0.6098
דולר קנדי	2.2292
דולר אוסטרלי	2.2488
רנד דר' אפריקני	0.8497
פרנק בלגי (10)	0.9510
שילינג אוסטרי (10)	2.7807
לירה איטלקית (1000)	1.9285
לירה אירית	4.6632
פזטה ספרדית (100)	2.3569
יחידת מטבע אירופית	3.7329
דינר ירדני (שטרי בקין)	4.2884
לירה לבנונית (10)	0.0178
לירה מצרית (שטרי בקין)	0.9966

עד סוף החודש תגובש תוכנית להסדר חובות הקיבוצים

משרד החקלאות יגבש עד סוף החודש תוכנית לפתרון הסדר הקיבוצים- כך סוכם בתום דיון שהתקיים השבוע בלשכת שר החקלאות בהשתתפות מזכירי התנועות הקיבוציות וראשי המרכז החקלאי. בדיון הוחלט לדחות את הצעות דו"ח סאורי להשרד האוצר.

שר החקלאות יעקב צור אמר בדיון שעל פי דו"ח סאורי מחושב לקיבוצים מוכר החזר דמיוני ולא ריאלי והריבית התחשיב על פיו לא תאפשר הבראה אמיתית של הקיבוצים ותחייב עריכת הסדר נוסף בתוך מספר שנים.

צור כבר קודם לאחר גיבוש הצעת משרד החקלאות, יפתח מו"מ עם משרד האוצר על פרטי ההסדר.

ההבדלים בין דו"ח סאורי והצעת משרד החקלאות והתנועות הקיבוציות היא בארבעה סעיפים: דו"ח סאורי אינו כולל הפרשות של הקיבוצים לסובת בטחון סוציאלי לחברי הקיבוצים, בעוד הקיבוצים תובעים להגדיר מושוב כשר ההחזר הפרשה קבועה לפנציה, ב־ תקופת ההחזר נקבעה בדו"ח סאורי ל־21 שנה, ואילו הקיבוצים תובעים להעמיד את תקופת ההחזר על עשר שנים בלבד.

המשרד לעניני דתות
אגף אירועים, הסברה והדרכה
המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים

שעות ביקורים בחוהמ"ס בקבר דוד המלך/הר ציון

ערב חג ושבת	08:00 - 13:00
שבתות וחגים	08:00 - 16:00
יתר הימים	08:00 - 18:00

שעות ביקורים בחוהמ"ס בקבר רחל אמנו - בית לחם

ערב חג ושבת	08:00 - 13:00
שבת וחג	סגור
יתר הימים	08:00 - 18:00

שעות ביקורים בחוהמ"ס מערת שמעון הצדיק

ערב חג ושבת	08:00 - 13:00
שבתות וחגים	סגור
יתר הימים	08:00 - 18:00

כל המקומות הקדושים בירושלים והדרכים אליהם, ישמרו ויאובטחו ע"י כוחות הבטחון.

המשרד לעניני דתות והמרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים יספקו למתפללים במקומות הקדושים ספרי תורה, שופרות, מחזורים וכו, וכן נעשו ההכנות לקבל כראוי את ההמונים העולים לרגל.

גמר חתימה טובה
ובברכת מועדים לשמחה
לשכת הדובר

לפ"מ

ירושלים
עיריית ירושלים
האגף לתרבות תורנית

לכל תושבי ירושלים ולעולים לרגל
לירושלים עיה"ק במועד
הנכם מוזמנים לבקר בסוכה שהוקמה על-ידי "האגף לתרבות תורנית"
בקריית העירייה, כיכר ספרא
אשר תהיה פתוחה לקהל בימי חול המועד סוכות הבעל"ט
בסוכה יוצגו יצירות אומנות יחודיות ומרהיבות
מאת האומן הר' "יעקב ויסברג"
בנושא חגי ישראל ומועדיו
לרשות המבקרים יועמדו סטים מהודרים של ארבעת המינים
לנטילת לולב.
בברכת מועדים לשמחה
הכניסה חופשית
המחלקה להסברה

עיריית תל-אביב-יפו מגישה:
יריד ארבעת המינים
היריד יכלול דוכני מכירה לארבעת המינים
ויתקיים בבכר מלכי ישראל, בתל אביב,
19-16 בספטמבר 1994.
16.9.94 החל מהשעה 8.30 עד 13.00
17.9.94 מצאת השבת עד 23.30
18.9.94 משעה 8.00 בבוקר עד 20.00
19.9.94 משעה 8.00 בבוקר עד 13.00.
גם השנה לא תותר מכירה ליד בית הכנסת הגדול ברח' אלנבי ובמגרש החניה ברח' יהודה הלוי.

ע י ר י י ה י ר ו ש ל י ם

סיורים מודרכים בקרית העירייה
בחול המועד סוכות תשנ"ה
המחלקה להסברה תקיים סיורים מודרכים
בקרית העירייה בחול המועד סוכות תשנ"ה:
ימים רביעי, חמישי וראשון, א', ב' וה' חול המועד
(21, 22, 25 בספטמבר 1994)
הסיורים יתקיימו בין השעות 9:00-16:00
הסיורים ללא תשלום
בעברית – כל חצי שעה עגולה, החל מ-09:00
באנגלית – כל שעה עגולה, החל מ-09:00
בצרפתית – ביום חמישי, ב' חול המועד (22.9.94) בין השעות 11:00-13:00
קבוצות מאורגנות מתבקשות לתאם בואן מראש בטלפון 02-241379
בין השעות 8:30-14:00.
נקודת המפגש: אחרי הסוכה שבכיכר ספרא- קריית העירייה
(בצד הימני של הכיכר)

ראש העיר ירושלים
והגב' אולמרט
שמחה לקבל את פני תושבי הבירה ואורחיה
בסוכת העירייה
ביום חמישי, י"ז בתשרי
ב' חול המועד סוכות תשנ"ה (22.9.1994)
בין השעות 4:00 – 5:30 אחה"צ
במגדל דוד
המוזיאון לתולדות יפו
ליד שער יפו
קישוט הסוכה על - ידי
האגודה לטיפוח היצירה והתרבות למורשת יהודי תימן ושבטי ישראל
בניף ירושלים
תכנית אמנותית
הזמר ציון גולן
ולהקת הפולקלור מטה יהודה

ה מ ח ל ק ה ל ה ס ב ר ה

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 13.9.94, עד למחרת בשעה 12.30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יחיד במפורש להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (צ'קים והעברות)	שער מכירה (צ'קים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	2.9938	3.0361	2.9500	3.0900
בריטניה	ליש"ט	1	4.6957	4.7621	4.6200	4.8500
שוודיה	כתר	1	0.3999	0.4056	0.3900	0.4100
שוויץ	פרנק	1	2.3261	2.3591	2.2900	2.4000
קנדה	דולר	1	2.2127	2.2440	2.1800	2.2800
פינלנד	מארק	1	0.6035	0.6121	0.5900	0.6200
גרמניה	מארק	1	1.9408	1.9683	1.9100	2.0000
דנמרק	כתר	1	0.4911	0.4981	0.4800	0.5100
הולנד	גולדן	1	1.7285	1.7529	1.7000	1.7800
איטליה	לירה	1000	1.9129	1.9400	1.8800	1.9700
אוסטרליה	דולר	1	2.2303	2.2619	2.1900	2.3000
אוסטריה	שילינג	10	2.7567	2.7957	2.7100	2.8500
צרפת	פרנק	1	0.5668	0.5749	0.5500	0.5900
נורווגיה	כתר	1	0.4485	0.4548	0.4400	0.4600
יפאן	ין	100	3.0264	3.0692	2.9800	3.1200

מגן דוד

אופקים 07-274767, אור־יהודה 03-9311111, אזור 03-9642333, אילת 07-372333, אריאל 03-9366111, אשדוד 08-551333, אשכול/צוחר 07-274767, אשקלון 08-551333, באר־שבע 07-274767, בית־שאן 06-553333, בית־שמש 02-523133, בני־ברק 03-5793333, בת־ים 03-9642333, גבעתיים 03-5793333, גבעת־שמואל 03-9311111, דימונה 07-559333, הרצליה 03-9311111, זכרון־יעקב 09-623333, חדרה 09-623333, חולון 03-9642333, חיפה 04-512233, חצור־הגלילית 06-790111, טבריה 06-790111, יבנה 08-451333, יהוד 03-5460111, יקנעם 04-512233, ירוחם 07-559333, ירושלים 02-523133, כפר־סבא 03-9311111, כרמיאל 04-912333, לוד 03-9642333, מגדל־העמק 06-553333, מעלות 04-912333, מצפה־רמון 07-586058, נהריה 04-912333, נוה זהר 07-957222, נצרת־עילית 06-553333, נתיבות 07-274767, נתניה 09-623333, עכו 04-912333, עפולה 06-553333, ערד 07-559333, פתח־תקוה 03-9311111, צפת 06-790111, קצרין 06-790111, קרית־אונו 03-9311111, קרית־גת 08-551333, קרית־טבעון 04-512233, קרית־מוצקין 04-512233, קרית־מלאכי 08-551333, קרית־שומרון 09-929222, קרית־שמונה 06-944334, ראשון־לציון 03-9642333, ראש־פינה 06-790111, רחובות 08-9642333, רמלה 08-9642333, רמת־גן 03-5793333, רמת־השרון 03-9311111, רעננה 03-9311111, שדרות 08-551333, תל־אביב 03-5460111.

מוצאי שבת

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדורי 3, טל' 706660.
תל־אביב: בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731; אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717.

רדיו

יום ששי

ערוץ 7

06.30 שיר של יום; 07.05 משנה יומית; 08.05 פינת הלכה; 09.05 דיקקין של אדיר; 09.30 מבער למסך; 10.00 הח"כ רב שילנסקי; 10.05 ריקודי עם; 11.05 הרב מ. לאו; 12.05 רש עם שיר; 13.00 אבי ראס; 14.05 פרשת השבוע; 14.30 לקראת שבת; 15.05 הרב מ. אליהו.

קול המוסיקה

06.06 לקום עם מוסיקה; 09.00 תבניות הבוקר: אלבינוני; 13.00 שעה ישראלית; 13.57 בימת שיר; 14.05 בתזמורת; 14.06 צעירים במרכז; 16.00 בבקשתך.

רשת א'

06.06 שירים עבריים; 09.05 גברים 1994; 10.05 שירים עבריים; 11.05 הירושלמים; 12.05 עונג שבת; 14.05 בראש צעיר; 15.05 קבלת שבת פרשת האזינו; 16.05 רדיודרמה.

רשת ג'

06.06 מעורב ישראלי; 08.05 שבעים שמונים; 10.05 אגן הים התיכון; 13.05 צפיות בדבש; 15.05 לפנות ערב.

מוצאי שבת

ערוץ 7

21.05 על גבול האור, 21.40 הרב מ. לאו; 22.05 שעת אירוח; 23.05 פיוטים.

קול המוסיקה

20.05 אורחים באולפן; 21.00 אופרה; 23.00 מוסיקה לכלם.

רשת א'

19.05 מוזה; 20.05 השושנה פורחת; 21.00 קפה ראשון; 22.05 מלוה מלכה; 23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

19.05 מוצאי שבת; 21.05 חוזרים הביתה; 23.05 בהגשה אישית; 00.05 זמן חצות; 00.30 בהגשה אישית; 01.05 לתוך הלילה; 05.05 [illegible]

בתי חולים

יום ששי

ירושלים

שערי צדק (פנימית, ילדים), הדסה עין כרם (כירורגית, אורטופדיה, נשים, עיניים, א.א.ג.).

תל־אביב המרכז
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

שבת

ירושלים

הדסה עין כרם (פנימית, כירורגית, אורטופדית, א.א.ג.), ביקור חולים (נשים, ילדים), שערי צדק (עיניים).

תל־אביב המרכז
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

טלויזיה

יום ששי

החינוכית

08.00 תולדות התרבות המערבית; 08.30 קייט ואלי; 09.00 סרט קולנוע; 10.50 אבא לעניין; 11.15 משפחה אוהבת; 12.05 נאגש – האל הפיל; 13.00 זומבים; 13.30 צאבלה; 14.00 צלילים מן ההיכל; 16.00 מוקף המוספים של ערב חדש.

הערוץ הראשון

06.30 חדשות בעברית – בבוקר; 06.31 מהדורת חדשות בערבית; 06.45 האפטנברים מהאחרים; 07.00 בוקר טוב ישראל; 15.00 קליידוסקופ; 15.30 צלם ביום חול; 16.30 החדשות באנגלית; 16.40 משפחות.

ערוץ 2

08.00 מקום קטן; 08.30 מבחן בר; 09.30 שישי טרש – כלבי הקוטב; 11.30 מכאראת; 12.00 ילדי המרחב הדרומי; 12.30 דובלה שעשועון; 13.00 מכת נגר; 14.00 השבוע; 14.30 גבריאלה; 16.00 היפים והאמיצים.

מוצאי שבת

הערוץ הראשון

19.00 חדשות; 19.30 סרט טבע; 20.00 כלישראית סכנת גראפלי; 20.30 מה יגידו השכנים; 21.00 רואים עולם; 22.00 גריים על המזונות; 22.25 בארבע כנפות; 23.10 חדשות; 23.15 הצגת חצות ריוקנים; 01.20 פסוק של יום.

ערוץ 2

20.00 החדשות; 20.30 הזקה הי 21.45 :91; 23.30 החבר'ה הטובים; 23.35 החבר'ה הטובים.

בתי מרקחת

יום ששי

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדורי 3, טל' 706660.
תל אביב: לב העיר, רח' אחד־העם 69, טל' 5603862; פארמרקט, רח' יהודה הימית 61 יפו, טל' 6822973.
פתח־תקוה: הירקון, רח' שטמפפר 24, טל' 9304515.
נתניה: הנשיא, שד' ויצמן 36, טל' 623639.
חולון ובת־ים: גני בת־ים, רח' הנביאים 3, בת־ים, טל' 5515671.
רמת גן: רמה, רח' ז'בוטינסקי 65, טל' 7514483.

יום שבת

ירושלים: ארזנות, רח' ליב יפה 9, טל' 731901.
תל־אביב: בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731; אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717.
פתח־תקוה: מרכז השרון, רח' אהרון קציר 7, טל' 9311078.
נתניה: קניון השרון, רח' הרצל, טל' 617766.
חולון: תקוה, כבר סטרומה, טל' 5042428.
רמת גן: רמת יצחק, רח' ירושלים 96, טל' 6777506.

הצופה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל הצופה בע"מ
עורך: משה אישון; מנכ"ל: נתן אשל. מערכת ומנהלה: תל־אביב, המסגר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר: 4411449, פקסימיליה: טל' 5621502. סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02-234910, כתב טל' 02-639524; סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04-663628, כתב 04-717145.
פקס משעה 2.00 בצהרים 04-717145
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

הצפה

עם ישראל קידש את יום כיפור באלפי מנינים ברחבי הארץ

תנאי חום קשים הכבידו על באי בתי הכנסת ביום הכיפורים

מאת מודי פוקרש
כתב עתים

רישומו של יום הכיפורים היה ניכר ברחבי הארץ. המוני מתפללים נהרו לבתי הכנסת לתפילות היום הקדוש, ביניהם גם תיירים יהודים, עולים חדשים, חיילים חופשה ובני נוער.

התחבורה במרכזים העירוניים דממה, למעט מספר כלי רכב ואמבולנסים, שהחישו עזרה לנזקקים.

כתב עת"ם מוסר כי מתפללים רבים השתתפו בתפילת "כל נדרי" בערב יום הכיפורים וכן בתפילת "נעילה" שחתמה את תפילות יום הכיפורים.

הורים שכולים, סבניהם וקרובים נפלו במערכות ישראל בכלל ובמלחמת יום הכיפורים לפני 21 שנה בפרט, העלו את זכר הנופלים בתפילת "יזכור".

בנוסף ל־550 בתי הכנסת הקבועים במרחב תל אביב, נתווספו לקראת יום הכיפורים מנייני תפילה ארעיים, בעיקר בבתי מלון גדולים ובבתי ספר ברחבי העיר, שם היה ריכוז גדול של עולים חדשים. רחובות תל אביב דממו ביום הכיפורים, פרט לרוכבי אופניים מבין הילדים, שלא שעו לפניית רבני העיר והשכונות להימנע מלעשות כן בכל קדושת היום.

כתב עת"ם מציין, שגם רבבי הדיפלומטים שבתו, בעקבות פניה שהועברו לשגרירויות הזרות בעיר.

משטרת ישראל הגבירה את האבטחה ליד בתי הכנסת, בסיוע אנשי משמר הגבול ומתנדבי המשמר האזרחי, לכנ"ת פיגועים על רקע לאומני.

התנועה הציבורית פסקה בשעות אחר הצהריים המוקדמות של יום רביעי. רבים הקדימו לצאת את העיר ולהגיע לבתיהם לפני התקדש החג. במוצאי יום הכיפורים, עם צאת החג, חודשה תנועת המטוסים בנמל התעופה בן גוריון, שהופסקה אף היא בצהרי יום רביעי.

תחנות מד"א ברחבי הארץ, שנכנסו לכוננות על עם כניסת החג, הגישו טיפולים לבאות רבות של נזקקים. חובשים מתנדבים הגבירו את מערך העזרה הראשונה בתחנות. צויין, כי בין הנזקקים, היו גם כמה ילדים שנפגעו מנסיעותיהם על האופניים והגלגיליות בכבישים במרכזים העירוניים.

תנאי חום קשים הכבידו על מאות אלפי באי ומתפללי תפילת יום הכיפורים בבתי הכנסת

עטויי לבן בהדרת קודש ירושלים

רבבות מתפללים גדשו במהלך יום הכיפורים את בתי הכנסת ואת רחבת הכותל המערבי בירושלים.

אלפי המתפללים, עטוי בגדים לבנים, מילאו את רחבת הכותל הבהירה להתפלל תפילת "כל נדרי" ומילאו את ירושלים בהדרת קודש, שבלטה במיוחד על רקע הרחובות הריקים והשקט הירושלמי המסורתי המקבל את פני יום הכיפורים.

רבבות התפללו באלפי בתי כנסת ומניינים שאורגנו לקראת יום הכיפורים.

ממשטרת ירושלים נמסר, כי החג עבר בשקט יחסי. משמרת המחוז נערכה כבר ביום שלישי בכוחות מתוגברים שאיבטחו בעיקר את רחבת הכותל המערבי ואת צירי ההליכה המובילים אליו בעיר העתיקה.

מבתי החולים ברחבי הבירה נמסר על 64 לידות במהלך החג.

במהלך החג נרשמה תאונת דרכים ברחוב עמק רפאים בה פגעה מכונית פרטית בילדה בת 14 שחצתה את הכביש. הילדה פונתה במצב בינוני לבית החולים הדסה עין כרם. הרכב הפוגע נמלט מהמקום.

במשטרה מציינים, כי לבד מאירועים בודדים לא נרשמו מקרים חריגים. ממגן דוד אדום נמסר, כי בירושלים טופלו במשך כל יום הכיפורים 226 מקרים, מהם 8 התעלפויות כתוצאה מהצום, 7 מקרים של פציעות ילדים בתאונות אופניים, 2 החייאות, לידה אחת בבית ו־22 העברות של יולדות לבתי החולים.

שגריר ישראל באו"ם, גד יעקבי:

חל מיפנה ביחסי ישראל וארגון האומות המאוחדות

במלאת שנה להסכם בין ישראל לפלשתינים, קיימה ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים מפגש מיוחד בהשתתפות שגריר ישראל לאו"ם גד יעקבי.

השגריר אמר, כי השנה האחרונה היתה שנת מפנה ביחסי ישראל והקהילה הבינלאומית וזאת על רקע השינוי הדרמטי במזרח התיכון. יעקבי ציין, כי החלטות עוינות לישראל של העצרת הכללית שונו או בוטלו, שלושה ישראלים נבחרו בבחירות אישיות וחשאיות למוסדות של האו"ם. ישראל השתתפה בכוחות של האו"ם לשמירת השלום ושיגרה במסגרת האו"ם משקיפים לבחירות בדרום אפריקה.

השגריר העלה על נס את שיתוף הפעולה ההדוק עם סוכנויות האו"ם ועם מוסדות האו"ם בעיקר בתחום של הסיוע לפלשתינים. עם זאת, הוא מתח ביקורת על כך שנמנעת מישראל חברות באחת הקבוצות הגיאופוליטיות של האו"ם.

השגריר יעקבי אמר, כי בעצרת הקרובה הוא צופה מאבק בנושא ההחלטה על חימושה הגרעיני של ישראל.

קבוצת מדינות יוזמת החלטה הקוראת לישראל להצטרף לאמנה הבינלאומית למניעת הפצת נשק גרעיני ולהעמיד את מתקניה הגרעיניים תחת פיקוח הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית. יעקבי אמר כי ישראל מצדדת בפירוז המזרח התיכון מנשק גרעיני במסגרת הסדר שלום כולל ובמסגרת הסכמים בין מדינות האזור. זהו נושא לדיון במסגרת תהליך השלום ולא במסגרת האו"ם, אמר.

מנינים בבסיסים וביחידות צה"ל

הרבנות הצבאית ארגנה מנייני תפילה בבסיסי צה"ל ברחבי הארץ, כשחיילי ישיבות ההסדר, יחד עם צוותי מילואים והרבנים הצבאיים, הובילו את סדרי התפילה. הרב הראשי לצה"ל, אלוף גד נבון, עשה את היום הקדוש בבסיס מרכזי של צה"ל במרכז הארץ, אליו הצטרפו חיילים וקצינים בכירים.

חשוד בהתחזות למאבטח של רה"מ וכניסה למחנה הקריה

מרדכי גונן (28) מתל אביב נעצר ביום רביעי ל־15 ימים במפקדת בית משפט השלום בתל אביב בחשד שהתחזה למאבטח של ראש הממשלה יצחק רבין ונכנס במרמה לבסיס הקריה בעיר.

נציג המשטרה רפ"ק מוריס טל סיפר בבית המשפט כי ב־7 בחודש הגיע החשוד לבסיס הקריה בתל אביב, הזדהה באמצעות תעודה מזוייפת כאיש שב"כ ונכנס למחנה והודיע למאבטחים כי ראש הממשלה יצחק רבין אמור להגיע לביקור בבסיס ועזב את המקום.

למחרת, התקשר גונן לבסיס הקריה בתל אביב הוזהה כנציג של חברת "בזק" והודיע כי הוא אמור להגיע לבסיס על מנת לבדוק קרינה על מסכי מחשבים במחנה.

ב־11 בספטמבר הגיע שוב גונן לקריה, התחזה באמצעות תעודה מזוייפת של איש שב"כ ואז נעצר.

לטענת החוקר היה החשוד מצוייד באזיקים, התלבש והתנהג כאיש בטחון של ראש הממשלה. החוקר הוסיף, כי לחשוד מיוחסות עבירות חמורות והעלולות לפגוע בבטחון המדינה.

רס"מ מוריס טל הוסיף כי נגד גונן תלוי ועומד עונש של מאסר על תנאי בעבירות זהות של התחזות וזיוף מסמכים.

אל"מ יהושע שמר ימונה היום קצין רפואה ראשי

אל"מ יהושע (שוקי) שמר יתמנה היום לתפקיד קצין רפואה ראשי ויועלה לדרגת תת־אלוף.

אל"מ שמר יחליף בתפקיד את תא"ל מיכאל (מיקי) וינר שמילא תפקיד זה בשנים האחרונות ופורש מצה"ל.

כתב עת"ם מוסר, כי אל"מ שמר נולד בשנת 1947 ונכ"ל בחולון. הוא סיים את בית הספר התיכון "קוגל" בחולון במגמה ביולוגית. בשנת 1966 התגייס לצה"ל כעתודאי החיל ללמוד רפואה בבי"ס לרפואה של האוניברסיטה העברית בהדסה. את שירותו הסדיר החל בשנת 1973.

במלחמת יום הכיפורים הצטרף לכוחות המשוריינים במערב התעלה ולאחר מכן מילא תפקידי קצין רפואה גדודי, חטיבתי וקצין רפואה אוגדתי באוגדת סיני.

בהמשך שירות אל"מ שמר כראש ענף רפואה אב"כ במפקדת קצין רפואה ראשי וכמפקד רפואי של פיקוד הצפון. במלחמת המפרץ היה סגן קצין רפואה ראשי.

אל"מ שמר התמחה ברפואה פנימית במרכז הרפואי שיבא בתל השומר, שם שימש כרופא בכיר. בעל תואר מומחה במינהל רפואי מאוניברסיטת חיפה והשתלם במחקר בסיסי במכוני המחקר הלאומיים של ארה"ב במרילנד.

בינואר 1993 מונה למישנה למנכ"ל משרד הבריאות.

אל"מ שמר משמש גם כמרצה בכיר לרפואה פנימית באוניברסיטת תל אביב וכמרצה בנושא מערכות בריאות בפקולטה למינהל עסקים באוניברסיטת ת"א. כן מכהן כיו"ר המועצה הלאומית לטראומה. הוא בוגר קורס מפקדי פלוגה בשריון, קורס מפקדי גדוד וקורס מפקדי חטיבות.

אל"מ שמר נשוי ואב לשלוש בנות ושני בנים.

מידע לאורחים והתושבים בדרך — קול ירושלים

עיריית ירושלים בשיתוף עם משטרת ישראל, נערכת לקליטתם של אלפי המבקרים הצפויים בבירה בחול המועד סוכות.

אגף התרבות של עיריית ירושלים בשיתוף עם מוסדות שונים, ארגנו אירועים רבים ומגוונים במהלך חג הסוכות בבירה.

מספר שיא של מבקרים צפוי ביום ה', כ' תוהמ"ס – 22.9.94, בו תתקיים ברכת הכהנים בכותל המערבי, צעדת ירושלים ושמחת בית השואבה.

ראש העיר ירושלים חה"כ אהוד אולמרט ורעייתו הגב' עליזה אולמרט, יקיימו קבלת פנים מסורתית ביום ה', כ' חוהמ"ס בין השעות: 16.00–17.30 בסוכת ראש העיר במוזיאון מגדל דוד.

אלפי צליינים מניגריה צפויים להגיע לארץ

אלפי צליינים מניגריה אמורים להגיע לארץ בקרוב.

קבוצה ראשונה בת כמה מאות צליינים הגיעה ביום שלישי בשבוע שעבר, זאת, בעקבות תנופת קו טיסות צ'רטר חדש בין ניגריה לבין ישראל.

בנוסף לצליינים, צפויים להגיע גם 500 עובדי ציבור בכירים כמלווים וכמחות עזר. עוד נודע, כי הקו נתגך בטוחות שר התרגן הניגרי בסקס בשדה התעופה בלאגוס.

כבאי רמת גן חילצו חתול וכלב לכודים

כבאי רמת גן חילצו במוצאי יום הכיפורים חתול מיילל שטיפס על עמוד חשמל ברחוב זבוטינסקי ברמת גן.

תושבים צלצלו למוקד שירותי הכיבוי ברמת גן ודיווחו על החתול המיילל שעלה וטיפס על העמוד בהצהריים. הכבאים הודיעו, כי יבואו רק עם צאת יום הכיפורים, ואכן, הגיעו למקום ובעזרת מנוף שהופעל מעל כבאית חילצו את החתול בשלום.

צוות כיבוי אחר יצא לבית הספר בליך ברמת גן, אחרי שתושבים התלוננו על כלב מיילל בתוך מיקלט בבית הספר. מתברר, כי ילדים כלאו כבל הנראה את הכלב במיקלט ביום הכיפורים והכבאים חילצו אותו בשלום.

הוצאת ספרים
בית המדרש לרבנים באמריקה
ירושלים

מבצע מכירת ספרים ביהדות
סוכות - תשנ"ה

ט"ז בתשרי - י"ח בתשרי תשנ"ה (ימים רביעי - שישי)
23.9.94–21.9.94

הנחות 20% - 50% והנחה מיוחדת לקוני סדרות בתחומים נבחרים

המכירה תתקיים אי"ה, במכון שוקן למחקר היהדות
רחוב בלפור 6, ירושלים טל' 639414
בין השעות: 17:00–22:00 ביום שישי: 09:00–13:00

אורחים אוהבים בכל לב

במלון סוויטות לב ירושלים

בספטמבר, אוקטובר (לא כולל חגים)

מחיר קונבסוויטה 350 ש"ח כולל מע"מ

הסוויטה כוללת:
● חדר שינה, סלון ומטבחון
● מיקום בעולה־רח' המלך ג'ורג' פינת בן יהודה בירושלים
● במרחק הליכה מבסרה

● מחיר לארוחת בוקר: 65 ש"ח
● מחיר לארוחת לילה: 55 ש"ח
● ילדים בחדר הורים חינם (לינה+א.בוקר)
● תוספת לסוויטה גדולה: 100 ש"ח ליום

המטבח בפ"צ רבנות ירושלים להדרין, סמיכה להזמנה

להזמנות: 02-300333
רח' המלך ג'ורג' 18 פקס: 02-231452
לב ירושלים LEV YERUSHALAYIM

לבית אבות חדש בתל־אביב
דרוש/ה

אב/אם בית דתי/ת

תאור התפקיד: אחריות כוללת להפעלת המטבח, מערך הניקיון והמשק של הבית.
הכישורים: סבלנות ורגישות לצרכי הקשיש.
נסיון קודם בהפעלת צוות עובדים בתחומי האחריות הנ"ל.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ושמות ממליצים לת.ד. 9168 ת"א 61091.
■ רק מועמדים מתאימים יענו ■

ירושלים
עיריית ירושלים
האגף לתרבות תורנית

בשורה משמחת

הננו שמחים להודיע כי הרבנים הגאונים שליט"א
ישיבו בנושא ארבעת המינים
במקומות ובזמנים דלהלן:

רחוב מלכי ישראל, פינת רח' רלב"ח (בנק פאג"י לשעבר)
על־ידי הרבנים הגאונים: **רבי מאור זילברשטיין שליט"א**
רבי דב לנדאו שליט"א
רבי יעקב שלמה מוזסון שליט"א
ביום שישי, י"א תשרי, בין השעות 10.00-12.00
במוצש"ק, י"ב תשרי, בין השעות 20.00-22.00
ביום ראשון, י"ג תשרי, בין השעות 17.00-20.00

רחוב מלכי ישראל 10 (חצר חגי קירשנבוים)
על־ידי הרב הגאון **רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א**
ביום שישי, י"א תשרי, בין השעות 10.00-12.00
ביום ראשון, י"ג תשרי, בין השעות 10.00-12.00 ; 16.00-18.00
ביום שני, י"ד תשרי, בין השעות 10.00-12.00
כמו כן מקבל הרב בביתו, רח' עזרת תורה 25 בכל ערב בין השעות 20.00-21.00

בברכת מועדים לשמחה — המחלקה להסברה

הרבנות הראשית לישראל

קבלת אורחים
בחול המועד סוכות תשנ"ד

הרבנים הראשיים לישראל
מרן הרב **ישראל מאיר לאו** שליט"א
ומרן הראש"ל הרב **אליהו בקשי דורון** שליט"א
יקבלו אורחים ברחבת הכותל המערבי בירושלים
ביום רביעי ט"ז תשרי תשנ"ה
א' דחול המועד סוכות בין השעות 10.00 - 12.00 לפני הצהרים.

הראשון לציון הרב הראשי לישראל מרן
הרב **אליהו בקשי דורון** שליט"א יקבל אורחים בסוכתו
בימים רביעי וחמישי א' וב' דחוהמ"ס ט"ז וי"ז תשרי
בשעות 16.00 - 19.00 ברח' ברגמן 13 בית וגן ירושלים.

הרב הראשי לישראל מרן הרב **ישראל מאיר לאו** שליט"א
יקבל אורחים בסוכתו ביום ראשון ה' דחוהמ"ס כ' תשרי תשנ"ה
בשעות 10.00 - 12.00 לפנה"צ ובשעות 16.00 - 18.00 אחה"צ
ברחוב שרת 65, תל־אביב

בברכת
מועדים לשמחה -
תזכו לשנים רבות נעימות וטובות

בס"ד

המפד"ל מאמינה – בירושלים השלימה

ציבור שוחרי ירושלים השלימה מכל רחבי הארץ – מוזמנים

"למען ציון לא אחשה
ולמען ירושלים לא אשקוט"

עצרת המפד"ל להזדהות עם ירושלים

תתקיים אי"ה ביום רביעי, ט"ז בתשרי תשנ"ה (21.9.94),
א' דחול המועד סוכות, בשעה 5.00 אחה"צ, בגן סאקר בירושלים.

פתיחה: מקהלת פרחי ירושלים בניצוחו של **חנן אביטל**
בהשתתפות: הרב **משה צבי נריה** שליט"א
ח"כ מר **זבולון המר** – יו"ר המפד"ל
ח"כ מר **אהוד אולמרט** – ראש העיר ירושלים
ח"כ הרב **יצחק לוי** – מזכ"ל המפד"ל
מר **שמואל מאיר** – סגן ראש העיר ירושלים
מנחה: מר **זבולון אורלב**

בתכנית האמנותית:
הזמר החסידי העולמי **אברהם פריד** בתכניתו המלאה
והזמר החסידי דדי גראוכר
ניצוח וניהול מוזיקאלי משה לאופר

הצבור מוזמן בהמוניו **המפלגה הדתית לאומית**
ישיבה נפרדת על הדשא · הכניסה חפשית

במשך היום תינתן הדרכה חינם ב: ★ טיילת שרובר. ★ תצפית הר הצופים. ★ תצפית ימין משה. ★ תצפית בית אורות.

לאומי רוצה אותך יותר מכל בנק אחר
בנק לאומי

هكذا من الاصل